

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 118

София, четвъртък, 14 юлий

1932 г.

122. заседание

Вторник, 28 юний 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариев въ 16 ч. 50 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Отр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	2805	
Читания:		
1) отъ народния представител Е. Шидерски къмъ министъръ-председателя относно проверката на останалитѣ неразгледани опорочени избори, по които има сѣдебна анкета. (Съобщение)	2806	
2) отъ народнитѣ представители Х. Георгиевъ и З. Ивановъ къмъ министъръ-председателя относно снабдяването съ храни непроизводителното население въ Мостанлийския и Петричкия окръжи. (Съобщение)	2806	
Законопроекти:		
1) за бюджета на разнитѣ фондове за 1932/1933 финансова година. (Поправка въ фонда „Епизоти“ и въ чл. 1 на закона — общата сума на фондоветѣ по Министерството на земледѣлието — точка 6 — отъ 27.340.000 л. става на 27.540.000 л.; сумата на всички разходи, вмѣсто 2.063.930.908 става 2.064.130.908 л.)	2806	
2) за измѣнение и допълнение на закона за признаване новозаселени мѣста за самостоятелни и за преименуване на нѣкои отъ сѣжитѣ. (Съобщение)	2806	
3) за измѣнение алинея първа на чл. 106 отъ закона за градскитѣ общини. (Съобщение)	2806	
4) за измѣнение на чл. 48 отъ закона за военнитѣ лица. (Съобщение)	2806	
5) за разрешаване на Дръновската градска община да сключи заемъ. (Първо и второ четене)	2806	
6) за приемане дарението и изпълнение на завещанието на Димитъръ А. Ценовъ, отъ гр. Свищовъ. (Първо и второ четене)	2807, 2808	
7) за отстъпване на мѣсто отъ държавния санаториумъ „Фердинандъ I“, при с. Искрецъ, за фонда „Обществени осигуровки“ за построяване на санаториумъ за грѣдоболни. (Трето четене)	2809	
8) за разрешаване на Столичната община да сключи вътрешенъ лотарисенъ заемъ. (Второ четене)	2809	
9) за търговия съ зърнени храни и за покриване загубитѣ отъ храноизноса. (Първо четене)	2811	
10) за пенсиитѣ за изслужено време. (Трето четене)	2843	
11) за одобряване на проекто-договора на Столичната община съ Българското акционерно индустриално керамическо дружество „Изида“ за извършване канализационни работи въ столицата. (Първо четене — оттегленъ отъ министъра на вътрешнитѣ работи)	2845	
12) за подпомагане на пострадалитѣ отъ градушки земеделъски стопани. (Съобщение)	2846	
Предложения:		
1) за одобряване конвенцията, декларацията, протоколитѣ и заключителния актъ, приети отъ Международната конференция при Обществото на народитѣ на 17 юний 1925 г. (Приемане)	2808	
2) за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотекаренъ земеделъски кредитъ. (Приемане)	2808	
3) за одобрение допълнителната конвенция между България и Белгия, сключена въ София на 4 юний 1932 г. (Приемане)	2809	
4) за одобрение на проектоконвенциитѣ и препорѣчванията, приети отъ Международната организация на труда въ общата ѝ конференция въ Женева презъ 1926 г., IX сесия. (Приемане)	2809	
5) за одобрение решенията на Международната организация на труда, взети въ XIV сесия на общата ѝ конференция въ Женева презъ 1930 г. (Приемане)	2809	
6) отъ председателството за опрощаване изплатенитѣ дневни пари за м. май 1932 г. на починалия народенъ представител Христо Близнаковъ на сума 12.400 л. (Въпросътъ се отнася въ прошетарната комисия)	2806	
Дневенъ редъ за следното заседание	2846	

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Обявамъ заседанието за открито. Присѣствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аневъ Василь, Богоевъ Борисъ, Бошнаковъ Тодоръ, Белчевъ Иванъ, Влаховъ Димитъръ, Георгиевъ Павелъ, Деневъ Панайотъ, Джабарски Стоянъ, Димчевъ Василь, Дичевъ Петко, Дойчиновъ Стефанъ, Икономовъ Андрей, Икономовъ Димитъръ, Казанаклиевъ Георги, Косевъ Костадинъ, х. Лековъ х. Андрей, Милановъ д-ръ Кънчо, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Панайотовъ Петъръ, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Никола, Поповъ Никола, Радевъ Георги, Рангеловъ Раденко, Родевъ Христо, Цановъ д-ръ Асенъ и Циганчевъ Анастасъ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Борисъ Богоевъ — 1 день;
На г. Никола Кемилевъ — 1 день;
На г. Борисъ Ецовъ — 3 дни;
На г. Василь Аневъ — 1 день;
На г. Петъръ Фенерковъ — 3 дни;
На г. Лазаръ Станевъ — 2 дена, и
На г. Митю Станевъ — 2 дена.

Народниятъ представител г. Петко Дековъ моли да му се разреши 9-дневенъ отпускъ по болестъ. Ползувалъ се е съ 42 дни отпускъ. Които г. г. народни представители сж съгласни да се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Захари п. Захариев моли да му се разреши 4-дневен отпуск по домашни причини. Ползувал се е с 25 дни отпуск. Които г. г. народни представители са съгласни, да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Анастас Циганчев моли да му се разреши 2-дневен отпуск. Ползувал се е с 24 дни отпуск. Които г. г. народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам на Събранието, че е постъпило питане от народния представител г. Едрю Шидерски към г. министър-председателя относно проверката на останалите неразгласени опорочени избори, по които има съдебна анкета.

Това питане ще се изпрати на г. министър-председателя, за да отговори.

Постъпило е също така питане от народните представители г. г. Христо Георгиев и Запрян Иванов към г. министър-председателя относно снабдяването с храни непроизводителното население в Мостанлийския и Петричкия окръзи.

Това питане също ще се изпрати на г. министър-председателя, за да отговори.

При гласуване бюджета са направени следните опущения: (Чете)

„Сборът на гласуваните от Народното събрание кредити за разходи на фонда „Елизотин“ в бюджета за приходите и разходите на разните фондове, управлявани от министерствата, съгласно с чл. 107 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, за 1932/1933 финансова година, на стр. 34, вместо 27.340.000 л. става 27.540.000 л.

„Въ връзка с това сумата на разходите за 1932/1933 финансова година на фондовете по Министерството на земеделието и държавните имоти в чл. 1 от закона за бюджета на разните фондове за 1932/1933 финансова година, точка 6, става 27.540.000 л., вместо 27.340.000 л.

„Трето, сумата на всички разходи, вместо 2.063.930.908 става 2.064.130.908 л.“

Н. Пядарев (д. ст): Где е гаранцията, че това са истинските цифри? Кой прави тия предложения?

Председателстващ Н. Захариев: Бюрото на Народното събрание предлага за одобрение едно свое решение: да се опростят изплатените дневни пари за месец май 1932 г. на починалия народен представител Христо Близнаков, на сума 12.400 л., взети в аванс.

Г. Т. Даванлов (д. г): Това не може. Безспорно, тая сума ще я опростим, но по законния ред.

Председателстващ Н. Захариев: Това е решение на бюрото.

Г. Т. Даванлов (д. ст): Ние ще я опростим, но по статута по законен ред.

Д-р Т. Кулев (д. ст): Не може бюрото да прави предложения.

Министър-председател Н. Мушанов: Най-добре е да се отнесе въпросът в пролетарната комисия.

Председателстващ Н. Захариев: Въпросът се отнася в пролетарната комисия.

Съобщавам на Събранието, че от Министерството на вътрешните работи и народното здраве е постъпил законпроект за изменение и допълнение на закона за признаване новозаселени места за самостоятелни и за преименуване на някои от същите. (Вж. прил. Т. I, № 108)

Също така от Министерството на вътрешните работи и народното здраве е постъпил законпроект за изменение алинея първа на чл. 106 от закона за градските общини. (Вж. прил. Т. I, № 109)

Също така от Министерството на войната е постъпил законпроект за изменение на чл. 48 от закона за военните лица. (Вж. прил. Т. I, № 110)

Тия законпроекти ще се раздадат на г. г. народните представители и поставят на дневен ред.

Т. Константинов (нац. с. г): Г. председателю! Аз съм депозирал две питання, относно въпроса за наемите. Сам г. министърът на правосъдието обеща да ми отговори днес. Аз протестирам, че не ми се отговори и днес. Утре-другиден се закрива сесията, а въпросът

е много важен. Аз протестирам, че не ми се отговори, след като г. министърът ми обеща, че ще отговори.

Министър-председател Н. Мушанов: Утре

Б. Кръстев (раб): Г. председателю! От името на нашата група е депозирано питане към г. министъра на вътрешните работи по отвлечането на нашия другар Димитар Драгнев, секретар на Русенската независима синдикална организация.

Имаме също така депозирано питане, относно последните провокации на проф. Александър Цанков, както и за изстъпленията на полицията, която дава възможност на г. Цанков да провежда своите провокации спрямо народа, като го охранява и като цепи главите на работниците и селяните.

Ц. Стоев (раб): Ние имаме сто питання подадени, кога ще се отговори?

Министър д-р А. Гиргинов: Драгнев не е отвлечен, а интерниран въз основа на един рапорт, че е елемент, който се занимава с конспирации. Вие знаете това.

А. Ненов (раб): Сто питання сме депозирали. Мислите ли вобще да отговаряте на нашите питання?

Министър-председател Н. Мушанов: Ако ви уйдисаме на акъла, Народното събрание ще го обърне на питаня.

А. Ненов (раб): Вие създавате поводи за питанята, г. министре.

В. Косевски (нац. л): Декламации!

Председателстващ Н. Захариев: (Звън) Пристъпваме към точка първа от дневния ред — първо четене на законпроект за разрешаване на Дръновската градска община да сключи заем.

Моля г. секретаря да прочете законпроекта.

Секретар Б. Недков (нац. л): (Прочита законпроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 107)

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат на първо четене законпроекта за разрешаване на Дръновската градска община да сключи заем, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-р А. Гиргинов: Предлагам законпроектът да се гласува, по спешност, и на второ четене.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат предложението на г. министъра на вътрешните работи, законпроектът да се гласува по спешност и на второ четене, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да докладва законпроекта.

Секретар Б. Недков (нац. л): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за разрешаване на Дръновската градска община да сключи заем.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат заглавието така, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Б. Недков (нац. л): (Чете)

Чл. 1. Разрешава се на Дръновската градска община, за постройка на градска баня в гр. Дръново, да сключи заем от Дръновската популярна банка, в размер на 500.000 лева, като погашенията ще стават с равни годишни анюитетни вноски, платими напълно заедно с припадащата се лихва, в края на изтеклата година при следните условия:

а) годишната лихва на заема е 9%;

б) срокът за изплащането на лихвите и погашенията на заема е 20 години;

в) сумата от заема ще се тегли на части при нуждата за покриване разходите по постройката на банята;

*) В текста на законпроекта, пометъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 107.

г) за редовното изплащане на заема Дръновската градска община залага на Дръновската популярна банка прихода, който ще се получи от банята."

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 1 така, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

"Чл. 2. Срѣдствата, получени от заема, ще се употребят изключително за изплащане постройката на градската баня."

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 2 така, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

"Чл. 3. Сумата от заема ще се внесе на приходъ и разходъ въ бюджета на общината."

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 3 така, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред — първо четене законопроекта за приемане на дарението и завещанието на Димитър А. Ценов, от гр. Свищов. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 106)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата г. министърът на търговията, промишлеността и труда.

Министър Г. Петров: Г. г. народни представители! Свищовският гражданин и впоследствие жител на гр. София Димитър А. Ценов е направил едно завещание, съ което прави едно голѣмо дарение въ полза на българската държава — цѣлото свое имотно състояние, което, споредъ изчисленията, възлиза на около 40 милиона лева.

Този отраден фактъ ме задължава да подчертая голѣмото дѣло, което този голѣмъ благодетел върши спрямо страната ни, да изложѣ предъ народното представителство отчасти неговото завещание, за да може последното да схване въ какво се състои въ сжщностъ. (Чете)

"Оставямъ и назначавамъ за свой универсаленъ наследникъ българската държава. На българската държава, като мой универсаленъ наследникъ, оставямъ всички си движими и недвижими имотъ следъ смъртта ми, съ задълженията, които му възлагамъ, както следва по-долу.

"Назначавамъ следъ моята смъртъ за изпълнители на това мое завещание г. д-ръ Стоянъ Даневъ, г. д-ръ С. Иванчевъ — сега покойникъ — г. професоръ Георги Данаиловъ и г. д-ръ Иванъ М. Бешковъ, на които възлагамъ да се погрижатъ, въ съгласие съ универсалния ми наследникъ, да превърнатъ въ наличностъ пари или ценни книжа всички останали мои имоти, движими и недвижими, като ги продадатъ ако е възможно, въ продължение на единъ срокъ отъ 5 години.

"Да внесатъ последователно всички суми, постъпили отъ моитъ имоти или принадлежащи на наследството ми, въ Българската народна банка подъ лихвоносни условия, на името на фонда, образуванъ на мое име, за което разпореждамъ въ § 3 на това завещание."

Въ § 3 на завещанието се казва: "Следъ реализирането на всички мои вземания, наедно съ всичко друго, което ще притежавамъ въ деня на смъртта си и следъ като се изплатятъ разпорежданията ми по п. 1 и 2 на този параграфъ, останалото мое имущество, въ неговата цѣлостъ, завещавамъ и нареждамъ да послужа за образуването на единъ фондъ, носящъ на вѣчни времена моето име "Димитър А. Ценов", приходитъ на който фондъ да се употребятъ изключително за цѣльта и по начинъ, както по-долу обозначавамъ и да се положи тоя имотъ на оползотворение — капитализиране — като изпълнителят на завещанието ще има грижата да не излага по никой начинъ неговото съществуване и нарастване на нѣкаква опасност. Този имотъ, сигурно пласиранъ, да остане непожтнатъ, като се капитализиратъ постоянно и редовно приходитъ му, докато чистиятъ му приходъ достигне 300.000 (триста хиляди) златни лева годишно — завещанието е отъ 1912 г. — "Чистиятъ приходъ ще се разбира така: следъ като предварително бждатъ спаднати отъ при-

хода всички следуеми разходи, поддържане и подобрене недвижимитъ имоти, ако такива има още останали въ наследството или други каквито и да било изживения, остатъкътъ отъ прихода ще се счита за чистъ приходъ."

"Отъ чистия приходъ 10% (десетъ на стотъ) да се капитализиратъ, т. е. да се прибавятъ ежегодно и редовно — вѣчно къмъ капитала на фонда за неговото постоянно нарастване и увеличение. Подъ никакъвъ предлогъ и по никаква причина, каквато и да била тя, това мое опредѣление и нареждане не бива да бжде нахърнено или измѣнено. Останалитъ 90% (деветдесетъ на стотъ) отъ чистия приходъ ще се считатъ за едно цѣло, което ще съставлява собствено разполагаемия годишенъ приходъ на фонда.

"Моитъ дѣди, баща и азъ намѣрихме нашия поминъкъ въ търговията и по традиция привезанъ къмъ нея, съмъ твърдо убеденъ, че въ бждеще въ България търговията и нашето търговско съсловие, ако то успѣе да се постави на висотата, която му подобава, ще бждатъ важни фактори не само по развитието и напредѣка на нашето отечество, но ще иматъ и решаващо значение въ сждбата на родината ни. Дѣлбоко убеденъ въ това и отъ желание да бжда и азъ що-годе полезенъ за постигането на тая цѣль, решихъ да посветя всички си трудъ на търговското поприще. И като вѣрвамъ, че по тоя начинъ мога да бжда сжщевременно донѣкъде полезенъ и на родния си гр. Свищовъ, тъй жестоко онеправданъ отъ настаналитъ следъ освобождението ни нови условия, опредѣлямъ и нареждамъ, щото, щомъ чистиятъ приходъ на фонда достигне, както е предвидено въ § IV (параграфъ четвърти) 300.000 (триста хиляди) лева годишно, веднага да се основе и издържа отъ прихода на фонда едно Висше търговско училище въ Свищовъ, по подобие на германскитъ висши търговски училища и специално на недавна основаното висше търговско училище въ Берлинъ" — Handelshochschule.

"Това отъ менъ създадено Висше търговско училище въ Свищовъ не бива да се смѣсва или слива съ никое друго държавно или съ частни срѣдства създадено учебно заведение. Нито даже съ сжществуващата днесъ Търговска гимназия въ Свищовъ. Това търговско училище трѣбва да си остане самостоятелно, независимо за себе си, само че подъ контрола и управлението на държавната властъ и респективното министерство.

"Тъй като предвиденото въ § V (параграфъ пети) капитализиране на 10% (десетъ на стотъ) отъ годишния приходъ къмъ капитала на фонда остава въ сила вѣчно да сжществува, финансовото положение на фонда постоянно ще се увеличава и въ деня, когато приходътъ почне да има излишци, да се обмисли и създаде при Висшето търговско училище въ Свищовъ едно индустриално отдѣление. И това индустриално отдѣление разбирамъ, че ще бжде създадено по подобие и началата на германскитъ такива и поставено въ хармония съ Висшето търговско училище.

"При основаването и създаването на Висшето търговско училище ще се яви въпросъ за помѣщението му. Единъ пътъ за всѣкога установено, че цѣлостта на капитала на фонда е неприкосновенъ и въ всѣки случай, какъвто и да билъ той, въ който да може да се посегне на капитала на фонда, е съвършено изключенъ, то въ краенъ случай, ако се не намѣри другъ изходъ по въпроса за помѣщението, да се постѣпи така: следъ като капиталътъ на фонда достигне положението, предвидено въ § IV (параграфъ четвърти), предварително да се употребѣи чистиятъ приходъ на една или две години, или толкова годишни приходи, колкото стане нужно, за създаването по опредѣленъ планъ на едно подобаващо за цѣльта здание. Свищовската община би трѣбвало да даде поне нуждното мѣсто въ достатъчно пространство."

Това завещание на покойния Ценовъ е потвърдено впоследствие съ едно дарение отъ 1920 г., извършено въ полза на държавата, по силата на което (Чете)

"I. Димитър А. Ценовъ подарява на българската държава, представлявана отъ министъра на търговията, промишлеността и труда, следнитъ свои недвижими имоти:

"I. Една къща съ дворно мѣсто, въ размѣръ четиристотинъ двадесетъ и осемъ (428) квадратни метра постройки и две хиляди петстотинъ осемдесетъ и три (2583) квадратни метра незастроено мѣсто, находящи се въ гр. София, ул. "Велико Търново" № 3, при нови съседи: генералъ Петъръ Марковъ, Д. Агура, Добровичъ, ул. "Оборище", Стефановъ и полковникъ Ангеловъ, която той притежава съ крепостни актове № 473 съ дата 20 ноември 1886 г. и № 831 съ дата 17 декември 1893 г., издадени отъ I софийски нотариусъ. Приблизителната стойностъ

на този имот днес — датата на съставяне акта за дарението — „е около два милиона и половина (2.500.000) лева;

„2. Една постройка за склад, в размер на около седемстотин петдесет и осем (758) квадратни метра, заедно с дворно място от около хиляда триста четридесет и пет (1.345) квадратни метра, находяща се в гр. София, ул. „Искър“ № 2, при нови съседи: братя Хаджи Вълчев, Никола Андонов, Томалиев и ул. „Искър“, която притежава с крепостни актове № 286 с дата 9 септември 1898 г., № 548 с дата 16 декември 1905 г. и № 1652 с дата 28 ноември 1906 г., издадени от I софийски нотариус. Приблизителната стойност на този имот днес — датата на съставяне акта за дарението — „е около два милиона и седемстотин хиляди лева;

„3. Едно празно място, в размер около триста деветдесет и шест квадратни метра и 70 сантиметра (396.70), находящо се в гр. София, ул. „Княгиня Клементина“ № 3, при нови съседи: Генералното кредитно дружество, Кредитната банка, Христо Ковачев и ул. „Клементина“, което притежава с крепостен акт № 400 с дата 11 юлий 1897 г., издаден от I софийски нотариус. Приблизителната стойност на този имот днес — датата на съставяне акта за дарението — „е около 1.000.000 л.;

„4. Едно празно място, в размер около четири хиляди петстотин четридесет и три квадратни метра (4.543), находящо се в гр. София, на ул. „Козлодуй“, „Бр. Миладинови“ и бул. „Сливница“, при съседи: горензброените улици и сиропиталището, което притежава с крепостни актове № 26 от дата 17 януари 1898 г. и № 291 с дата 23 февруари 1908 г., издадени от I софийски нотариус. Приблизителната стойност на този имот днес — датата на съставяне акта за дарението — „е около 850.000 л.;

„II. Свещеният Димитър А. Ценов подарява на българската държава, представлявана от министъра на търговията, промишлеността и труда, всички свои движими вещи, покщнина, мебели, книги и пр., находящи се в дома му, ул. „Велико Търново“ № 3.

„III. Съ редовното извършване на настоящия нотариален акт за дарение българската държава придобива собствеността на горензброените, подарени ней, недвижими имоти и движими вещи.

„IV. Дарителят Димитър А. Ценов и надареният — българската държава — се съгласяват и приемат безрезервно, щото дарението, което съставлява предмет на настоящия акт, да бъде обусловено както следва:

1. Надареният — българската държава — се задължава най-късно до пет години след смъртта на дарителя Д. А. Ценов, ако до това време не стане частична или обща ликвидация на тия имоти, да продаде всички горензброени движими и недвижими имоти и от добитата стойност да образува един фонд, вносящ на всички времена името на дарителя „Димитър А. Ценов“, от приходите на който да бъде учредено и да се издържа едно Висше търговско училище за търговски, банкови и финансови науки в родния град на дарителя — Свищов. Условието и реда за съставлението и управлението на фонда „Димитър А. Ценов“, както и учредяването на Висшето търговско училище в гр. Свищов, сж определени в саморъчното завещание на дарителя Димитър А. Ценов и т. н. — други подробности, които не сж толкова важни.

От тѣзи имоти и от наличните срдства, които има покойният в банкови учреждения, се набира, по предварителна оценка, една сума от около 40.000.000 л.

Правителството на България не може да не бъде благодарно за това проявление на грижи към бъдещето на търговията на България, която, по оценката на завещателя, има да играе — и както виждате играе — една твърде важна роля в нашия стопански живот.

От името на правителството азъ изказвам публично благодарност на дарителя и похвалявам дѣлото му, за да бъде то възвеличено завинаги.

Моля ви да присметете на първо четене законопроекта така, както се прочете. (Ръкоплѣскания от всички народни представители, безъ работниците)

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат на първо четене законопроекта за приемане дарението и завещанието на Димитър А. Ценов, от гр. Свищов, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Г. Петров: Моля по спешност да се приеме и на второ четене.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат предложението на г. министъра на търговията, промиш-

леността и труда да се даде спешност на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. Моля секретаря да прочете законопроекта за второ четене.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за приемане дарението и завещанието на Димитър А. Ценов, от гр. Свищов.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат заглавието на законопроекта, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

„Чл. 1. Одобрява се от датата на вземането му постановлението на Министерския съвет, държано в заседанието му на 7 юлий 1920 г., протоколът № 111, с което министърът на търговията, промишлеността и труда, действащ от името и за смѣтка на българската държава, е бил натоварен да приеме дарението, направено от Димитър А. Ценов, от гр. Свищов, жител софийски, съгласно нотариален акт за дарение № 24, т. № 9, дѣло № 1964/1920 г. на I софийски нотариус, както и самото приемане на дарението, извършено от същия министър.

Приема се също и завещанието на Димитър А. Ценов от 1 септември 1912 г., досежно разпореджанията му, отнасящи се до държавата.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 1, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

„Чл. 2. Съгласно желанието на дарителя, изразено в завещанието му от 1 септември 1912 г. и нотариалния акт за дарение № 24, т. № 9, дѣло № 1964/1920 г., от прихода на фонда да се основе и издържа едно Висше търговско училище в гр. Свищов, по подобие на германските висши търговски училища и специално на Ханделс-хохшколе в Берлин.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 2, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Б. Недков (нац. л): (Чете)

„Чл. 3. Възлага се на министъра на търговията, промишлеността и труда да учреди фонда и изпълни волята на дарителя, изложена в завещанието му от 1 септември 1912 г. и нотариален акт за дарение № 24, т. № 9, дѣло № 1964/1920 г. на I софийски нотариус.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат чл. 3, както се прочете, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред — одобрение предложението за одобрение конвенцията, декларацията, протоколите и заключителния акт, приети от Международната конференция при Обществото на народите на 17 юний 1925 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотев (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 99)

Председателстващ Н. Захариев: Които одобряват предложението за одобрение конвенцията, декларацията, протоколите и заключителния акт, приети от Международната конференция при Обществото на народите на 17 юний 1925 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 77)

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред — одобрение предложението за одобрение на подписаната в Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно Дружество за ипотечен заемателски кредит.

Моля г. секретаря да го прочете.

*) За текста на законопроекта, приет на първо четене, вж. прил. Т. I, № 106.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 76)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ моля Народното събрание да се съгласи, да се смята, че конвенцията е прочетена.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ предложението на г. министъръ-председателя, да се счита конвенцията за прочетена, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който одобряватъ предложението за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотеченъ земеделски кредитъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 78)

Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — одобрение предложението за одобрение допълнителната конвенция между България и Белгия, сключена въ София на 4 юний 1932 г. за прилагането на конвенцията за предаване между България и Белгия отъ 15/28 мартъ 1908 г. върху Белгийско Конго и териториитѣ на Руанда-Юрунди. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 91)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който одобряватъ предложението за одобрение допълнителната конвенция между България и Белгия, сключена въ София на 4 юний 1932 г. и пр., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 79)

Пристъпваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ — одобрение на предложението за одобрение на проекто-конвенциитѣ и препоръчванитѣ, приети отъ Международната организация на труда въ общата ѝ конференция въ Женева презъ 1926 г., IX сесия. Моля г. секретаря да я прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 103)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който г. г. народни представители одобряватъ предложението за одобрение на проекто-конвенциитѣ и препоръчванитѣ, приети отъ Международната организация на труда въ общата ѝ конференция въ Женева презъ 1926 г., IX сесия, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 80)

Пристъпваме къмъ точка седма отъ дневния редъ — одобрение на предложението за одобрение решенията на Международната организация на труда, взети въ XIV сесия на общата ѝ конференция въ Женева презъ 1930 г. Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 104)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на търговията.

Министъръ Г. Петровъ: Г. г. народни представители! Предложената за одобрение конвенция главно засѣга труда въ колонитѣ, но тя се отнася и до известни наредби, които съществуватъ въ нѣкои страни, кждето трудътъ, по силата на специални закони, се употребява за обществени работи. Така, напр., въ Швейцария има законни задължения за гражданитѣ да подпомагатъ публичната властъ при разчистване на пѣтищата въ планинитѣ отъ снѣгъ.

У насъ, както е известно, съществува трудовата повинность. При разискванитѣ въ конференцията по тази конвенция се повдигна и въпросътъ за нашата трудова повинность, но не се изказа мнение, че тази конвенция трѣбва да засѣга и разпоредбитѣ на нашия законъ за трудова повинность. И затѣ отъ разпоредбитѣ на чл. 2 на настоящата конвенция ясно се вижда, че трудовата повинность се изключва отъ разпоредбитѣ на конвенцията. Този чл. 2 гласи: (Чете) „Все таки, съгласно тази конвенция, подъ израза „принудителенъ или задължителенъ трудъ“ не ще се подразбира: а) всѣка работа или служба изисквана по силата на законитѣ за задължителна военна

служба и опредѣлена за извършването на чисто военни работи; б) всѣка работа или служба, съставляваща частъ отъ нормалнитѣ граждански задължения на гражданитѣ на една държава, която има пълно самоуправление“.

Българското правителство смята, че съ приемането на тази конвенция не се засѣга законътъ за трудовата повинность въ България.

При това тълкувание на конвенцията, ние молимъ тя да бѣде приета.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който г. г. народни представители одобряватъ предложението за одобрение решенията на Международната организация на труда, взети въ XIV сесия на общата ѝ конференция въ Женева презъ 1930 г., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 81)

Пристъпваме къмъ точка осма отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за отстъпване на мѣсто отъ държавния санаториумъ „Фердинандъ I“, при с. Искрецъ, на фонда „Обществени осигуровки“, за построяване на санаториумъ за грѣдоболни.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, съ поправкитѣ и прибавкитѣ, прието на второ четене)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ на трето четене законопроекта за отстъпване на мѣсто отъ държавния санаториумъ „Фердинандъ I“, при с. Искрецъ, на фонда „Обществени осигуровки“, за построяване на санаториумъ за грѣдоболни, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 82)

Пристъпваме къмъ деветата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за пенситѣ за изслужено време.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Комисията не е готова.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Повече комисията не е готова, пристъпваме къмъ десета точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за разрешаване на Столичната община да сключи вътрешенъ лотариевъ заемъ отъ 300.000.000 л.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за разрешаване на Столичната община да сключи вътрешенъ лотариевъ заемъ отъ 300.000.000 л.“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 1. Разрешава се на Столичната община да емитира въ страната чрезъ публична подписка единъ лотариевъ заемъ, въ размѣръ на 300.000.000 лева номинални.

Емитирането на заема ще стане на две части отъ по 150.000.000 лева всѣка, чрезъ издаване на облигации отъ по 500 лева едната, съ номера отъ 1 до 600.000“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ чл. 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 2. Ако при подписката на първата частъ отъ заема се подпише по-голяма сума отъ 150.000.000 лева, то за подписаната въ повече сума се издаватъ облигации срещу втората частъ отъ заема.

Въ случай, че при подписката на втората частъ се получи по-голяма сума отъ тая, обявена за емитиране, прави се репартиция между подписчицитѣ на втората частъ.

Датитѣ и траенето на подпискитѣ на всѣка частъ отъ заема се опредѣлятъ отъ Столичната община, съ съгласието на Дирекцията на държавнитѣ дългове“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

* За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 104.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 3. Сумитъ, добити отъ заема, сж предназначени за довършване на водопровода „Рила—София“ и за разширение на градската водопроводна мрежа“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 4. Заемътъ се сключва подъ гаранцията на държавата и съставлява прѣко задължение на Столичната община, която до изплащането на заема ще вписва ежегодно въ бюджета потребителъ суми за изплащане лихвитъ по купонитъ, излъзлитъ въ тиражъ облигации и печалбитъ, опредѣлени по плана, както и другитъ разноси по службата на заема“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 5. За изплащане на сумитъ, необходимъ за службата по заема, Столичната община дава залогъ:

а) доходитъ отъ продажбата на електрическата енергия, произвеждана отъ общинскитъ електрически централи въ с. Бояна, с. Симеоново, с. Мала-Църква;

б) доходитъ отъ разпредѣлението на водата, докарана отъ Рила, следъ довършване водопровода „Рила—София“;

в) постѣпленията отъ заема, отпущнатъ на Столичната община отъ „Фонда заеми на общинитъ за водоснабдяване, освѣтление и благоустройство“, съгласно чл. чл. 13 и 13а, ал. II, отъ закона за измѣнение и допълнение на закона за общинския налогъ;

г) приходитъ отъ Софийската минерална баня;

д) приходитъ отъ Централнитъ хали (Покрития пазаръ).

Тѣзи приходи ще се считатъ дадени въ залогъ въ полза на носителитъ и ще се събиратъ и внасятъ едновременно съ събирането имъ въ Българската земеделска банка или въ Българската централна кооперативна банка по специална лихвена смѣтка, която ще бѣде открита на името на Столичната община за службата по заема за изплащане лихвитъ по купонитъ, изтегленитъ въ тиражъ облигации, печалбитъ и разноситъ. Тая смѣтка ще бѣде подъ контрола на Дирекцията на държавнитъ дългове.

Ако събранитъ и внесени въ банката месечно доходи надвишаватъ 1/5 отъ шестмесечната вноска, надвишената частъ се туря на разположение на Столичната община съ съгласието на Дирекцията на държавнитъ дългове.

Ако пъкъ събранитъ и внесени месечни суми не достигатъ 1/5 отъ шестмесечната вноска, недостигътъ се попълва отъ бюджетнитъ срѣдства на общината.

По нареждане на Дирекцията на държавнитъ дългове, набраната шестмесечна вноска по службата на заема се внася петъ дни преди падежа на Българската народна банка, която извършва плащането на лихвитъ, излъзлитъ въ тиражъ облигации и печалбитъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 6. Облигациитъ по заема ще носятъ лихва 8% годишно, платима шестмесечно, начиная отъ деня, въ който започва подписката. Тѣ ще бѣдатъ снабдени съ шестмесечни купони, платими на всѣко шестмесечие следъ откриване подписката всѣка година“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 6 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 7. Заемътъ ще бѣде погасенъ въ срокъ отъ 20 години посредствомъ шестмесечни тегления (тиражи) по жребие, при равни шестмесечни вноски, съдържащи лихва и погашение, и съ печалби по приложената къмъ настояща законъ таблица за печалбитъ“.

Облигациитъ, излъзали въ тиражъ по жребие, ще се плащатъ, споредъ случая, било само съ печалбата, която бѣ имъ се паднала, било по номиналната имъ стойностъ. Въ последния случай тѣ ще иматъ право на купона, чийто падежъ иде следъ тиража“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 7 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 8. Столичната община има право да изплати предсрочно частъ или всички облигации при едно предизвестие отъ три месеца, публикувано въ „Държавенъ вестникъ“. При частично предварително изплащане се тегли жребие“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 8 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 9. Купонитъ, облигациитъ и печалбитъ, както и всички книжа, смѣтки, деконти и пр., въ връзка съ емитирането на заема, както и тия за службата по заема, се освобождаватъ презъ цѣлото времетраене на заема отъ всѣкакви данѣци или такси, гербъ и пр. държавни, окръжни и общински“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 9 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 10. Излъзлитъ въ погашение облигации се приеми по номиналната имъ стойностъ за залогъ и гаранция въ всички държавни, окръжни, общински и обществени учреждения“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 10 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 11. Тегленията по жребие за погасяване на облигациитъ ще се извършватъ единъ месецъ преди настѣпване падежа на купона“.

Ако опредѣлениятъ день за тегленето съвпада съ недѣленъ день или празниченъ день, тегленето ще стане на следния присѣственъ день.

Първото теглене ще стане петъ месеци следъ датата на откриване подписката за всѣка частъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 11 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 12. Плащането на купонитъ, както и изплащането на излъзлитъ въ тиражъ облигации и печалбитъ, ще се извършва отъ Българската народна банка и нейнитъ клонове и агенции. Всѣка облигация, излъзла въ тиражъ и представена за изплащане, трѣбва да бѣде снабдена съ всички купони, падежътъ на които не е настѣпилъ до датата, на която тя е станала платима. Въ случай че липсватъ единъ или повече купони, то стойността имъ ще се приспадне отъ капитала за плащане на приносителя“.

Изплатенитъ съ изтекълъ падежъ купони, както и излъзлитъ въ тиражъ облигации и придружаващитъ ги купони, ще бѣдатъ перфорирани и ще се изпращатъ отъ Българската народна банка на Дирекцията на държавнитъ дългове“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 12 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 13. Тиражитъ и службата по заема се извършватъ чрезъ Дирекцията на държавнитъ дългове“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 13 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 14. Столичната община ще плаща на Българската народна банка комисиона отъ 1/8% върху номиналната стойностъ на изплатенитъ облигации, излъзали въ тиражъ и 1/4% върху изплатенитъ купони съ изтекълъ падежъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 14 тѣй, както го прочете докладчикътъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Чл. 15. Купонитъ, които не се представятъ за изплащане въ продължение на петъ години отъ деня на падежа, се покриватъ съ давностъ и оставатъ въ полза на общи-“

ната. Срокът за излизане в тираж облигации ще бъде 10 години.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 15 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

„Чл. 16. Заемът ще се емитира при курс 100%.

Подписката на заема ще се възложи на Българската народна банка, Българската земеделска банка и техните клонове и агенции, на Българската централна кооперативна банка и вливателите при нея популярни банки, на Потенската спестовна каса, на застрахователните дружества, определени от Столичната община, на Учителската взаимно-спомогателна каса на Българската търговска банка, Съединените български банки, Франко-белгийската и Балканска банка, Кредитната банка, Италианската и Българската търговска банка и Българската генерална банка. Тия учреждения получават комисиона 1% за плащането на заема, без каквито и да било други допълнителни провизионни и пр.

Учрежденията, натоварени с подписката на заема, ще издават временни разписки (свидетелства), които ще бъдат обикновени с окончателни облигации в срок не по-късно от шест месеца от датата на разписката (свидетелството). Подписаните суми ще се внасят ежедневно за сметка на общината по текуща лихвена сметка в посочената от общината държавна банка“.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 16 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

„Чл. 17. Тиражните листове се публикуват в „Държавен вестник“, разносът за което се внася в сметка на Столичната община“.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 17 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

„Чл. 18. Облигациите ще носят факсимилни подписи на директора на държавните дългове и на Столичната кмет и ще бъдат скрепени за контрола с саморъчния подпис на един чиновник от Столичната община, определен от кмета“.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 18 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

„Чл. 19. Изгубените, откраднатите или повредени облигации и купони се заместват с дубликати от Дирекцията на държавните дългове за сметка на приносителя, след изпълнение на надлежните формалности за подобен случай от страна на заинтересованите носители“.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 19 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

„Чл. 21. Сключеният от Българската централна кооперативна банка авансов заем от 100.000.000 л. няма да бъде изплатен от производството на настоящия заем, а ще се изплати съгласно договора, сключен между Столичната община и Българската централна кооперативна банка“.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат чл. 20 тий, както го прочете докладчикът, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Д. Тотев (д): (Чете)

ТАБЛИЦА

за годишните печалби до емитирането на втората част от заема.

I-во шестмесечие.

1 печалба	лева 500.000—
1 „	250.000—
7 печалби по л. 50.000	350.000—
15 „ „ „ 20.000	300.000—
50 „ „ „ 5.000	250.000—
74	1.650.000—

II-ро шестмесечие.

1 печалба	лева 500.000—
12 печалби по л. 20.000	240.000—
30 „ „ „ 5.000	150.000—
600 „ „ „ 1.000	600.000—
643	1.040.000—

ТАБЛИЦА

за годишните печалби след емитирането и на втората част от заема.

I-во шестмесечие.

1 печалба от 1.000.000	1.000.000 л.
1 „ „ 500.000	500.000 „
15 печалби по 50.000	750.000 „
30 „ „ 20.000	600.000 „
90 „ „ 5.000	450.000 „
137 печалби	3.300.000 л.

II-ро шестмесечие.

1 печалба от 100.000	100.000 л.
25 печалби по 20.000	500.000 „
60 „ „ 5.000	300.000 „
1200 „ „ 1.000	1.200.000 „
1286 печалби	2.100.000 л.

Председателстващ Н. Захариев: Конто приемат прочетената таблица, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристапваме към точка 1! от дневния ред — първо четене на законопроекта за търговия с зърнени храни и за покриване загубите от храноизноса.

Моля г. секретаря да го прочете.

Заместник-секретарь Д. Тотев (д): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 105)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Георги Каназирски.

Г. Каназирски (д. ср): (От трибуната) Г. г. народни представители! Правителството е внесло един законопроект за търговия с зърнени храни и за покриване загубите от храноизноса. Имаме, прочее, не едно предложение за изменение на съществуващия закон за храноизноса, а един проект за нов закон за търговия с зърнени храни. Обаче същият законопроект се представя известни мероприятия и за покриване на досегашните загуби от храноизноса. При едно подробно разглеждане на този законопроект ние виждаме, че въпросът за търговията с зърнени храни е само повърхностно засегнат и то по един съвършено — поне за мене — неясен начин. Само чл. 1 от законопроекта казва: (Чете)

„Чл. 1. Дава се право на Министерския съвет да установява с наредби режим за вътрешната и външната търговия с зърнени храни и техните произведения от реколтата 1932 г.“

Начинай от 1 юли 1932 г. Дирекцията за закупуване и износ на зърнени храни пристъпва към ликвидация“.

Това е единственият текст, който засяга бъдещата търговия, външна и вътрешна, с зърнени храни. Всичките останали членове от законопроекта засягат начина, по който държавата ще покрива или ще търси да покрива загубите, понесени досега. Значи, предполага се, че въ бъдеще няма да се понесат загуби, щом не се търси за това начин за покриване.

Този законопроект има повече един фискален характер, отколкото — както би трябвало да се предполага — характер на законопроект, чрез който правителството ще се старее да допринесе нещо за подобрене положението на селския стопанин-производител на зърнени храни, защото, поради извънредно ниските цени на зърнените храни и поради обстоятелството, че цените на индустриалните произведения и всички други разходи, които селянинът прави, далеч още не са се подравнили

къмъ това ниско ниво на ценитъ на зърненитъ храни, поради това именно обстоятелство селянинът-производител днесъ продължава да бжде въ онова лошо положение, което е приблизително същото, каквото бѣше и презъ времето, когато въ края на 1930 г. се дебатира за пръвъ пътъ въпросътъ за една интензивна намѣса на държавата въ търговията съ зърнени храни.

Принуденъ съмъ, прочее, да се запитамъ: този ли е отговорътъ на правителството на запитването, което направихъ преди нѣколко дена — защото тогава г. министър-председателятъ по единъ категориченъ начинъ заяви, че въпросътъ се проучва и че щомъ му дойде времето, той ще съобщи на народното представителство какви мѣрки възнамѣрява правителството да вземе по този въпросъ. Ако наистина това е отговорътъ, азъ съмъ принуденъ да призная, че той е много пр-неясенъ отъ това, което тогава г. министър-председателятъ ни каза. Ако не бѣше този неясенъ текстъ на чл. I отъ законопроекта — който все пакъ дава да се разбере, че Министерскиятъ съветъ би могълъ евентуално да се намѣси въ търговията съ зърнени храни — азъ бихъ предположилъ, че правителството веднѣжъ завинаги ликвидира съ държавната намѣса въ търговията съ зърнени храни и отива къмъ режима на пълната свобода. Тогава, безъ съмнение, бихме могли да обсъждаме всичкитъ възможности, бихме могли да обсъждаме доколко тази мѣрка е навременна, доколко всичкитъ тѣзи причини, условия и обстоятелства, които навремето докараха създаването на дирекцията, сѣ налице и т. н. Обаче чл. I отъ законопроекта дава право на Министерския съветъ да установява съ наредби режима за вътрешната и външна търговия съ зърнени храни отъ реколтата 1932 г. Ясно е, прочее, че правителството възнамѣрява да прави нѣщо, но не го казва. Азъ съмъ принуденъ сѣщо да запитамъ защо не ни се казва какво възнамѣрява правителството да прави!

Министър-председател Н. Мушановъ: Като прочетете още веднѣжъ мотивитъ, ще разберете всичко много ясно.

П. Стайновъ (д. сг): Чл. I не го казва; той не е ясенъ, той е много общъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Всичко е наясно.

П. Стайновъ (д. сг): По чл. I се делегира въ Министерския съветъ всичкитъ права. Той казва: (Чете) „Дава се право на Министерския съветъ да установява съ наредби режимъ за вътрешна и външна търговия съ зърнени храни...“

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля, какво нѣма ясно? Критикувайте принципа за даването на това довѣрие, но нѣма нищо неясно.

П. Стайновъ (д. сг): Г. министре! Вие трѣбва да дадете една граница, трѣбва да очертаете рамкитъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ искахъ да ви кажа, че въ чл. I се съдържа това, а вие тълкувайте, дали можете да дадете това право или не на Министерския съветъ.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ Ви моля да дадете, да установите една рамка. Така ще бжде по-добре. Вие имате интересъ да установите една рамка.

Министър-председател Н. Мушановъ: Е добре, установете я; вие можете да тълкувате, както искате. Въ чл. I е много ясно казано.

П. Стайновъ (д. сг): Досега на Министерския съветъ се даваше право да установява съ наредби подробноститъ по прилагането на закона.

Министър Д. Гичевъ: Не, да установява режима.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: И то монополенъ режимъ — ако иска правителството.

Г. Каназирски (д. сг): Безъ съмнение, той може да приложи и монополенъ режимъ, обаче самиятъ режимъ за закупуване хранитъ, самиятъ принципъ, че правителството купува на едни цени надъ паритета и ще заплати съ пари и бонове, този принципъ е установенъ отъ самия законъ. И наредбитъ, които Министерскиятъ съветъ ще издава и ще одобрява, могатъ да се отнасятъ само до прилагане на закона въ тѣзи му опредѣлени вече отъ самия текстъ рамки.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Каназирски! Позволете ми да Ви напѣтя, за да не ставатъ спорове напразно.

Законопроектътъ цели отъ 1 юлий, отъ другиденъ, дирекцията да се премахне; наставка свободенъ режимъ

отъ 1 юлий. При наставането свободенъ режимъ у насъ, по силата на обстоятелствата, и ценитъ на житнитъ произведения ще трѣбва да паднатъ; ще трѣбва, следователно, да падне по-долу и цената на хлѣба.

Министъръ Д. Гичевъ: Т. е., нѣма да продаваме хлѣбъ по единъ левъ по-скѣпо.

Министър-председател Н. Мушановъ: Да. — Ние постановяваме да имаме право да налагаме такси или купони — нѣщо, което Министерскиятъ съветъ не е въ състояние самъ да прави. И затуй ние искаме най-напредъ народното представителство сега, като гласува законопроекта, да ни даде право да облагаме съ купони хлѣба.

П. Стайновъ (д. сг): Съ колко?

Министър-председател Н. Мушановъ: Съ колко! Чакайте!

П. Стайновъ (д. сг): Това е наше право, да знаемъ.

С. Даскаловъ (з): Да, защото Стайновъ ще яде скѣпъ хлѣбъ!

Министър-председател Н. Мушановъ: Чакайте да разберемъ принципитъ — после ще дойдемъ на детайлитъ. — Значи, целта на законопроекта е най-напредъ да се създаде една допълнителна такса върху хлѣба, защото иначе може хлѣбътъ при свободната търговия да падне на 3—3.50 л. Г-да! Азъ ще ви прочета една статистика, отъ която се вижда, че нѣма по-евтинъ хлѣбъ, отколкото въ България при днешния режимъ.

Съ тая такса ние ще искаме да можемъ да посрѣщаме загубитъ, които имаме отъ храноизноса. Това е принципътъ — че ние трѣбва да имаме непременно право да налагаме такса върху хлѣба. Иначе Министерскиятъ съветъ това самъ не може да го направи.

Вториятъ въпросъ е за режима. Отъ утре, отъ другиденъ, отъ 1 юлий, откогато разреши Народното събрание, ние сме при режима на свободната търговия съ зърнени храни.

Обаче, г-да, тождова сѣ промѣнливи условията, особено на житния пазаръ — виждате отъ нѣколко дни какъ се измѣняватъ тѣ и въ Ротердамъ, и въ Анверсъ, и навредъ — ценитъ може да паднатъ подъ такава норма, че правителството да не бжде въ състояние да удържи този режимъ, който имаме сега, и, следователно, въ туй време, когато нѣма Камера, докато дойде новата сесия, Министерскиятъ съветъ може да се намѣри въ положение да приеме други поправки.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Съ декретъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не декретъ. Това е правото, което ни се дава. И по сега съществуващия законъ Министерскиятъ съветъ има правото да продължи съ 4 месеци режима, който съществува, или да го премахне. Въобще, по съществуващия законъ е дадена свобода на Министерския съветъ, съ огледъ на обстоятелствата и по силата на условията, при които се извършва тая търговия.

Съ две думи, въвежда се отъ първи юлий свободенъ режимъ за хранитъ, но не се знае какво ще бжде положението следъ 2 месеца. Представете си, че житата спаднатъ на 1.30 л.

Г. Каназирски (д. сг): Тѣ ще спаднатъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тогава може ли да остане този режимъ, който е оставенъ за 4 месеци? Министерскиятъ съветъ отново ще трѣбва да се занимае и да установи единъ режимъ. Такова е естеството на търговията съ зърнени храни, че непременно трѣбва да молимъ народното представителство да даде възможност на Министерския съветъ да се съобразява съ новосъздаденитъ условия, които не зависятъ отъ насъ, а зависятъ отъ международния житенъ пазаръ. Затова Министерскиятъ съветъ трѣбва да има възможностъ съответно да вземе други наредби. Обаче принципътъ засега е: свободна търговия, плусъ такситъ, които искаме да наложимъ. Азъ смѣтамъ, за себе си, че таксата трѣбва да бжде единъ левъ на килограмъ, при положението, че днешнитъ цени ще паднатъ по-долу.

Това казвамъ, г. Каназирски, за освѣтление, за да можете да напѣтите Вашитъ критики по-нататъкъ по законопроекта.

П. Стайновъ (д. сг): Споримъ по размѣра, а не по принципа.

Министър-председател Н. Мушановъ: За размѣра е друго.

С. Даскаловъ (з): Затуй дадохме право на Министерския съветъ.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ ще се спра на втората частъ на законопроекта по-късно. Мене, като деятелъ въ тази областъ, особено ме интересува режимътъ на търговията съ зърнени храни, защото ние смѣтаме, че тя е отъ първостепенно значение. Азъ констатирахъ, както миналия пътъ, когато министъръ-председателътъ ми отговори, така и сега, че той придава нѣкакво-си особено голѣмо значение на непредвиденитѣ работи, които могатъ да се случатъ въ пазара на зърненитѣ храни. За съжаление, азъ не мога да сподѣля неговитѣ схващания, защото нищо друго не предвиждамъ, освенъ влошаване.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще ни дадете възможностъ да можемъ още повече да маневрираме. Ако предвиждате влошаване — толкозь по-зле.

Г. Каназирски (д. сг): Следователно, при тази неяснота, която се съдържа въ чл. I на законопроекта, ние можемъ да си правимъ само догадки. Ако не съществуваше това право, което се дава на Министерския съветъ — съ наредби да установява режимъ за външната и вътрешната търговия — щѣше да бѣде ясно, че веднѣжъ завинаги, или поне за известно време, държавата се отказва отъ интервенцията въ тая търговия и щѣхме да обсъдимъ този въпросъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кажете ми: Вие приемате ли този принципъ днесъ?

Г. Каназирски (д. сг): Не го приемамъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Като не го приемате, защо ни критикувате! Вие искате отъ мене яснота, а пъкъ Вие не сте ясенъ.

Г. Каназирски (д. сг): Вие казахте, че премахвате дирекцията, и преди 5 минути заявихте, че искате свободенъ режимъ и че ще следите какво ще стане, за да се намѣсатъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Разбира се. И Вие същото поддържате.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ Ви казвамъ, г. министъръ-председателю, че изкуството въ управлението е да се предвижда. Азъ още отсега предвиждамъ, че ще има влошаване.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Значи, Вие предвиждате. При това предвиждане, кажете какъвъ режимъ искате, споредъ Вашитѣ предвиждания?

Г. Каназирски (д. сг): Азъ ще го кажа.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Добре, кажете го.

Г. Каназирски (д. сг): Моитѣ предвиждания сѣ, че ако се премахне досегашната интервенция на държавата — като не държа, че ценитѣ трѣбва да бѣдатъ въ този размѣръ, нито че трѣбва да има бонове, защото нѣма кой да ги взема, понеже се премахва поземелниятъ данѣкъ — положението ще се влоши. Трѣбва да има, обаче, едно учреждение, което да може да урегулира ценитѣ и да не допуска спадането на ценитѣ, каквото ще настѣпи при пълната свобода на търговията съ зърнени храни.

Една отъ причинитѣ, г. г. народни представители, за затрудненията въ житната търговия е и обстоятелството, че катастрофалното спадане на ценитѣ въ 1929 г. унищожи почти всички дребни търговци на зърнени храни, които сѣ съединителното звено въ търговията между производителя и експортъора. Безсѣмнено, презъ това време кооперациитѣ работятъ и продължаватъ да се развиватъ и въ това направление тѣ бѣха насърчавани и отъ миналия, и отъ сегашния режимъ на храноизноса. Обаче тѣ далечъ не сѣ изразнали до това положение, нито пъкъ финансово сѣ достатъчно силни да замѣстятъ всички дребни търговци на зърнени храни. Поради липсата на това съединително звено — дребнитѣ търговци — съществува опасността, че при единъ свободенъ режимъ малкиятъ брой дребни търговци на зърнени храни, които сѣ останали още и съ своитѣ малки кредити и срѣдства се занимаватъ съ тая търговия, нѣма да могатъ да отговорятъ на нуждитѣ на пазара, на момента, нѣма да могатъ да отговорятъ на всички предлагания, вследствие на което азъ предвиждамъ, че въ първитѣ три месеца отъ събирането на реколтата нашиятъ пазаръ ще се наводни така много съ предлагани храни, които нѣма да могатъ да бѣдатъ поети отъ дребнитѣ търговци, че хората ще бѣдатъ при-

нудени или да продаватъ хранитѣ си на безценница, или да връщатъ обратно въ селата колитѣ си пълни, защото нѣма кой да купи хранитѣ имъ, нѣма организация.

Имайте предъ видъ, че при днешната стагнация, при липсата на довърис, оня кредитъ, който е необходимъ за вършене една такава голѣма търговия, която възлиза на милиарди, не може да се намѣри. Голѣми житарски фирми, които до преди 2—3 години намираха десетки милиони кредитъ въ банцитѣ, днесъ не го намиратъ. Самитѣ фирми отъ своя страна не смѣятъ да дадатъ кредитъ на агентитѣ си — дребни житари, защото тѣ по разни причини, волно или неволно, сѣ ги ошедали. Следователно, редътъ, хармонията въ тая търговия, която хармония съществуваше отъ редъ години насамъ, е нарушена, поради катастрофалното спадане ценитѣ на зърненитѣ храни и поради излизането отъ строя на цѣлъ редъ търговци, които вършеха тая търговия. Кооперациитѣ, колкото и да си даватъ трудъ, не сѣ въ състояние да се справятъ съ тая работа. Следователно, предположението е, че въ първитѣ три месеца следъ събирането на реколтата, когато на пазара се предлага приблизително 60% отъ това, което подлежи да бѣде изнесено, ние ще имаме едно извънредно голѣмо затруднение, и азъ се боя, че Министерскиятъ съветъ ще бѣде принуденъ тогава съ декретъ да възстановява на бърза рѣка сегашната Дирекция за храноизносъ, но вече следъ като ще настѣпи едно извънредно голѣмо недоволство и следъ като ще бѣдатъ ошедени извънредно много хора.

Азъ смѣтамъ, че правителството е на погрѣшенъ пътъ, ако мисли да се отрече засега отъ всѣкаква интервенция и да остави напълно свободната търговия. Трѣбва да се остави съществуващата дирекция. Тя може да се реформира, може и да се посъкрати, но трѣбва да си остане. Трѣбва навсѣкжде да има агенти, които да сѣ готови да приематъ предлаганитѣ храни, въ случай че частната търговия, въ случай че кооперациитѣ не сѣ въ състояние да ги поематъ и да осигурятъ една цена, която правителството трѣбва да установи съ огледъ на срѣдствата, които то смѣта да жертвува за тая целъ — защото безъ жертви не може — въ съгласие и съ външнитѣ цени, която цена да бѣде приемлива и да се плаща само въ пари.

Ако ценитѣ на зърненитѣ храни на външния пазаръ, въпрѣки очакванията ни, се повишатъ, никой нѣма да отива при агентитѣ на дирекцията, които иматъ единъ лимитъ и на които е казано, че ще купуватъ на такава и такава цена. Ако това стане, ако ценитѣ се повишатъ, всички ще отидатъ при частнитѣ търговци, защото при едно повишение на ценитѣ се засилва експортътъ, експортъоритѣ сѣ снабдяватъ съ срѣдства, наново купуватъ отъ вътрешността, става едно раздвижване и едно облекчение на самитѣ дребни търговци. Обаче при едно спадане на ценитѣ тия търговци, независимо отъ всички други причини, нѣма да купуватъ и малкото, което могатъ да купуватъ, и ще има едно злопоставяне на нашия производител. Това е относително детайлитъ, които ми иска г. министъръ-председателътъ, дали съмъ азъ за сегашната система и изобщо какво препоръчвамъ.

Ценитѣ днесъ сѣ много низки. Последнитѣ продажби сѣ станали върху една цена сѣ Анверсъ 67 белгийски франка, което прави по 2.57 за кгр., а това значи на Дунава 2.07, а на морето 2.25, или франко вагонъ на морето 2 л. Като смѣтате, че въ тази цена има приблизително 30 ст. разноски, печалби и т. н., това значи, че за качество 77—78, отлично качество, днесъ може да се плати само 1.70. Тая цена не е много далечъ отъ оная цена, 1.30, която г. министъръ-председателътъ изтъкна като катастрофална. Защото, като се задръстятъ складовѣтѣ и като се имобилизиратъ паритѣ на търговцитѣ, цената автоматически ще слѣзе на 1.30. Азъ отсега мога да предскажа, че идущитѣ месеци цената може да слѣзе на 1.50 и на 1.40. Това положение не е желателно, следъ като, независимо отъ всички други съображения, държавата въ две реколти се така интензивно намѣси въ тази търговия. А трѣбва да се очаква, че тая интервенция на държавата ще продължи, докато съществуватъ тѣзи низки цени. Азъ очаквахъ, че ще имаме декларация отъ г. министъръ-председателя и въ това направление, следъ като виждаме, че държавата се намѣсва и въ търговията съ тютюна, и въ търговията съ розово масло, и затова съмъ изненаданъ отъ това абдикиране.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣкмо обратно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако бѣхме приели другия режимъ, щѣхте да препоръчвате противното. То е обяснено.

Г. Т. Дананловъ (д. сг): Много детински характеризирате отношениято къмъ сериозни въпроси

П. Стайнов (д. ст): Това не е наше решение.

Г. Т. Данашилов (д. ст): Щом като сте приели на народа към една система, не можете да промените веднага към друга.

Министър-председател Н. Мушанов: Изкажете се, г. Данашилов, професор, изкажете се да чуем мнението Ви, защото дотъга виждат на вашите вестници навред били против — че искате свободна търговия, а дотъга искате регулация от държавата.

Г. Каназирски (д. ст): Някой не е искал това.

Министър-председател Н. Мушанов: Излезте и се изкажете от трибуната. Ще Ви отговоря по всичко.

П. Стайнов (д. ст): Г. председателю! Искам думата.

Министър-председател Н. Мушанов: Въ всичките си вестници протестирайте.

Г. Каназирски (д. ст): Имате грешка. Имаше един по-визъ срещу вярванията въ държавата.

Министър-председател Н. Мушанов: Ами то е по-рядък. То е ограничаване, то е вмешателство на държавата чрез монопола.

Г. Каназирски (д. ст): Повикът не били срещу принципа.

Министър-председател Н. Мушанов: Принципиът важи, доколкото се прилага. Мене, политикът, принципът въ въздуха не ме интересува, а ме интересува каква наредба да дамъ въ живота.

П. Стайнов (д. ст): Има и контрола на Парламента.

Министър-председател Н. Мушанов: По административното право вие ще развите теорията. (Смѣхъ)

П. Стайнов (д. ст): То е парламентаризъмъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Елате да видите народнишки парламентаризъмъ! Азъ съмъ Ви чувал много пъти. (Нѣкои отъ мнозинството ржкоплъскаха. Глъчка)

Председателствувашъ Н. Захаревъ: (Звъни)

Г. Каназирски (д. ст): Ако правителството, както слушаме отъ декларациите на двамата министри, има намърение да запази същата система, защо ще я унищожаватъ и защо изчаква влошаване на положението? Азъ съмътамъ, че положението ще се влоши много скоро. Нѣма нужда да се изчаква да настъпи това влошаване. Азъ предполагамъ, вземайки поводъ отъ говореното отъ г. министър-председателя, когато отговаряше на моето питане, отъ неговите описания за режима въ Канада, за подвижните премии и т. н., че правителството обжжда тази възможност, чрезъ една експортна премия да регулира цената. Обаче и една такава евентуалност, и една такава система азъ не бихъ препоръчалъ на правителството, защото тази премия нѣма да дойде до самия производител и пакъ, при основния недѣлъ, при липсата на достатъчно съединителни звена между производителъ и експортъора, при липсата на кредити, при недовѣрието, което съществува, даже и при една експортна премия, търговията ще биде извънредно много спъната и ще дойдатъ тия неблагоприятни условия, които азъ току-що ви описавъ.

Н. Пждаревъ (д. ст): Значи системата на капиталистическа търговия ще се замѣни съ държавна търговия!

Г. Каназирски (д. ст): Ние очакваме, г. г. народни представители, една пшенична реколта, която ще биде по-всѣка вѣроятностъ 20—30% по-долу отъ миналогодишната, която били една реколта отлична по качество и количество. Но като се иматъ предъ видъ запаситѣ, които има дирекцията, отъ около 50.000 тона, и запаситѣ, които има въ населението, които се оценяватъ на около 150.000 тона, трѣбва да се предполага, че ще имаме единъ експортъ на пшеница въ размѣръ най-много отъ около 200.000 тона. Отъ тая цифра може да се вадъ заключение въ какъвъ размѣръ може да биде държавната загуба въ случай че държавата, следвайки досега установения принципъ, продължи и въ бъдеще да подкрепя цената на пшеницата. Азъ съмътамъ, че въ бъдеще надала ще може и надала ще биде нужно ние да се занимаваме и съ другитѣ артикули.

Министъръ Д. Гичевъ: Ечмикътъ е по-скѣпъ отъ пшеницата.

Г. Каназирски (д. ст): Ечмикътъ, както знаете, тази година измръзна, реколтата и безъ това били слаба и той послѣднитѣ повече отъ пшеницата, следователно той нѣма нужда да биде подкрепянъ. Реколтата на ръжта се очертава като срѣдна. Очертава се и една добра реколта на царевичата.

П. Стоевъ (раб): Рано е още да се мисли за това.

Г. Каназирски (д. ст): Вие пѣкъ всичко все черно виждате!

И. Симеоновъ (д.): (Къмъ Петко Стоевъ) Тя е по-висока отъ тебе вече, бе, какво е рано! Разбира ти тебе главата отъ царевича!

П. Стоевъ (раб): Зимнитѣ постои измръзнаха. — Рибата въ морето, тиганътъ на огъня!

Г. Каназирски (д. ст): Обаче миналогодишнитѣ предвиждания за експорта на царевичата не се сблъзнаха. На какво се дължи това? Споредъ моятъ преценка, това се дължи на обстоятелството, първо, че добритѣ цени, които правителството плащаше чрезъ храновноса на пшеницата, усилн консумацията на царевичата, като производител, които произвеждаха и царевича, и пшеница, и които сѣ навикнали да консумиратъ и едното, и другото, особено въ Северна България, предпочетоха да консумиратъ царевича, а да продаватъ пшеница. Освенъ това ние имаме една тежка зима и малко фуражъ. Най-после при такава изобилие и при такава една ниска цена, трѣбва да се предполага, че нашиятъ стопанинъ е билъ по-ларжъ въ изхранването и на добитъка, и на птиците, заради което и не се е изнасяло достатъчно царевича. Срему предвижданията отъ около 300.000 тона за експортъ, ние имаме изнасени около 120.000 тона, за житарската година, отъ реколтата на царевичата, когато за пшеницата ние имаме една рекордна цифра въ износа — имаме изнасени около 320.000 тона пшеница, каквото количество не е изнасяно, доколкото се простиратъ сведенията ми, отъ освобождението на България досега, и то когато имаме и Добруджа. Това се дължи на една много добра реколта. Ние имаме, безъ съмнение, една блестяща реколта. Ние имаме едно увеличение на засѣтата площ, ние имаме едно по-добро производство, поради напредъка въобще на нашето земледѣлие, поради напредъка, който е направилъ нашиятъ селянинъ.

Спирайки се на тая добра реколта, която били по качество отлична, азъ ще си позволя да отговоря на забележката на г. министър-председателя, която той ми направилъ предъ нѣколко дена въ отговора си на моето питане. Той каза, че презъ време на моя режимъ винаги дирекцията била продавала подъ паритета Анверсъ, а при настоящия режимъ била продавала надъ паритета Анверсъ. Азъ предполагамъ, че функционеритѣ на дирекцията сѣ пожелали да се похвалятъ съ единъ добъръ резултатъ на г. министър-председателя, но сѣ го заблудили.

Министър-председател Н. Мушановъ: Хайде де!

Г. Каназирски (д. ст): Най-напредъ, тия две реколти сѣ две несравними величини, поради голѣмата разлика въ качествата ний.

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие ме заблудихте при изпращането на тримесечния рапортъ въ Съзнатата палата. Азъ имамъ рапортитѣ Ви и мога да Ви кажа, че сте ме заблудили. Сета никой не ме заблуждава.

Г. Каназирски (д. ст): Съ моитѣ сведения не съмъ Ви заблудилъ. Билъ съмъ искренъ, когато съмъ Ви докладвалъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Ще Ви кажа, когато отговарямъ.

Г. Каназирски (д. ст): Дай, Боже, да е така!

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ ще Ви кажа, че моитѣ функционери по-правилно ме освѣтляватъ.

Г. Т. Данашиловъ (д. ст): Другояче и не може да биде. Тѣ ще Ви освѣтляватъ най-правилно!

Г. Каназирски (д. ст): Азъ ще Ви дамъ данни, за да видите, какъ съмъ Ви освѣтлявалъ.

Г. г. народни представители: Тия две реколти сѣ две несравними величини поради това, че реколтата отъ 1930 г. били по качество извънредно слаба и заради това

базата на пшеницата бѣше 76, 3 на 3. Освенъ това ние имаме да се справяме съ непроданами качества. Ние имаме въ Южна България пшеници, които едвамъ достигаха до 71 хектолитрово тегло — пшеници, които на Западъ ги не взематъ, освенъ за фуражъ. Ние имаме да се справяме съ пшеници, които имаха примѣсъ 17 и 18% ръжъ, купени отъ Северна България, отъ Провадийско, отъ Варненско, които бѣха резултатъ отъ измързането презъ предшествуващата година. Да се справимъ съ тия два дефекта на тая реколта пшеница бѣше извънредно мъчна работа. Когато говорихъ по законопроекта за вината, спиртнитѣ напитки и оцета, азъ подчертахъ значението на качества на продуктите. Тогава споменахъ, че нашитѣ храни, поради недоброто имъ качество, поради голѣмото количество на примѣси въ тѣхъ, сѣ значително бити въ външния пазаръ, и че не може и дума да става да бѣде прилаганъ спрямо тѣхъ паритетътъ, защото, когато едно жито има повече отъ определената норма примѣси, намалението въ неговата цена ще върви не процентуално, а прогресивно. Поради тая причина, нашитѣ пшеници и презъ моя режимъ — предполагамъ, че не грѣша, не съмъ го провѣрилъ — сѣ получавали сравнително по-ниска цена. Не трѣбва да се забравя, че реколтата 1930 г. бѣше отъ къмъ глутенъ, г. министъръ-председателю, много слаба. Срѣдно ние имаме въ нашитѣ пшеници 17—20% глутенъ, а качеството на реколтата 1931 г. бѣше великолепно. Независимо отъ високото хектолитрово тегло; общо продажитѣ сѣ ставали на база 78—79. Ние имаме сега продадени отъ дирекцията количества съ 80 и 81 хектолитрово тегло, само съ 2% примѣси. Но освенъ това последната реколта има едно голѣмо съдържание на глутенъ — между 35—40, срѣдно 37%, срещу 17—20% въ по-раншната реколта.

Най-после добре да се разбере, какво значи паритетъ и какъ би се изчислилъ той въ България. Обикновено се взема цената, която се добива въ Анверсъ и се сменя 40—45—50 стотинки, които представляватъ разносикитѣ за натоварване отъ вагона въ парахода, навло, осигуровка, сюрвейансъ и т. н. Тѣзи елементи варирайтъ. И ако при изчисляването ценитѣ напоследѣкъ Дирекцията е вземала като база цени, които сѣ били валидни преди една година — защото и тукъ има едно спадане въ ценитѣ — ясно е, че ще изкара, ще получи повече отъ паритета. Ние на времето сме продавали, когато навлата сѣ съдвижили между 9 и 10 шилинга, а сега имаме навла по 7 и 8 шилинга; това прави 2 шилинга за тонъ или по 5 стотинки на килограмъ, следователно и отъ тамъ ще има едно намаление. Трѣбва да се знае, че презъ моя режимъ при продажба винаги се е плащало 4—5% бонификации поради недоброкачествена, слаба стока, когато при реколтата 1931 г., която се е манипулирала отъ дирекцията при сегашния режимъ, има продажби, за които експортѣритѣ сѣ получавали премия на мѣстото на предаването — толкова е била доброкачествена стоката, че просто сѣ я сравнявали съ канадската манитоба. Така, при тѣзи две различни качества, не е изключено да има една такава разлика, съществуването на която, казвамъ, не съмъ провѣрилъ, но която предполагамъ, че може да се яви поради тѣзи причини.

Прочее, възвръщайки се на същността на въпроса, азъ смѣтамъ, че правителството не постѣпва редно, когато ни оставя въ неизвестностъ по този така важенъ въпросъ. Утре ние, народнитѣ представители, всички ще си отидемъ по градове и села, на съ ще ни питатъ какъвъ ще бѣде режимътъ, по който ще се произвежда търговията съ зърнени храни, и никой нѣма да може да каже нищо. Този неизвестностъ, въ която се държи българскиятъ производител, българскиятъ търговецъ, българската кооперация, не могатъ да бъдатъ оправдани съ нѣкакви мѣроприятия, които нѣкога ще се приложатъ. Въобще всичкото, което сега се върши въ това отношение, се обвива съ едно було на тайнственостъ, като-че-ли кой знае какви важни работи ще трѣбва да се правятъ и ще трѣбва да се скриватъ, за да не би нѣкой да се възползува предвременно и нѣщо да спечели. Напротивъ, нѣщата сѣ много наясно. Въпросътъ е какво ще даде правителството на производителя надъ паритета и по какъвъ начинъ ще го даде. Защото остане ли да съществува досегашниятъ начинъ на плащане, остане ли да се плаща цената по паритета, остави ли се да се извършва тая търговия безъ този голѣмъ организъмъ, безъ този голѣмъ институтъ, какъвто е дирекцията — институтъ, който подпомага извънредно много търговията съ зърнени храни — резултатътъ ще бѣде много по-лошъ и вие много по-рано, откогато предполагате, ще трѣбва да сезирате Министерския съветъ съ нови мѣроприятия за подпомагане нуждаещитѣ се, за премахване така създаденото зло.

Безъ съмнение, има въпросъ за пари. Вие казвате, че ще ги вземете отъ монопола или отъ бандерола на хлѣба. Има и въпросъ за финансиране предприятието. Може въ първо време да се предложатъ голѣми количества храни и дирекцията да не бѣде въ състояние да се справи съ тия предлагания. Но и на този въпросъ има цѣлъ. Днесъ, ако е мъчно да се намиратъ кредити, за храни винаги ще се намѣрятъ. Въ мое време и въ време на сегашния режимъ на нѣколко пѣти банки — мѣстни и чуждестранни — сѣ предлагали кредити срещу вариантъ на събранитѣ стоки. Така че, заедно съ този кредитъ, който ще бѣде даденъ срещу известенъ маржъ, заедно съ кредита, който даватъ кооперациитѣ, и съ кредита, който българскиятъ производител дава на своето правителство, азъ смѣтамъ, че правителството ще може да се справи съ този пунктъ. Въ това отношение сѣ успѣвали така сѣщо да се справятъ частни търговци, които намиратъ кредитъ срещу вариантъ на събраната стока, а камо ли да не успѣе да се справи съ положението една българска държава, даже и когато ще се касае за нѣколко стотинъ хиляди тона. Ясно е, че правителството ще се ограничи само въ търговията съ пшеницата и нѣма да достигнатъ оборотитѣ на дирекцията отъ последния режимъ.

Привръщайки, азъ апелирамъ къмъ правителството да не държи общественото мнение и всички заинтересовани въ неизвестностъ и да не оставя единъ маржъ, да не оставя едно свободно време, презъ което да изчака и да види какво ще стане. Защото всички експерти и всички сведущи лица казватъ въ унисонъ, че ще стане едно извънредно голѣмо спадане на ценитѣ на зърненитѣ храни вътре въ страната, поради изложенитѣ отъ мене причини. Какъво ще стане навънъ, не може да се предположи. Въ този моментъ пакъ има едно спадане. Ясно е, че въ началото на новата реколта, която още не се е добре очертала, може да имаме и още по-голѣми спадания. Но миналата година дирекцията продала и по 1-60 л., продала и по 2-80 л. Въ житната търговия нѣма една голѣма сигурностъ. И сега, въ навечерието на новата реколта, когато трѣбва да се предположи, че селянинътъ, нахолящъ се въ голѣми затруднения, имащъ нужда отъ много пари, ще се яви много скоро съ своята стока, мъчно може да се предположи, че пазарътъ ще се затвърди. А единственото предположение, което съ сигурностъ може да се направи, е, че ще има едно спадане на ценитѣ и нови затруднения, въобще, въ страната. При това положени, препоръчвамъ на правителството да не промѣня съществуващия режимъ; нека то да остави съществуващия режимъ, ако и той да е съ своитѣ дефекти, които въпречемъ могатъ скоро да се премахнатъ; да се опредѣли една цена въ пари и . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А Вашиятъ бѣше само бонове.

Г. Каназирски (д.сг): Защо?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще Ви направя смѣтка.

А. Пиронковъ (д.тр): По-добри резултати даде отъ вашия — това е фактъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А бе не Ви ли е срамъ? Какъвъ по-добъръ режимъ е вашиятъ? Останехте ни 300 милиона лева бонове, да ги плащаме сега!

А. Пиронковъ (д.сг): Да, гарантирани.

П. Стайновъ (д.сг): На времето нашиятъ режимъ бѣше възможенъ и необходимъ.

Г. Каназирски (д.сг): Г. министъръ-председателю! Азъ смѣтамъ, че този споръ е безплоденъ и ми е странно, гдето така често се повдига, особено отъ министерската маса: кой, въ кое време билъ далъ повече пари и билъ далъ повече бонове. Ясно е, че, когато ще се подпомага на земледѣльца, безспорно, тази работа ще стане за смѣтка на държавата и че ще има загуба. И не е заслуга нито на единия, нито на другия режимъ, че единиятъ е понесълъ повече загуба, и че другиятъ е понесълъ по-малко загуба. Азъ никога не съмъ смѣталъ това за нѣкаква заслуга. Но никога не съмъ могълъ да разбера становището на министъра на финанситѣ г. Стефановъ, който винаги е говорилъ тукъ по цѣлъ редъ случаи за нѣкакви си страшни загуби, които дирекцията отъ миналия режимъ била оставила. Ясно е, че ще има загуби. Даже отъ гледна точка на демагогията всѣки, който е могълъ да причини на държавата повече загуби, би трѣбвало да се удри въ гърди и да каже: да, азъ можахъ да изкарамъ отъ държавата повече. Това не е споръ. И азъ смѣтамъ, че

тукъ има едно недоразумение. Защо ще се надпреварваме въ това отношение, кой даде повече, кой — по-малко? Каквото можѣ, държавата даде. Навремето се даде цена 4 л. и се дадоха повече бонове, защото имаше единъ шокъ отъ неплатени данъци, които селянинътъ лесно и охотно искаше да плати. Но следъ това тѣ се изчерпаха, настана една стагнация и ние бѣхте принудени да приложите другъ режимъ. Нѣмавъ нищо противъ, защото, ако бѣхте продължавали нашата система, нѣше да стане голѣма инфлация на бонове. Утре ще бъдете принудени да приложите другъ режимъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тѣ стана и при нашата система.

Г. Каназирски (д. ср.): Ето нѣ, у селянина има за 150.000.000 л. бонове, които не можете да ги осребрите; има 115 милиона въ Българската земеделска банка. Азъ смѣтамъ, че поне по този въпросъ не трѣбва да споримъ. Ясно е, че държавата ще понесе загуба, когато ще иска да подпомогне на производителя: не може отъ въздуха нѣма да се взематъ пари; ясно е, че ще се взематъ отъ държавната каса.

Приключвайки, азъ моля г. министъръ-председателя, ако не се съгласява съ моето предложение, поне да ни каже, въ случай на нужда, въ случай, че ценитъ дойдатъ такива, каквито той смѣта за катастрофални — 1.30 л. — а азъ смѣтамъ, че тѣ ще дойдатъ скоро — най-после, дано азъ излѣза лошъ пророкъ —

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Дай, Боже!

Г. Каназирски (д. ср.): Дай, Боже! — ... да ни каже какво смѣта да направи въ случай, че се наложи интервенция на държавата, дали той тогава ще пристѣпи къмъ продължаване на съществуващата дирекция — но веднага го предупреждавамъ, че една организация, която се демобилизира, имачно се мобилизира — или възнамѣрява да прави нѣщо друго. Нека да ни го каже, та като сме още тукъ да го малко пообсудимъ. (Ржонгѣскания отъ говорителъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Радоловъ. (Оживление всрѣдъ говорителъ)

П. Стайновъ (д. ср.): Отъ името на коя парламентарна група ще говори?

В. Димовъ (з): На вашата.

П. Стайновъ (д. ср.): Отъ името на новата земеделска партия.

А. Радоловъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ насъ се иска да направимъ едно измѣнение на закона за търговията съ зърнени храни и за покриване на загубитъ отъ храноизноса. Основната целъ, която се прокарва въ законопроекта, е да се премине къмъ свободния режимъ на търговията съ зърнени храни. Въ една реплика г. министъръ-председателъ каза, че иска отъ друга страна да се даде достатъчна свобода на Министерския съветъ, та, ако ли по-нататкъ условията наложатъ, да се премине къмъ една по-друга система, която времето или евентуално влошаване на ценитъ би наложило. Значи, предвижда се, че може да настѣпи едно влошаване на ценитъ и вследствие на това се иска измѣнението на закона. Една лоша практика е у насъ, гдето постоянно ставатъ промѣни на системитъ, които прилагаме въ стопанския животъ. И най-лошата система, добре обинсдена, но приложена, ще ни даде по-добъръ резултатъ, отколкото, стремейки се къмъ по-добри системи, но непродължавайки съ тѣхъ, ние не идваме до окончателенъ резултатъ, ами дошли до единъ, отиваме следъ това къмъ втори, къмъ трети — въ края на краищата виждаме, че по таквъ начинъ дохождаме до по-лошъ резултатъ.

И въ миналия законъ, па и въ настоящия все пакъ държавата има своитъ интервенции, но въ миналия законъ интервенцията бѣше по-голѣма. Въ 1919 г. се създаде за пръвъ пътъ ограничение въ търговията съ зърнени храни, когато се създаде така наречениятъ Консорциумъ. Но тогава времето бѣше друго. И днесъ мнозина приказватъ за консорциумъ, но, казвамъ, тогава времето бѣше друго, защото едно, че на външнитъ пазари нѣмаше достатъчно зърнени храни, но и отъ друга страна, може би, поради спадането на нашия левъ, цената на зърненитъ храни се покачваше. Така че тогава можеше да се прави една спекула, като се казва *à la hausse*, т. е. на повишение, а днесъ положението е друго: външниятъ пазаръ е крайно неспокоенъ и по-скоро трѣбва да се разчита на намаление

на ценитъ, отколкото на нѣкакво увеличение. Заради това необходимо е държавата да се намѣсва по-ефикасно, за да може да удовлетвори онаи насѣщаща нужда, която се явява у производителя, за да може и той да свърше двата края въ своя стопански и икономически животъ.

Дирекцията бѣше създадена отъ бившето правителство на Сговора. Резултатитъ какви сѣ — говорено е за тѣхъ твърде много, и азъ нѣма да се спирамъ на тѣхъ, но въ всѣки случай туръ се тогава едно начало, което въ последствие се продължи. Продължи се, но пъкъ отъ друга страна, спадайки ценитъ на общия пазаръ, пристѣпи се къмъ едно намаление ценитъ на хранитъ, мисля отъ датата 10 августъ, миналата 1931 г. Това намаление на ценитъ направи голѣма суматоха между производителитъ. Всички съжаляваха защо не сѣ продали своитъ храни още въ самото начало. Вѣрно е, че държавата рискуваше да реализира една доста чувствителна загуба, но въ всѣки случай не толкова чувствителна, за да се направи тая промѣна. Смѣтамъ, че промѣната указа само отрицателно въздействие. Шѣха да се намѣрятъ впоследствие срѣдства и възможностъ тия 100—150 милиона лева, които биха се реализирали като загуба въ повече, да се покрятъ, но въ всѣки случай довѣрието и къмъ самата система, и къмъ държавата нѣше да бѣде свършено друго, ако не се прибѣгваше къмъ никаква промѣна.

И сега, когато се иска промѣната на тая система — системата на дирекцията, която отъ миналата година до 1 юлий е въ сила, ще се създаде още по-голѣма суматоха въ нашето производително население, ще се създаде недовѣрие и къмъ системата, и къмъ държавата, и ще имаме само отрицателни резултати.

Азъ смѣтамъ, че резултатитъ отъ миналогодишната дейностъ на дирекцията не сѣ толкова лоши, не сѣ толкова пагубни за държавата. Защото държавата за миналата реколта, 1931 г., е събрала всичко 580.713.000 кгр. храни на обща стойностъ 1.792.100.600 л., отъ които платени въ пари 1.254.470.420 л., а въ бонове 537.630.180 л. Освенъ това платени сѣ и предвиденитъ за изплащане на царевичата кредитъ 50.000.000 л.; транспортни разходи по българскитъ държавни желѣзници всичко сѣ предвидени около 100 милиона лева; дивни и магазинатъ — около 65 милиона лева; комисии на агентитъ, съ които сѣ служеше дирекцията — 70 милиона лева; вестствени разходи и за личенъ съставъ — всичко 15.500.000 л. Купена е царевича за непроизводителното население 4.040.000 кгр. за всичко 7.272.000 л. Илн всичко е разходвано за дирекцията 2.099.372.600 л. Срецу това е настѣпилъ следниятъ приходъ: продадени за експортъ храни всичко 367.503.000 кгр. за 741.462.295 л.; продадени за вътрешна консомация всичко 143.209.000 кгр. за 550.830.000 л.; продадени на военнитъ части всичко 18.427.535 кгр. за 64.468.112 л.; продадени на бедствуващото непроизводително население 9.490.000 кгр. за 21.000.000 л.; разлика отъ декларираниитъ храни при въвеждането на монопола на 10 августъ всичко 22.000.000 л.; илн всичко приходъ 1.399.760.407 л. Разходътъ общо е 2.099.512.600 л. Разлика, въ повече разходъ 699.612.193 л.

Министъръ Д. Гичевъ: Кредито 700 милиона лева.

И. Драгойски (д): Ами стойността на наличното количество въ дирекцията?

А. Радоловъ (з): Наличностъ днесъ — 53 милиона килограма храни, пресмѣнати кредитъ по 250 л. килограма — 132.500.000 л. Общо загубата въ бонове и въ п.ри възлиза на 567.112.193 л. Бонове сѣ издадени тая година всичко за 537 милиона лева, събрани отъ държавнитъ бирници 277 милиона лева, осребрени отъ Българската земеделска банка 110 милиона лева и оставатъ неосребрени у производителя 150 милиона лева. Значи само въ пари загубата е не повече отъ 30 милиона лева. Фактически загубата е въ бонове.

Министъръ Д. Гичевъ: И повече и тѣхъ трѣбва да осребримъ, значи и тѣ сѣ загуба.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Имамъ 120 милиона лева въ Народната банка.

А. Радоловъ (з): Това сѣ смѣткитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тѣ сѣ смѣткитъ, които ви даде дирекцията.

Министъръ Д. Гичевъ: Боноветъ, които е осребрила Земеделската банка, е загуба въ пари. Имамъ да осребримъ още 150 милиона лева бонове, които също сѣ загуба, въ пари.

А. Радолов (з): Остават за осребряване около 150 милиона лева бонусе. Монополът за 7 месеца ни е дал хригто 150 милиона лева печалба. Безспорно е, че от монопола, ако той би продължил цяла година и ако се запустят ония дупки, през които контрабандата все таки се мичи да мине, може да се реализира една печалба от около 250—300 милиона лева. Тая печалба, която евентуално би се реализирала, според настоящия законопроект се иска да се употреби за изплащането на миналите загуби, както казах, сж доста голъми, но не се мисли абсолютно никак по-нататък пък за положението на самия производител.

Г. г. народни представители! След като имаме тоя резултат от миналите години, нека да видим, при настоящия законопроект, тъй както ни се предлага, какви биха могли да бъдат резултатите. Преди всичко бива ли да се премахва самата система? Че системата е дала известни загуби, това е безспорно. Но когато премахнем системата, загубите ще се понесат от самия производител. И после, ако премахнем днес системата, и ако утре, когато видим, че се алошава положението на нашия зърнен пазар, вземем наново да я въведем или да прибъгнем към нъкои наредби, които горе-долу да поправят положението, ще създадем суматоха у производителя и ще бъде принуден да подаде храните си ония, който има най-голяма нужда, а ще задържат храните си онъзи, които имат по-малка нужда. Въ един от вестниците — не знам как е въ сжщност, ще ми се обясни от тук (София министерската маса) — се съобщил, че се смъта за първите два месеца, август и септември, да се поведе системата на свободен режим, и впоследствие, като се види какви ще бъдат резултатите, ще се измени. Обаче не бива да се забравя, че тия два месеца сж онъзи, през които производителят предлага най-много зърнени храни. Миналата година от събраните всичко 490.361.000 кгр. пшеница, през първите два месеца, август и септември, сж постъпили въ дирекцията 286.000.000 кгр. Значи, постъпило е 60% от цялото производство на пшеницата. От закупената ръж, всичко 48.000.000 кгр. въ първите два месеца сж постъпили 30.000.000 кгр. А от закупения ечемик хригто 21.000.000 кгр. сж постъпили 17.500.000. Значи, докато ще се правят опити, докато ще се гледа, какви ще бъдат резултатите от промяната на системата, по-голямата част от производството ще излезе от ръцете на производителя. Суматоката, недовършето ще бъдат вече създадена въ масата долу и мично ще бъде впоследствие да се мичим било с закон, било с наредби да поправим тоя положение, и не само мично, ами ще бъде и невъзможно.

Г. г. народни представители! Азъ смътам, че се направил една голъма гръшка, ако се премине днес-затяг към промяна на системата. Свободната търговия можем да я хвалим, можем да говорим за нея, но само да я хвалим и да говорим! При днешното време, свободната търговия за производителя-земледеец ще донесе само пакост. Последните сведения, които ми се дадох от Общия съюз на кооперациите за една сключена сдълка въ Анверс, гласят следното: манитоба, американска зимница, сж 80% хектолитрово тегло, без примеси, е продадена 4-20 холандски флорина 100-те килограма, което значи фобъ Варна и Бургазъ 2 л. Но като се знае каква е българската храна, каква е българската зимница, сравнена с американската, ще се види, че за нашата зимница, която ще ни даде срѣдно 78 хектолитрово тегло, при примеси 2% и чуждица 2%, като се пресметнат всички разходи за фобъ Бургазъ или Варна, нъма да получим по-голяма цена от 1-14 л. Тая сдълка е сключена за предаване храната през м. ноември — а living. Тя ни показва какви ще бъдат пазарните цени и условия за въ бъдеще; тя ни показва, от друга страна, какво ние можем да очакваме от нашия пазар. Когато условията на външния пазар сж тия, ние ще трябва да очакваме, че още от самото начало на свободната търговия ще имаме на пазара цени за пшеницата не повече от 1-20 л., нека кажем 1-30 л., ако не и нъщо по-долу, но по-нататък, когато настъпи едно насищане сж храни на нашия пазар, защото, както казах, нашият производител бърза да продава своите храни още веднага след хармана; когато ни въ кооперации, ни въ синдикати, ни въ съюзи, ни въ търговци не ще има пари, за да купуват, тогава ще започне подигравката сж производителя: „Нъмам пари; ако щеш тегли храната на такава цена; такава е цената на външния пазар, толкова можем да дадем — тегли я където щеш другаде“. И тогава производителят ще бъде принуден да връща своите храни назадъ въ селото си, както е имало случаи

и миналата година, макаръ да сжществували дирекционната система. Това бѣше тогава нъщо като заключение, но днес то ще стане система. И можете да си представите тогава, каква ще бъде вѣрната на тоя население и къмъ държава, и къмъ управление, можете да си представите какъ ще бъде духътъ, който ще завладѣе душата на нашия производител и на нашето селско население.

Мнозина се заблуждават, смѣтайки, че малко сж онъзи, които продават. Не, г. г. народни представители, далеч не сж тъй малко и далеч не можемъ отъ количеството на декарите, които притежава единъ земледеецъ, да сждимъ дали продава или не. Нъкои разправятъ: „Трѣбва да има единъ земледеецъ минимумъ 100—150 декара, за да може да продаде“, а други казватъ: „Трѣбва да има поне 80 декара, та да може да продаде“. Това е една заблуда, въ които често пати хора, които не познаватъ достатъчно земледѣлския поминѣкъ, изпадатъ. За да продава, зависи твърде много и отъ реколтата, зависи и отъ самите мѣста, зависи отъ челядта, зависи и отъ твърде много други условия, при които е поставенъ производителят. Та затова не само производител, който има 80, 100 или 150 декара продава, ами продава и производител, който има 50, 40 и 30 декара, да не кажа и ония, който има и по-малко декари. Нъкои продаватъ следъ харманъ, защото такива сж условията, а по-нататък купуватъ. Особено въ полските села почти всички продаватъ: и кехаята, и говедарѣт, и телчарѣт. Не бива, следователно, да се смѣта, че малцина сж ония, които бива се възползували отъ една подкрепа на държавата и, следователно, нъма за какво да се мисли за тяхъ. Цялото население — грамадната част отъ полското население, даже и една част отъ балканското население — ще бъде засегнато. И въ балкана се разработва доста мери и гори, и тамъ, ако не на другъ, на комшията си ще продаде. Въ всѣки случай всѣки земледеецъ все ще продаде нъщо, за да може да се препитава. Така че, казватъ, тоя общо положение на неизвестност и на суматоха, което ще настъпи, нъма да бъде само за една, а общо за земледѣлското население.

Мнозина сж противъ монополната система, защото хлѣбътъ щѣ да бъде по-скѣпъ и поради тоя работническото преди всичко щѣ да протестира. Нито работниците, нито еснафѣт, нито който и да билъ разуменъ човѣкъ не може да се оплаква отъ монополната система, при която се взема нъщо приплатѣ отъ консоматора, за да се даде на земледѣлца-производител, за да може той да живѣе и да свърже двата края на своето стопанство.

А. Ненов (раб): Ще се вземе отъ работника.

А. Радолов (з): И отъ работника, и отъ капиталиста ще се вземе, защото, позволете ми да кажа, че ако земледѣлецътъ-производителъ има, той ще създаде работа за всички, защото тия пари, които ще вземе, той нъма да ги постави въ банки или имоти, ами ще ги употреби, за да си купи онова, което му е необходимо за неговия стопански животъ. А това необходимо за него ще го изработи еснафѣт, работникѣт, ще го изработятъ другите съсловия. Така ще се създаде работа и животъ за другите съсловия. А безспорно е, че въ основата на нашия икономически и стопански животъ стои нашето земледѣлско население. Прегледайте нашия търговски баланс, нашия износъ, и вие нъма да намѣрите износъ на индустриални стоки. Какво се изнася не за стотини милиони лева, а за милиарди? Изнася се жито, тютюнъ, яйца, кожи, птици, въобще това, което изкарва земледѣлецътъ-производител. И когато бъде подпомогнатъ земледѣлецътъ-производител, който е основата на нашия стопански животъ, тогава се подпомага и на цялото население. Заради тоя никой, който гледа разумно на нъщата, нъма да зловиди на земледѣлца-производител, когато му се дава нъщо въ повече за неговото производство; защото всѣки вижда, че сж единъ или сж 1½ л. за килограмъ жито не може не да свърже двата края, но не може елементарните си нужди да посрѣща — нито данъците може да си плати, нито къмъ никого ще може да посрещне своите задължения.

Г. г. народни представители! Когато пледирамъ каузата на производителя, азъ смѣтам, че върша не нъкакво лично или съсловно дѣло, а върша дѣлото на България. Вземете която щете държава отъ ония, които не произвеждатъ достатъчно зърнени храни, а внасятъ такива отъ вънъ. Вземете, напр., Франция. Ами че хлѣбътъ тамъ се консумира по 2 франка, а тона сж 10, близо 12 л. наши парк. Защо французкото правителство, което има всичката възможностъ да пусне храни отвънъ, не пуска та-

кива, за да намали цената на хлѣба на 2, на 3 л. наши пари? Не го прави, за да покровителствува своя земеделѣецъ. И ние имаме индустрии, които сѣщо покровителствуваме. За покровителствуване на тия индустрии нашата държава дава годишно съ стотици милиони левове — 500, 600, а нѣкои изкарватъ надъ 700 милиона лева. Азъ ви питамъ: когато ние покровителствуваме до такава степенъ нашата индустрия, нима не сме длъжни сѣщевременно да покровителствуваме и нашия производителъ-земеделѣецъ? Ами че той се намира въ бедствено положение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кой спори върху това?

А. Радоловъ (з): Онова, което ще му даде външниятъ или вътрешниятъ пазаръ, не е въ състояние, както казахъ, нито да задоволи неговитѣ обикновени нужди, нито да му даде възможностъ да се наплати къмъ държавата, нито пъкъ да може да плати нѣкакви дългове. За жалостъ, и въ дълговетъ той не е облекченъ. Но това е другъ въпросъ. Така като гледамъ азъ на работата, какво е необходимо, споредъ мене, да се направи? Необходимо е дирекцията да се запази. Къмъ консорциумъ, какъвто имаме въ миналото, не бихме могли да прибѣгнемъ, защото, както казахъ, тогава ценитѣ на хранитѣ вървѣха къмъ повишение, а днесъ вървятъ къмъ понижение. Необходимо е, отъ друга страна, дефектитъ, които сѣ констатирани въ организацията на дирекцията — а сѣ констатирани доста много такива — да се премахнатъ, като ѝ се даде още по-голяма свобода. На трето мѣсто, абсолютно необходимо е да се запази монополътъ, който ще ни даде кръгло около 300 милиона лева печалба. И тия пари да не отиватъ за покриване на минали загуби, а да отидатъ за подпомагане производителя. Тазгодишната реколта далечъ не ще може да се равнява съ миналогодишната. Миналата година, както се изтъкна, сме продали около 32 хиляди вагона само жито — нѣщо уникалъ у насъ следъ освобождението ни. Тазгодишна далечъ не можемъ да разчитаме на такава голяма реколта. Ако миналата година сѣ събрали кръгло 580 милиона килограма храни, тая година не можемъ да разчитаме на повече отъ 400 милиона. Така че тия 300 милиона лева, взети чрезъ монопола, вмѣсто да отидатъ за погасяване на минали загуби, да се дадатъ на производителя. Освенъ това, когато държавата, както и одеде казахъ, дава за покровителство на нашата индустрия 500—600 и повече милиона лева, ще трѣбва да намѣри начинъ и срѣдства — а тя има тая възможностъ — да даде на производителя още нѣколко стотици милиона лева, за да създаде условия, щото неговитѣ храни да иматъ достатъчно не добра, но удовлетворителна цена, та и той да може да преживѣе и да посрещне своитѣ нужди.

Азъ бихъ желалъ да се работи само чрезъ кооперациитѣ — агенти на дирекцията да бждатъ кооперации, синдикати и съюзи. Защото миналата година отъ развитата дейностъ се вижда, че кооперации, синдикати и съюзи сѣ събрали кръгло 326.813.000 кгр. храни за 1 милиардъ и 18 милиона лева, а търговцитѣ — кръгло 219.478.000 кгр. за кръгло 638 милиона лева. Виждате, че кооперативната покупка и продажба е взела върхъ. Защо азъ искамъ да се отдаде цѣлата работа въ ръцетъ само на кооперации и на синдикати, общо само на кооперативитѣ? Защото злоупотрѣбления тамъ ставатъ по-нарядко не, по-малко, много по-малко, и при единъ по-ефикасенъ контролъ може да се ликвидира съ тѣхъ. А миналата година търговцитѣ особено, не изключвамъ и нѣкои кооперативи, но главно търговцитѣ, далечъ не сѣ задоволили съ шесттѣ стотинки чиста комисиона, която имъ се дава, ами винаги, съобщавайки, че има по-малко хектолитрово тегло, по-голямъ примѣсъ и по-голяма чуждица, сѣ си докарвали 2, 3 и 4 пѣти повече отъ онова, което дирекцията имъ е опредѣлила. Защото тамъ бѣше заведена такава система: „Искашъ да ти взематъ храната. Каква ти е храната? За тая храна ти давамъ толкова“. — „Добре, ама трѣбва да опредѣлишъ примѣситѣ, трѣбва да опредѣлишъ хектолитровото тегло и пр.“ — „Толкова ти опредѣлямъ. Ако ти отърва, дай; ако не ти отърва — ще отидешъ другаде“. Ако търговцитѣ могатъ да работятъ на тия начала, на които биха работили кооперативитѣ, би могло — нека да бжде като изключение — и тѣ да участвуватъ, но преди всичко ще трѣбва да се даде на производителъ по възможностъ пълната цена на неговото производство, и ако се правятъ нѣкакви жертви и отъ дър-

жава, и отъ консоматоръ, тѣ да не отидатъ другаде, ами да се предадатъ на производителя. И безспорно е, въ такъвъ случай и държавникътъ, и консоматорътъ ще бждатъ доволни. Значи, като се направи всичко възможно, щото злоупотрѣбленията, които се вършеха съ хранитѣ въ миналото, да се избѣгватъ, да се даде на производителя най-добрата цена, какъто би могла да се даде. Не ща да ви правя смѣтка какви сѣ разходитѣ на единъ производителъ при обработката на земята, какво дава единъ декаръ, като се продаде произведеното по толкова и толкова, какъвъ ще бжде резултатътъ, и пр. и пр. и какво може той да посрещне съ тоя резултатъ. Тия смѣтки сѣ правени отъ мнозина, не ща въ тоя случай да ги правя и азъ.

Необходимо е да запазимъ дирекцията, отъ друга страна, и затова, защото тя има вече единъ апаратъ горедолу приготвенъ, изпитанъ за нашитѣ български условия. Необходимо е да се запази тя и още поради външни причини: за външната ни търговия тя се явява едно учреждение, което улеснява твърде много държавата въ износа. Защото, ако България произведе и нейното производство не бжде изнесено, ние, като земеделска държава, какво бихме могли да получимъ срещу това производство? Нищо. Ето, царевната се остави подъ режима на свободната търговия и, доколкото се простиратъ сведенията ми, резултатитѣ отъ износа на царевната не се явяватъ достатъчно задоволителни. Държавата, както виждаме, се намѣсва въ продажбата и покупката на тютюнитѣ, и това е едно много добро дѣло; намѣси се и въ областта на розопроизводството — въ търговията съ нашето главоу масло. Това е сѣщо така едно добро дѣло и една необходимостъ за нашия розопроизводителъ. Необходимо е държавата да се намѣси и въ търговията съ зърнени храни. Въ своята намѣса въ това отношение държавата ще може най-добре да действа, когато има единъ апаратъ. Този апаратъ, ако не сѣществувалъ, ако не бжде Дирекцията за храноизноса, ще трѣбва да бжде другъ, създаденъ специално за целта. Какъвъ смисълъ има, обаче, да се създава специаленъ институтъ, когато вече имаме единъ апаратъ, който е действувалъ и който има вече своята опитностъ, отъ който може за въ бждеще да очакваме по-добри резултати.

И така, за да заключа, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се мисли не, ами ще трѣбва народното представителство и правителството, като взематъ всичко въ съображение, да не бързатъ съ премахванетоъ не, ами да не промѣняме системата, която имаме. Ние трѣбва да я запазимъ, трѣбва да я подобримъ. Ама държавата имада отъ нея загуби въ миналото! Така е — държавата ще трѣбва да има загуби и тая година. Защото, колко пари ми струва тая държава, когато се яви въ нея едно неспокойно население и когато въ това население закипи единъ духъ на неспокойствие и на негодуване! Ние може впоследствие да искаме да дадемъ по-голямъ жертви, да искаме да дадемъ стотици милиони левове, но пакостята, която единъ пътъ ще се направи, впоследствие мѣчно не, ами ще бжде невъзможно да се поправи. Заради това трѣбва да се мисли предвременно.

Изхождайки отъ интереситѣ не само на земеделското население, но и отъ интереситѣ на цѣлата страна, азъ смѣтамъ, че е абсолютно необходимо да се запази и подобри сегашната система, като се даде на производителя една горедолу добра цена — въ това отношение ще може да се достигне до единъ резултатъ въ комисията — за да бжде той, ако не напълно задоволенъ, то поне да не бжде огорченъ, да не бжде възмутенъ и да не бжде доведенъ до смутъ и да закипи негодуване въ неговата душа. (Нѣкои отъ мнозинството ржкоплѣскаха)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За парламентарната страна на въпроса ще говори!

П. Стайновъ (д. ср): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както и г. министъръ-председателъ ми забелязва, азъ ще се спра само на парламентарната страна на въпроса, тъй като становището на парламентарната група на Демократическия съговоръ по сѣществото на въпроса бѣ изнесено отъ едно лице, което е много по-компетентно отъ мене, а именно г. Каназирски, бившиятъ директоръ на храноизноса. Азъ нѣмамъ претенция да познавамъ тоя въпросъ издѣлно и да го разглеждамъ въ по-

дробности така компетентно, както се изнесе от г. Казановски и както ще се изнесе и от други. Аз искам да се спра само на чл. 1. Искам да уверя г. министър-председателя, че въ случая се касае само до едно уяснение правата на Парламента, но не и до саботиране на инициативите на правителството

Г. г. народни представители! От предложения законопроект не е ясно дали утре настанва пълна свобода на търговията със зърнени храни или не; даваме ли ние, Парламентът, право на правителството утре да възстанови монопола или какъвто иска режим или не? Това не е ясно. Защото въ чл. 1 се дават едни права на правителството, които ми се струва, че са извънредно големи, прекалено големи и не отговарят на здравите понятия за парламентаризъм и за контрола, който Народното събрание трябва да упражнява върху правителството. Въ чл. 1 е казано: (Чете) „Дава се право на Министерския съвет да установява съ извънреден режим за вътрешната и външната търговия със зърнени храни и техните произведения от реколтата 1932 г.“ Г. г. народни представители! Какъв е тоя режим, до какви размери може да отиде той, какви тежести правителството може да наложи на българския народ? Може ли да наложи нови данъци, може ли да наложи прекалени такси — това не е казано. Както е редактиран чл. 1, правителството добива едни екзотични възможности, т. е. да налага на българския народ каквито иска нови данъци и нови такси, макар да не съответствуват на податните сили на народа. А въ нашата конституция, г. г. народни представители, е казано, че правителството съ свои разпоредби не може да налага на българския народ нови данъци и въобще финансови тежести без съгласието на Народното събрание. Кой ни дава на нас гаранция, че правителството утре няма да наложи каквито си иска такси върху брашното, върху хляба? Аз съмтам, г. г. народни представители, че ние, ако искаме да изпълним нашата роля на парламентаристи, ако ние държим здраво на парламентарните принципи, ние не бихме могли да препоръчаме на днешното правителство да поддържа предъ комисията по Министерството на вътрешните работи единъ такъв текст на чл. 1. И аз бих молил г. министър-председателя да направи така, че да не се гласува тоя членъ на първо и второ четене, а да бъде отнесен въ комисията, където да бъдат разгледани границите, въ които ние, Парламентът, бихме дали право на правителството да се движи при установяване на единъ режим за търговия със зърнени храни въ страната. Старият законъ за храноизноса отъ 26 декемврий 1930 г. установява единъ режимъ, но установява и редъ принципи, о които трябва да се държи правителството. Тамъ, напр., се дава на правителството, респ. на Дирекцията на храноизноса, да изземва складове и други сръдства — чл. 16 отъ закона. Съ тоя новъ законопроектъ, който г. министър-председателятъ внася, даватъ ли се права на някаква нова дирекция или комисарство да изземва? Не личи, г. г. народни представители. А това трябва да бъде казано въ този законопроектъ. А безъ да бъде казано, нито Министерскиятъ съветъ, нито Дирекцията за храноизноса, нито Комисарството по продоволствието може да налага такива тежести и да изземва складовите и другите инструменти на българските граждани. Представете си, както каза г. министър-председателятъ, че утре може да се наложи тежки условия за търговията със зърнени храни. Ще може ли правителството — това е неговата свобода, както се казва отъ г. министър-председателя — ако бъде принудено, да се върне къмъ сегашния режимъ? Но сегашниятъ законъ престава да съществува отъ 1 юлий. Въз основа на кой законъ ще могатъ да бъдатъ упражнявани функциите на новата дирекция и на новото комисарство?

Въ стария законъ се говори за нормиране. Ако се наложи и на правителството да направи ново нормиране на цените, ще може ли да го направи или не? Въз основа на кой законъ? Въ този законопроектъ това не личи. Ние трябва да упражнимъ нашата власт и да очертаемъ границите, въ които правителството може да се движи. Затуй сме Народното събрание. Ние не можемъ да отстъпимъ всички наши права на контрол и да предадемъ цялата власт на правителството. Тогава няма смисълъ да има у насъ парламентъ. Тогава нека веднъжъ завинаги дадемъ такива безгранични пълномощия на правителството и нека то урежда всички въпроси въ тая страна. Но щомъ ние заставаме на здравата почва на парламентаризма, трябва да бранимъ нашите права, които ни дава конституцията;

ние трябва да чертаемъ границите и рамките, въ които правителството може да се движи.

Още единъ случай, г-да! Може да се наложи на правителството да иска отъ производителите, както беше по досегашния законъ, да деклариратъ наличните си запаси отъ зърнени храни. Ще може ли то да направи това при новия режимъ? Ще може ли да налага санкции — затворъ и други големи санкции — когато такива не са предвидени въ този законопроектъ? Това не е казано, г-да. А знаете, че у насъ, безъ да са предвидени санкции въ самия законъ, такива не могатъ да бъдатъ налагани отъ изпълнителната властъ.

И най-после, г-да, може да се наложи пакъ някъде да се възстанови монополътъ. Трябва да се знае, кой ще купува, кой ще продава, при какви условия, ще има ли юридическа личностъ учреждениято, което се нарича комисарство, при какви условия ще купува и пр. Сега това е уредено въ закона, но какъ ще бъде уредено въ бъдеще, не е ясно.

За мене е очевидно, че този законопроектъ е внесенъ много набързо, че правителството не е имало възможностъ да разгледа всички евентуалности и че, следователно, ако се приеме така, както е представенъ, този законопроектъ ще ни докара до много мъчно положение.

И така, правителството не може да иска отъ Народното събрание пълни пълномощия, които да му даватъ извънредна диктатура въ областта на търговията съ земеделски произведения. Нашата конституция не му позволява това. Ако ли то иска да си служи по-късно съ чл. 47 отъ конституцията — разбира се въ случай, че бъдатъ наложени условията, при които могатъ да се упражняватъ тези свободни, диктаторски права отъ изпълнителната властъ — то е другъ въпросъ. Тогава няма нужда да ни сезира сега съ такъвъ законопроектъ. По силата на чл. 47 отъ конституцията, правителството свободно може да гласува каквото си иска, при условие да ни свика при първа възможностъ и да иска нашето одобрение.

Но правителството няма намерение да се опира на чл. 47 отъ конституцията, а иска отъ насъ да му дадемъ пълни диктаторски права въ областта на търговията съ земеделски произведения. Е добре, при нашата конституция това не може да стане. И азъ съмтам, че ние, българскиятъ Парламентъ, не можемъ да му дадемъ такава делегация, каквато то иска отъ насъ — неопределена, безъ рамки. Ние ще искаме отъ него да ни укаже ясно и категорично поне големите рамки, големите точки, въ които то ще смъта да се спре. Ние ще му посочимъ границите, въ които то може да действа и задъ които не може да действа. Иначе законодателната властъ няма смисълъ. Ако настъпятъ нови събития, които да наложатъ нова преценка на положението, тогава правителството може въ всеки моментъ да ни свика. Ние не сме въ военно положение, не сме нападната страна. Българскиятъ народни представители трябва винаги да бъдатъ на място си и, когато бъдатъ свикани по такива важни въпроси, да се явятъ и да дадатъ своето мнение.

Така че, г-да, азъ съмтам, че настоящиятъ законопроектъ даже отъ формално, отъ чисто юридическо гледище, трябва да претърпи коренно измънение. Забележете добре, г-да, че ние не сме противъ принципа на нахъсата на държавата въ областта на земеделието и специално въ областта на продажбата на зърнените храни. Ние си даваме много добре смътка за мъжния моментъ, който преживява търговията със зърнени храни; ние си даваме много добре смътка за мъжнотията, въ която се намира българскиятъ земеделски производител — но въпросътъ е, на какъв режимъ трябва да бъде подложено това продаване на храните. Това ние трябва да определимъ тукъ. Азъ не допускамъ, че правителството ще го направи, но на всеки случай никой не може да гарантира, че правителството не може въ някои моменти да изпадне въ известна слабостъ и, въпреки настроенятия на Парламента, да извърши някои прекалености. Това е единъ принципъ и ние трябва да туримъ граница, задъ която правителството не може да отива.

Така, напр., г-да, въ законопроекта се говори, че, за да се покриятъ загубите за минало време, които е имала Дирекцията за храноизноса, се учредява единъ фондъ. Добре, г-да, това става по законъ. Откъде ще се събиратъ приходи за този фондъ? Приходите за този фондъ, казва се въ законопроекта, ще се събиратъ отъ такси върху търговски брашна и другите произведения отъ зърнени храни, отъ такси върху хляба и хлябните произведения чрезъ облепването съ надлежни марки. Таки!

Азъ съжалявамъ, че г. Петко Стояновъ не е тукъ, за да можемъ да искаме компетентното мнение на единъ специалистъ по въпроса, какви сж тия такси, които ние ще събираме върху хлѣба! Това не сж никакви такси, г-да — това е единъ данѣкъ върху консомацията, това е единъ данѣкъ върху хлѣба, размѣра на който данѣкъ правителството иска да получи право да установява безъ съгласието на Народното събрание. Споредъ принципитѣ на финансовата наука, г-да, такситѣ сж плащане на услуга, А каква услуга ние плащаме, задето хлѣбарѣтъ Х или У ни продава хлѣбъ и ще го продава съ единъ, два, три или петъ лева по-скѣпо? Каква услуга има тукъ? Това е чисто и просто единъ данѣкъ.

Азъ казвамъ, че такива данѣци могатъ да бждатъ налагани само съ съгласието на Народното събрание, което може да опредѣля и размѣра имъ. Е добре, какво е нашето съгласие, питамъ азъ, и особено питамъ господата отъ болшинството? Ние, които бдимъ за прерогативитѣ на Парламента въ областта на финансовото законодателство, този данѣкъ на колко го опредѣляме, каква властъ даваме ние на правителството, за да опредѣля тоя данѣкъ? Ние трѣбва да опредѣлимъ данѣка; левъ ли ще бжде, два лева ли ще бжде, десетъ лева ли ще бжде — нека ние, българскиятъ Парламентъ, го опредѣлимъ, а не да оставимъ това на правителството. Това не е въ неговата властъ, това е антиконституционно. Ние не можемъ да оставимъ на българското правителство само то, по свой починъ, по свое усмотрение, да опредѣля този данѣкъ. То може да сложи утре такса 5 л. на хлѣбъ, или 10 л. на хлѣбъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И да ме биешъ, нѣма да го направя никога. Може да е права мисълта Ви, но Вие я докарвате до абсурдъ.

П. Стайновъ (д.сг): Г. министъръ-председателю! Този законъ ви дава право да сложите 5 л., да сложите 10 л. такса на хлѣбъ. Ако искате да накажете нѣкой градъ, вие ще му сложите 10 л. такса на хлѣбъ, когато на другъ ще сложите 5 л. Шомъ като ви се дава свобода вие да опредѣляте режима на търговията и такситѣ за хлѣба, вие имате право, споредъ този законъ, да опредѣляте въ който градъ каквато искате цена на хлѣба, да опредѣляте каквито искате данѣци, каквито искате такси.

Азъ смѣтамъ, г-да, че Народното събрание не може да абдикира отъ своята властъ. Народното събрание не може да остави на правителството само да опредѣля този данѣкъ, само да облага този или онзи градъ, тая или оная община съ такси.

П. Попивановъ (з): Защо не искате да минаватъ презъ Народното събрание и наредбитѣ на Комисарството по продоволствието?

П. Стайновъ (д.сг): Г-да! Тукъ се говори за голѣми глоби до 50 хиляди лева, които ще се налагатъ. Кой ще ги налага? Коя ще бжде тая властъ, която ще получи отъ насъ пълномощно да налага тѣзи глоби до 50 хиляди — тукъ не е казано. Прочетете законопроекта и вие ще видите, че не е казано. Въ законопроекта се говори, че заведението на провиненото лице може да бжде затворено за единъ срокъ до три месеца.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Взети сж сжитѣ членове отъ закона за продоволствието, който се гласува въ ваше време.

П. Стайновъ (д.сг): Г-да! Шомъ ние унищожаваме закона за храноизноса, нѣма да има вече законодателни текстове по тая материя. Азъ искамъ да разберемъ хубаво положението. Съ настоящия законопроектъ не се продължава режимътъ на храноизноса. Утре, други день, когато той стане законъ, нѣма да има вече законъ за храноизноса, падатъ всички текстове на закона отъ 26 декемврий 1930 г., както и ония текстове, които по-късно го усъвършенствуваха, и ще управляваме въз основа на този новъ законъ. А въ този законопроектъ нѣма нищо, освенъ единъ арбитражъ, едно пълно, свободно усмотрение, да не кажа произволъ, което ние, по наша воля, по волята на Парламента, предоставяме на българското правителство.

После, освенъ че ще се налагатъ глоби до 50.000 л., но редъ заведения — не знамъ какви ще бждатъ, може би разни пекарници, мелници и други — могатъ да бждатъ затваряни — не е казано отъ кого, по чия заповѣдъ — за единъ срокъ до три месеца.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Прочетете чл. 4 отъ законопроекта.

П. Стайновъ (д.сг): (Чете) „Всички служби по изпълнението на чл. чл. 2 и 3 отъ закона . . .“ Този членъ се отнася за чл. чл. 2 и 3 отъ законопроекта, но глобитѣ отъ 1.000 до 50.000 л. по чл. 5 не е казано отъ кого ще се налагатъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какъ не е казано? — отъ органитѣ на Главното комисарство по продоволствието!

П. Стайновъ (д.сг): Въ чл. 4 се говори за чл. чл. 2 и 3 отъ законопроекта.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Прочетете го цѣлия.

П. Стайновъ (д.сг): (Чете) „Всички служби по изпълнението на чл. чл. 2 и 3 отъ закона се възлагатъ на Главното комисарство по продоволствието . . .“

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да.

П. Стайновъ (д.сг): Значи този членъ се отнася за чл. чл. 2 и 3; не се споменава за чл. 5, по който се налагатъ глоби до 50.000 л. Искамъ да изтъкна, че въ законопроекта има несъобразности, на бърза ръка е приготвенъ и на практика ще се явятъ много мжчни положения.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Несъобразноститѣ Вие ги измисляте тукъ.

П. Стайновъ (д.сг): Азъ, ако взехъ думата, съвсемъ не я взехъ да се боря противъ новия режимъ за износъ на храни, а само да допринесе отъ името на нашата парламентарна група за юридическото уясняване на известни въпроси — и нищо повече.

После, наказанията, които ще се налагатъ, било глоба до 50.000 л., било затваряне на заведенения за срокъ до 3 месеца, ще бждатъ безапелационни. Стариятъ законъ, г-да, все пакъ даваше възможностъ за обжалване, а сега налаганитѣ наказания ще бждатъ безапелационни.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма никакво обжалване по вашитѣ закони. Недейте говори невѣрни работи.

П. Стайновъ (д.сг): Чл. 17 отъ стария законъ за храноизноса позволява обжалването.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Обжалването на какво позволява?

П. Стайновъ (д.сг): Изобщо по тази материя позволява обжалването. А по настоящия законопроектъ може да се наложи глоба до 50.000 л. и нѣма да има обжалване. Може да се намѣри човѣкъ, който да иска да гони своитѣ противници, търговци или други, да си послужи съ произволъ — тѣзи работи сж възможни въ България и да наложи нѣкому 50.000 л. глоба. Тая голѣма глоба вие ще я оставите, безъ да може да се произнесе единъ съдебенъ контролъ. Това е недопустимо, и азъ вѣрвамъ, че правната съвѣстъ на българския Парламентъ ще иска и тукъ да наложи единъ съдебенъ контролъ. Вие си спомняте, въ законопроекта за контролъ върху картелитѣ сжщо се предвиждаше налагане на глоба, безъ да има съдебенъ контролъ, обаче Парламентътъ не възприне това становище, посѣветва г. министра на търговията да се предвиди такъвъ контролъ и той се видѣ принуденъ да се съгласи да се предвиди една контролна юрисдикция. Не можемъ и сега, въ тоя случай, да оставимъ тѣзи наказания — глоби и затваряне на заведения — въ такъвъ голѣмъ размѣръ, безъ контролата на една юрисдикция.

Г-да! Минаваме ли къмъ свободенъ режимъ на търговия съ зърнени храни или не? Ето въпросътъ. Ако минаваме напълно къмъ свободенъ режимъ — което азъ не вѣрвамъ — тогава нѣма нужда отъ новъ законъ: свободата настѣпва ipso facto съ настѣпването на 1 юлий 1932 г. Така гласи законопроектъ. Ако, обаче, се смѣта — както ние, Демократическиятъ съговоръ, смѣтаме — че държавата трѣбва да се намѣсва още, и добре е да се намѣсва, тогава ние ще опредѣлимъ функциитѣ на българското правителство. Ние сме парламентъ и трѣбва да бранимъ нашитѣ прерогативи. (Ржкоплѣскания отъ съговориститѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Михаилъ Бойчиновъ.

М. Бойчиновъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ чл. I на законопроекта за мене е ясно, първо, че отъ 1 юлий т. г. съществуващата Дирекция за храноизноса се обявява въ ликвидация, и, второ, че правителството смѣта, че сж настъпили у насъ условията, да се премине къмъ единъ режимъ на свободна търговия, а за по-късно, то иска отъ българския Парламентъ да му даде мандатъ да може, така както то намѣри за необходимо — както е казано въ мотивитъ на законопроекта — сж огледъ на условията да урегулира режима на вътрешната и външната търговия за реколтата 1932 г.

Г. г. народни представители! Азъ поздравлявамъ правителството, че то е решило да ликвидира Дирекцията на храноизноса въ тази ѝ форма, въ каквата я знаемъ по закона отъ 1932 г.

А. Буковъ (з): Отъ името на кой Сговоръ говорите?

М. Бойчиновъ (д. сг): Когато се е подлагала на обсъждане дейността на Дирекцията тукъ, въ Парламента, отъ това, което изнасятъ запитвачитъ, и отъ това, което се дава като отговоръ, и особено отъ това, което напоследъкъ се изнася въ нашия печатъ, и онова, което мислятъ хората, които сж начело на тази дирекция, сме имали случая да се убедимъ, че Дирекцията на храноизноса въ сегашната ѝ форма наистина трѣбва да бѣде ликвидирана. Обаче азъ не искамъ да ме разберете лошо. Азъ смѣтамъ, че е настъпило време, Дирекцията на храноизноса въ сегашната ѝ форма да се ликвидира, но не смѣтамъ, че държавата вече трѣбва да изостави производителя въ нашата страна безъ подкрепа.

Г. г. народни представители! Г. Каназирски изнесе тукъ данни, съ които искаше да изтъкне, че конюнктурнитъ условия въ днешния моментъ сочатъ на една евентуалностъ, ценитъ, които ще иматъ зърненитъ храни малко по-късно, да бѣдатъ по-низки, отколкото сж днесъ. Нека той ми позволи да не сподѣля това негово разбиране. Истината е следната. Изследвани продажнитъ цени въ 1932 г., така както се е продала реколтата отъ 1931 г., особено днесъ, когато се смѣта, че е ликвидирано съ тая реколта, е ясно, че американцитъ, които сж нашитъ най-големъ конкуренти на международното тържище, не сж продали своето зърнено производство по-ниско отъ 2-20 л. до 2-30 л. български пари. Ако българската държава продаде своето производство презъ месецитъ септемврий, октомврий, ноемврий 1931 г. на едни цени по-низки отъ тая цена, то се дължеше на това, че въ Ромъния по това време бѣше въведена експортна премия 10.000 леи на вагонъ. И понеже ромънитъ имаха една добра реколта и понеже, както бѣха сложени тамъ работитъ, тая премия не можеше да отиде въ полза на производителя, т. е. да увеличи цената, тази премия служеше на експортъоритъ, които изнасяха отъ Ромъния, да извършватъ единъ дѣмпингъ. Това е установено, това е даже известно на нашата Дирекция за храноизносъ, особено сега, когато се ликвидира реколтата отъ 1931 г. Тази е причината гдето въобще дунавскитъ жита, респективно житата на България, Ромъния и другитъ държави, отидоха на международния пазаръ да конкуриратъ ценитъ, а не това, че имало нѣкакво кой знае какво голѣмо свръхпроизводство презъ тази година.

За реколтата отъ 1932 г., така както се пише отъ надлежнитъ мѣста, така както сж информирани на Международния земеделски институтъ въ Римъ, така както идатъ и сведенията отъ Америка, респективно Съединитъ щати и Канада, така както се очертава реколтата у насъ въ България, очевидно е, че изгледитъ сочатъ, че свѣтътъ ще има една реколта почти равна на миналогодишната.

А. Буровъ (д. сг): Бошъ лафъ!

М. Бойчиновъ (д. сг) ... но нѣма да имаме по-добра реколта отъ миналогодишната. А това, което го има въ Канада като загуба, то ще дойде отъ Съединитъ щати, кждето реколтата е по-добра.

И. Куртевъ (нац. л): Обратното.

М. Бойчиновъ (д. сг): Да, обратното: това, което имаме ние въ България тази година като по-слаба реколта, то ще бѣде компенсирано отъ ония запаси, които останаха отъ реколтата отъ 1931 г. непродадени. Тѣй, че конюнктурнитъ условия, най-общо казано, се очертаватъ като такива, които нѣма да ни дадатъ по-лоша цена отъ ценитъ на миналата година.

Е добре, г. г. народни представители, но една такава цена отъ 2—2.20 л. за килограмъ очевидно е една недо-

статъчна цена. Това е една цена, която не може да стимулира производството у насъ, това е една цена, която, ако оставимъ производителя да я получи, ...

Г. Каназирски (д. сг): Това е франко вагонъ пристанище.

М. Бойчиновъ (д. сг): Разбира се. — ... очевидно, ние ще му причинимъ една загуба, защото той нѣма да получи въ пари една компенсация на жертвитъ, които е далъ, за да произведе зърното. Не ще и дума, че при едно такова положение българската държава, въ лицето на правителството, въ лицето на Парламента, не може да остане съ затворени очи и не може да мине веднага къмъ режима на свободната търговия.

Г. г. народни представители! Тогава, когато сме съгласни, че ние не можемъ да се върнемъ къмъ режима на свободната търговия; тогава, когато виждаме, отъ друга страна, че правителството съ своя проектъ е решило да ликвидира съ Дирекцията на храноизноса, ние имаме право да питае правителството въ тоя моментъ да ни обясни какво смѣта да прави. Ние имаме повелителенъ дългъ да направимъ това, защото реколтата 1932 г. следъ единъ месецъ ще бѣде готова. Отъ тая реколта вече се интересуватъ и експортъори, и всички посрѣдници — било кооперации, било търговци — и производителъ. Ако правителството ясно и категорично още отъ сега не каже на българския народъ какво смѣта да прави, защо иска тоя мандатъ, въ какво ще се изрази неговата наредба — поне това да го знаемъ чрезъ една декларация на г. министъръ-председателя — азъ смѣтамъ, че ще се извърши едно опущение и ще се нанесе една пакостъ на интереситъ на нашия производител, като въ едно време, когато той обикновено бърза да плазира своето производство — тукъ се изтъкна, че рано още презъ есента 60% отъ производството излиза отъ производителя — той, тласканъ отъ своитъ нужди, ще се лута и може би ще бѣде принуденъ да отиде да продава своето производство на безценница.

Вънъ отъ съображенията, които изнася г. Петко Стайновъ, вънъ отъ онова, което каза и г. Каназирски, азъ настоявамъ, г. министъръ-председателъ да изясни предъ българското гражданство и предъ Парламента до кжде ще отиде тоя мандатъ, или въ какво горе-долу ще се изрази тая наредба — очевидно такава ще бѣде създадена отъ правителството — която ще засѣга режима на вътрешната и външна търговия.

Г-да! Азъ не смѣтамъ, че по тоя въпросъ трѣбва да се мълчи. Защото, въ края на краищата, къмъ какво се свежда въпросътъ? Очевидно е, че държавата ще трѣбва да подпомага. Може да има споръ върху това, какъ да подпомага. Може държавата да се яви като непосредствень търговецъ, както я виждаме въ организираната Дирекция за храноизносъ, като търговецъ, който да закупува и да продава на вътрешния и на външния пазаръ. Държавата може също да подпомага, както я видѣхме, по отношение на царевичата, чрезъ една експортна премия. Не е важно зъ каква форма ще се изрази помощта на държавата. Важното е, че държавата трѣбва да даде помощъ и че тая помощъ трѣбва да бѣде известна. И азъ не виждамъ никакви прѣчки — като държа смѣтка даже за конюнктурнитъ условия, за ценитъ и т. н. — да се каже отъ страна на правителството, въ какво ще се изрази помощта на държавата.

Г. г. народни представители! Ако правителството смѣта, че цената на житото, която днесъ плаща Дирекцията за храноизносъ, къмъ 3 л. за килограмъ, е голѣма, е непоносима, то трѣбва въ този моментъ, когато иска отъ насъ мандатъ, да каже, ще сѣтзе ли подъ тая цена или ще я задържи. Това е, което интересува произвоителя. А това интересува и всички ония, които утре ще отидатъ да поематъ производството и да го насочатъ къмъ вътрешния или къмъ външния пазаръ.

Г. г. народни представители! По втората частъ на законопроекта, който цели да ликвидира ония загуби, които донесе Дирекцията за храноизносъ, казаното отъ г. Петко Стайновъ напълно изчерпва критикитъ, които можеха да се направятъ, и затова азъ напълно се присъединявамъ къмъ него. Отново ще отправя апелъ къмъ правителството да се изясни още тукъ по тоя въпросъ и по монопола, преди да се раздѣли съ народното представителство. Защото, г-да, изяснението на въпроса ще донесе спокойствие, ще даде правилна ориентировка на производителя — да знае той какво да прави. Още повече, г-да, че съ сегашния законопроектъ се създава единъ новъ режимъ за остатъцитъ отъ реколтата 1931 г., който режимъ е режимъ на напълно свободна търговия.

Въ втората алинея на чл. 1 отъ законопроекта е казано, че дирекцията на 1 юлий пристъпва къмъ ликвидация. Следователно, хранитѣ отъ реколтата 1931 г., които сѫ оставали у производителя, въ бъдеще ще се продаватъ на свободния пазаръ. Брашната, които се намиратъ у мелничаритѣ, които сѫ ги купили при монополния режимъ, ще бъдатъ също продавани на свободния пазаръ. Нѣтъмислено, че такава една ликвидация ще причини загуба, първо на тѣзи, които държатъ днесъ тия щокове на жита и брашна, но тя, като удря мелничаритѣ, които сѫ купили скѫпи жита и които иматъ скѫпи брашна, а утре ще иматъ остатѣци отъ жито отъ реколтата 1931 г., ще удря и производителитѣ, ще имъ докара загуби, защото тия мелничари ще се явятъ съ своитѣ остатѣци на свободния пазаръ и ще настане едно смущение въ пазара. Правителството трѣбва да се ориентира още въ този моментъ къмъ единъ режимъ и за остатѣцитѣ отъ реколтата 1931 г. Очевидно е, че то не може да се ориентира къмъ свободната търговия. Затова господата отъ комисията, когато утре законопроектъ ще се разглежда тамъ, нека помислятъ и по тоя пунктъ — за това смущение и за тази загуба, която ще дойде за ония, които досега сѫ били подъ режима на стария законъ за храноизноса.

Прочее, г-да, азъ смѣтамъ, че правителството съ реформата, която внася сега — очевидно, разчита се — отива къмъ едно нормализиране на положението, къмъ единъ режимъ на свободна търговия. То, обаче, въ никой случай не бива да отива изведнѣжъ къмъ този режимъ, а това трѣбва да стане съ една постепенностъ, като никога не се забравя да бъде подпомаганъ производителитѣ. Не е важно по какъвъ начинъ, подъ каква форма ще му бъде дадена тая помощъ. Така ние ще се върнемъ къмъ нормални времена. То е добро начало, но нека правителството не създава рѣзкъ преходъ отъ единия режимъ къмъ другия, както е съ настоящия законопроектъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствувашъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стоевъ.

П. Стоевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Още когато се гласува отъ тая Камара законопроектътъ за измѣнение и допълнение на закона за Дирекцията на храноизноса, за да се „поправятъ грѣшките“ на сговористическия режимъ, нашата парламентарна група ясно и категорично каза, че Дирекцията на храноизноса нѣма да донесе абсолютно нищо за оная огромна маса отъ дребни селски стопани, които, вследствие стопанската и аграрна криза, тънатъ въ мизерия. Още тогавъ нашата парламентарна група заяви отъ тая трибуна, че Дирекцията на храноизноса е само едно срѣдство за защита интереситѣ на едрия капиталистически слой въ селото. Ние още тогава казахме, че тя е само едно срѣдство, за да се прехвърлятъ ония малки тежести, които аграрната и стопанската криза стовари върху гърба на едритѣ селски стопани, да се прехвърлятъ, казвамъ, тия тежести върху гърба на работническата класа, върху гърба на трудящитѣ се въ градоветѣ и върху огромното мнозинство на селскитѣ маси — които сѫ 85% отъ селскитѣ стопани — които, поради своето бедно състояние, не продаватъ зърнени храни, а купуватъ, а така също да се стоварятъ тия тежести върху цѣлото балканско селско население, което винаги купува храни, а нищо не продава. Ние още тогава заявихме, че съ вашия законопроектъ за измѣнение закона за Дирекцията на храноизноса вие целите да създадете по-високи цени за хранитѣ на ония едри земледѣлци и землевладѣлци въ селата, които иматъ повече храни и могатъ да ги държатъ повече време, за да ги продаватъ по ценитѣ, които се опредѣлиха въ вашия законъ. Защото дребнитѣ селяни — доколкото тѣ продаватъ въ принуждение — не можеха да продаватъ зърненитѣ си храни на ония цени, както вие предвиждахте, поради туй, че, за да посрѣщатъ задълженията си, бѣха принудени да бързатъ и продаватъ на търговцитѣ-житари, които купуваха хранитѣ на ниски пазарни цени, а не по ценитѣ на Дирекцията, следъ което тия търговци-житари събираха онзи пай, който вие имъ давахте чрезъ закона за Дирекцията за храноизноса.

Но по-нататъкъ, следъ като се създаде дирекцията, започнахте закупуването на ония храни, които имаше едриятъ капиталистически слой въ селото, на тия високи цени, а не на ония, на които се продаваха на международния пазаръ, поради стопанската и аграрна криза. Следователно, купувахте се отъ тия едри житари, землевладѣлци и мелничари, на високи цени, а се продаваха на международния

пазаръ съ ниски цени и се реализираха 200 милиона загуба. Тая загуба, обаче, казвахте се пакъ отъ тая трибуна, че ще бъде покрита отъ вътрешната консомация.

Кой, следователно, плаща разноснитѣ, които вие дадохте на едрия капиталистически слой въ селото? Ясно е — плаща ги този, който консумира хлѣба. Кой плаща, по-нататъкъ, ония загуби, които държавата реализира отъ външната продажба? Тѣзи загуби ги плаща пакъ консоматорътъ въ града, както и тоя въ балканскитѣ селища, както и ония огромни селски маси, живущи въ полскитѣ села, които вече не отъ 6, а отъ 7 месеци купуватъ жито, за да засѣятъ и изхранятъ своитѣ семейства, и които днесъ, поради липса на срѣдства, сѫ подложени на единъ невиджанъ гладъ. Още тогавъ ние заявихме, че съ Дирекцията на храноизноса се цели, както казахъ отначало, ония загуби, които тежатъ върху едритѣ селски стопани отъ аграрната криза да се прехвърлятъ върху широкия гърбъ на трудящитѣ се маси. По-нататъкъ, обаче, и загубата, която държавата реализира отъ външния пазаръ, не се покри отъ досегашната вътрешна консомация и днесъ и тя се прехвърля върху гърба на маситѣ. Въ мотивитѣ на този законопроектъ, който предлага министъръ-председателтъ г. Мушановъ, се казва най-цинично: (Чете) „Но поради това, че нормалнитѣ цени на зърненитѣ храни при новия режимъ на свободната търговия съ тѣхъ ще бъдатъ по-ниски, то следва да се установятъ такси на брашното, както и на хлѣба, безъ да се повишава стойността му, които, събрани по установения отъ закона начинъ, ще се употребятъ за да се покрие поне частъ отъ загубитѣ, които държавата понесе съ прилагането на закона за закупуване и износъ на зърнени храни“. Значи, какво? Ще се поставятъ марки върху хлѣба на работника, върху брашното на селянитѣ отъ балканскитѣ села, както и на беднитѣ селяни отъ полскитѣ села, за да може по такъвъ начинъ да се покроятъ загубитѣ на държавата. Значи, изкуствено ще се повиши цената на тия продукти отъ жизнена необходимостъ за трудящитѣ се маси, които тънатъ въ мизерия!

Вие тогава създадохте монополъ на зърненитѣ храни пакъ като казахте, че това е „въ интереса“ на оная огромна маса отъ българското селячество, която на 21 юний гласува за Народния блокъ. Вие обещавахте наистѣжде, че ще облекчите положението на тѣзи маси. Ние тогава заявихме, че монополътъ, при съществуването на капиталистическата система, е само срѣдство за облагодетелствуване пакъ на единъ едъръ слой отъ селски тузове, отъ житни търговци, отъ мелничари, за смѣтка на трудящитѣ се маси.

И. Василевъ (з): Вие сериозно ли твърдите, че всички ония, които продаватъ храни въ селата, сѫ капиталисти?

П. Стоевъ (раб): Ще Ви кажа. Има и дребни селяни, които по принуждение продаватъ хранитѣ си по 1-20 л. килограмтъ, за да купуватъ впоследствие жито за семе отъ дирекцията по 3-4 л. килограмтъ. Така е, г. Василевъ. Идете въ Вашата Новоназарска околия, за да видите „какъ продаватъ“ — защото искатъ да имъ изкаратъ на публиченъ търгъ чергитѣ и воловетѣ.

Б. Едовъ (д): Само едритѣ земледѣлци ли се възползуваха отъ този режимъ, или и дребнитѣ?

П. Стоевъ (раб): Монополътъ на зърнени храни, който вие създадохте по това време, бѣше монополъ, който влаши положението на трудящитѣ се маси.

И. Василевъ (з): Вие за свободната търговия ли сте?

И. Василевъ (д): Слава Богу, съ военни команди не сме изземвали хранитѣ отъ селянитѣ!

П. Стоевъ (раб): При пролетарската властъ, при Съветската властъ въ България монополътъ върху тѣзи зърнени храни ще бъде монополъ, за да се дадатъ храни на нуждаещитѣ се трудящи се градски и селски маси. А какво виждаме съ вашия монополъ? Вие закупихте зърненитѣ храни на ниска цена; вашитѣ агенти, житни търговци, ги купиха на ниски цени, складираха ги въ складовѣта на Дирекцията и въ своитѣ собствени складове и после ги продаваха на монополни цени на този дребенъ стопанинъ, на когото не стигаха и който трѣбваше да ги купува на високи цени. И ние виждаме, че преди да дойде новата реколта, въ цѣлата страна царува гладъ! Не само въ Мистанлийския и Петричкия окръзи, въ „освободенитѣ“ отъ турското робство краища, днесъ има гладъ, но гладъ има и въ балканскитѣ краища на вътрешността, гладъ има и въ полскитѣ села, където има храни въ изо-

биле, където складовете пръщят от храни, но поради бедността, поради това, че населението няма счупенъ мангъръ въ джоба си, при тая висока цена не може да си купи храни. Азъ не искамъ да ви говоря за она гладъ, който съществува въ балканскитъ села, за она гладъ, който тормози и души живота на работническата класа и главно на безработнитъ въ градовете.

Б. Ецовъ (д): Три лева килограмъ.

П. Стоевъ (раб): Ама безработниятъ няма стотника въ джоба. — Азъ ще ви изнеса факти и потресающи картини изъ Мاستанлийския и Петрички краища, където вече отъ 4 месеца населението надава тревоженъ викъ, че трѣбва да му се помогне, за да видите вне докъде довежда вашниятъ капиталистически монополъ на търговия съ зърнени храни. Въ единъ моментъ, когато всички складове на дирекцията пръщят от храни; когато складовете на мелничари и търговци пръщят от брашна и храни, въ она Мастанлийския край хората ядатъ трева. Ето я, (показва я) тази трева се яде навсѣкжде изъ мастанлийскитъ села. Казва се тученица. По 10—15 дена селянитъ варятъ тая трева, солятъ я и я ядатъ безъ залькъ хлѣбъ. Ще изнеса факти. Нашата парламентарна група отиде да направи анкета на самото мѣсто. И ако вие не искате да вървате, ние сме готови на една нова анкета отъ работници и трудящи се селяни, за да отидете да видите, че действително тамъ царя гладъ. Съ тая трева вече 15 дена се храни тричленното семейство на Райдъ Юсуфъ отъ махала Сойдумъ, Мастанлийска околия. Но съ същата тая трева се хранятъ вече 10—15 дена още следнитъ семейства: Шерифъ Имагла, съ 3-членно семейство, други 2 къщи въ същото село, които иматъ само по 1 кгр. брашно; съ същата трева се хани четиричленното семейство на Арифъ Мустафа, гладувайки отъ 1 месецъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Какъ се казва тая трева?

П. Стоевъ (раб): Тученица. Ето я. (Показва я) Елате да я видите. Отъ тамъ е взета отъ нашитъ анкетори. Варятъ я отъ сутринъ до вечеръ, солятъ я съ соль, но като няма соль, нѣкъде я ядатъ и така, вследствие на което има петнистъ тифъ и върлуватъ всички стомашни болести, които могатъ да се родятъ на базата на глада.

В. Мариновъ (д): Петнистиятъ тифъ не се явява на базата на глада.

П. Стоевъ (раб): Но чакайте малко, не бързайте. Семночленното семейство на Мехмедъ Меминевъ, отъ същото село, което гладува цѣль месецъ, се храни само съ тая трева. По-нататкъ, съ тая трева се храни петчленното семейство на Шерифъ Емолловъ.

В. Мариновъ (д): Петко! Я прати въ Русия отъ тая трева да си хапнатъ!

П. Стоевъ (раб): За да видите какъвъ гладъ царя при вашата монополна система на търговия съ зърнени храни, ще ви цитирамъ какво пише в. „Тракия“, бр. 480, отъ 12 май, значи, отъ преди месецъ и половина — а оттогава досега гладътъ е изостренъ още повече. В. „Тракия“ изнася следния фактъ: една госпожа Михайлова, която е отишла да направи обиколка изъ Мастанлийско, е изпратила собственолично писмо, въ което казва какво е намѣрила въ селата на Мастанлийски окръгъ. Тя казва, че въ селото Къшла гладуватъ почти всички до единъ — ядатъ ей отъ тази трева; въ с. Айдыккой сѣщо; въ с. Иблеръ — сѣщо; въ с. Дааккой — сѣщо; въ с. Шишкимлеръ — сѣщо; по-нататкъ въ Кърджалийско — селата Ерджали, х. Махле, Кюпрюлю — сѣщо; въ с. Яшларъ — сѣщо. Въ всички тѣзи села отъ новитъ земи се хранятъ днесъ не съ хлѣбъ. Въ тѣхнитъ къщи не можете да намѣрите нито килограмъ брашно, нито царевично, нито пшенично; тамъ ще намѣрите въ къщитъ само нѣкъде сбутанъ тютюнъ отъ 2 години, който търси купувачи, обаче никъде ги няма, и се хранятъ ей съ тая трева въ всичкитъ села. Но какво пише въ в. „Тракия“ тая г-жа Михайлова, която е направила обиколка тамъ? За с. Авренъ, Кошукавашко, следъ като говори, че болшинството отъ семейства се хранятъ съ трева, тя казва по-нататкъ: (Чете) сутринта обиколихъ къщитъ на българи и българо-мохамеданитъ — и то най-беднитъ. Стопанкитъ ме посрѣщатъ съ пресиленна усмивка. Дрехитъ на жени и мъже сѣ вехти, почти половината отъ кръпки. Къщитъ стари, разнебитени. Вътретоко ви по нищо не се спира. Само до огнището виждате нѣкаква черга, прилична на затворническа решетка — съ

такива дупки изобилствува тя. По стенитъ не виждате нищо, освенъ нѣколко връзки царевича — запазена за семе — и въ единия жгълъ като мъртвецъ стои непродаденъ тютюнъ отъ 2 години вече... Неволно се пренася човѣкъ въ селскитъ къщи, тамъ хе — гдето Тракия се зове — и правишъ сравнение съ тѣзи къщи — обори“.

Б. Ецовъ (д): Какво общо има това съ разглеждания въпросъ?

П. Стоевъ (раб): Има, ще ви кажа. Това е въ връзка съ вашата Дирекция на храноизноса, това е въ връзка съ монопола на зърненитъ храни, отъ които пръщятъ складовете на дирекцията, отъ които пръщятъ складовете на житари-търговци, и отъ който монополъ въ тия нови земи — въ Петричко и Мастанлийско — умиратъ хората отъ гладъ. Това общо има.

А. Неновъ (раб): Мастанли, Кошу-Кавакъ, Петричъ не сѣ въ България, а въ Съветска Русия!... Нѣма нищо общо!...

П. Стоевъ (раб): Същата г-жа Михайлова казва: (Чете) „Придружени отъ капитанъ хаджи Петковъ, отидохме въ с. Кофаларъ, отстоящо на 4—5 кил. отъ Мастанли. Преди да отидемъ въ училището, вѣздохме въ единъ оборъ, гдето живе семейство съ много деца. Сградата, въ която живеятъ, прилича на каторга. Децата, на брой шестъ, най-големото 9-годишно, наредени въ редица, съ опулени отъ любовитство очи ни разглеждаха, тракайки отъ студъ змбнитъ си. На гърба дрехата имъ едва се крепи: окъсани, нѣколко кръпки покриватъ само снагата. Не съмъ видѣла даже и циганчета тѣй голи зимно време; за здравето и дума не може да става. Бабата, сѣщо така окъсана, се свиваше отъ свѣнь. При такова нещастие, несъмнено, Ботевъ е продължилъ пѣсенъта си „Чуй, какъ плаче майка сирота“. Съ какво можемъ да утеша старата?!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А бе Ботевъ не е гледалъ циганчета. Той е гледалъ българския народъ.

П. Стоевъ (раб): Същата г-жа, която е отишла да прави анкета тамъ, изнася това въ вестника.

Б. Ецовъ (д): Това не е нѣщо ново, нѣма какво да го четете. Това е животътъ.

П. Стоевъ (раб): Почакайте малко. — Същата г-жа казва по-нататкъ: (Чете) „Другитъ къщи на селото не сѣ въ по-добъръ видъ“. Оставени отъ турцитъ полуразрушени, ...“

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ Русия е много по-лошо. (Възражения отъ работницитъ)

П. Стоевъ (раб): (Продължава да чете) „...сега се населяватъ отъ наши бѣжанци — съчальци. И тукъ бедата на глада не е оставила никого на спокойствие“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Има специални причини за лошото положение на тия хора, а въ Русия е константна причината за едно още по-лошо положение. (Възражения отъ работницитъ)

П. Стоевъ (раб): (Продължава да чете) „Когато гледате каква пакостна е тази граница, какъ носи нещастие пограничната зона, ще ви се да разрушите всички граници въ свѣта, за да може свободно всѣки да се ползува отъ богатата на природата, достатъчни за цѣлото човѣчество“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кой пише това?

П. Стоевъ (раб): Г-жа Михайлова.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Коя е тя?

П. Стоевъ (раб): Анкеторка на Комитета за подпомагане бедствуващитъ семейства въ Мастанлийски и Пашмаклийски окръзи, представителка на Червенъ кръстъ и на Съюза за закрила на децата въ Мастанлий. Тя е сътрудничка на в. „Тракия“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Днешниятъ режимъ даде най-много за бедствуващитъ въ новитъ земи. Тамъ се отпустаха храни на коштуема цена, наполовина отъ

пазарната, а на бедните — абсолютно безплатно. (Възражения от работниците)

П. Стоевъ (раб): Г-жа Михайлова казва по-нататък: (Чете) „Видях най-ужасни неща. Може ли душата дори на закоравелия егонец да не се възмути, когато въ Египет се хранят с просо и корени, а тук правят хляб от сухи дивачки круши, които мелят предварително?“ (Пререкания между някои от мнозинството и работниците)

Министър-председател Н. Мушановъ: (Към работниците) Не ви ли е срамъ да приказвате, че въ България мрат хора от глад?! Заявете го — сериозно ли искате да третирате въпроса?

С. Димитровъ (раб): Вие не чувствувате глада.

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие си стойте там! ... (Възражения от работниците)

Председателствуващ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Може някъде шест циганчета да сѣ въ бедствие, може въ някой къмъ да има хора въ бедствие — това е ясно — но може ли да се обобщава такъв единъ случай така и сѣ апломбъ да говорите, когато днешниятъ режимъ е взелъ мѣрки да се плаща въ тия краища на сто двадесетъ за хранитѣ, които се изпращатъ тамъ, когато вие дадохме 25 милиона лева за безплатна храна на туй население?! Не е ли срамътъ да говорите така?! (Възражения от работниците)

Председателствуващ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е ли срамътъ да вземете за общо правило такива единични случаи, които се цитиратъ отъ г-жа Михайлова, която сега навѣрно се учи да пише стихове и която има претенцията да знае всичко, като е отишла да види шест циганчета какъ страдатъ, и тукъ да ми правите въпросъ отъ това?! (Възражения от работниците)

П. Стоевъ (раб): Г. министре! Ето Ви тревата, съ която се хранятъ хората тамъ, която яде това население (Показва я, сложена на листъ хартия) Ние правихме анкета. Това, което изнасяме, не е измислица.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Вие не сте видѣли, какъ е живѣло това население преди години, какво обѣкло е имало.

П. Стоевъ (раб): Това не е важно за насъ, нали тогава бѣха подъ „чуждо робство“?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Какъ да не е важно?! Сега е въобще бедно това население. Сега ценитѣ на тютюнитѣ сѣ паднали и съвсемъ естествено е то да се намира въ бедствено положение.

Министър-председател Н. Мушановъ: И обѣчени, и голи хора има и въ Русия.

Отъ работниците: Не е вѣрно.

Министър-председател Н. Мушановъ: Какъ да не е вѣрно?!

Б. Ецовъ (д): Кажете за Москва!

П. Стоевъ (раб): Не ни интересува Москва; за България говоримъ. Недейте постоянно говори, че говоримъ за Русия. Ние говоримъ за България.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не ви интересува, защото тамъ има постоянна мизерия и гладъ!

П. Стоевъ (раб): Пустнете една делегация да отиде да види. Ние говоримъ сега за глада въ България.

Министър-председател Н. Мушановъ: Който Ви слуша да говорите че има гладъ въ България, ще се смѣе на ажда Ви.

П. Стоевъ (раб): Това сѣ факти, които ви изобличаватъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: А бе, нали е срамътъ да правите въпросъ, че сте намѣрили 6 циганчета гладни?

П. Стоевъ (раб): Въ редъ села въ България хората ядатъ трева. По-нататъкъ, азъ казахъ, че гладъ съществува не само въ новитѣ земи, но и въ балканскитѣ поселища, въ букваленъ гладъ се намира и една голѣма частъ отъ работническата класа. Вие, които искате да премахнете Дирекцията за храноизноса, се страхувате да направите това, защото тогава ще се понижи цената на хляба на 3 л. на 4 л., и не ще можете да събирате пари за покриване загубитѣ на дирекцията, а вие, които искате да направите туй, знаете, че работническата класа работи отъ сутринъ до вечеръ и получава нищожни надници. Вие знаете също, че по фонда за „Обществения осигуровки“ за безработнитѣ нищо не се предажда, а безработнитѣ въ България сѣ хиляди и тѣ също така гладуватъ. Е добре, когато наблюдаваме изострянето на кризата вследствие понижението ценитѣ на зърненитѣ храни, вие искате да отнемете и коравия залък на безработнитѣ, като давате право на правителството да вземе решение за повишение цената на хляба произволно, колкото си ще, за различни градове — някъде сѣ единъ, някъде сѣ два лева. Питамъ: когато давате свобода на търговията съ зърнени храни — защото монополътъ отъ селянитѣ и трудецитѣ не се използва, използваха го само едритѣ земледѣлци — защо ви е страхъ, че ценитѣ на хранитѣ ще паднатъ още и че трудецитѣ ще ядатъ хлябъ по 2—3 л.? Вие не искате да имѣте го дадете така евтинъ, защото вашиятъ бюджетъ е дефицитеренъ, той нѣма да се реализира повече отъ 50% и вие търсите приходи, за да реализирате вашия бюджетъ отъ залъка на гладуващитѣ работници и селяни днесъ. Не само туй — вие търсите и друго. И вие, представителитѣ на работническата класа и трудецитѣ се маси, когато виждаме тѣхъ да ги души кризата, не можемъ да не протестираме противъ даването право на правителството да увеличава цената на хляба на трудецитѣ се.

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие за Дирекцията на храноизноса ли сте или за монопола?

П. Стоевъ (раб): Ще Ви кажа.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ сѣ за ограбване производителното население.

П. Стоевъ (раб): Ние знаемъ, че вашиятъ монополъ не донесе нищо за работническата класа.

Б. Ецовъ (д): Вие сте ли за защита интереситѣ на земледѣлцитѣ или не сте?

П. Стоевъ (раб): Ще Ви кажа.

И. Василевъ (з): Тѣ сѣ за изземване хранитѣ безплатно.

П. Стоевъ (раб): Вие, които говорите за защита на производителя, на земледѣлца, разбирате едритѣ селски тузове; вие не разбирате дребнитѣ селяни, които сѣ болшинството въ селото; вие тѣхъ не ги считате за земледѣлци.

С. Митковъ (з): Тукъ грѣшите много.

П. Стоевъ (раб): Вие не можете да говорите, че сѣ туй положение, което искате да създадете съ този монополъ на хранитѣ, водите някаква политика въ подкрепа на милионитѣ дребни земледѣлци.

С. Митковъ (з): Вие не познавате селото.

П. Стоевъ (раб): И самитѣ селяни, самитѣ дружби ви казватъ, че отъ Дирекцията за храноизноса нищо не разбраха, а даже се влоши положението имъ, защото отъ 6 месеца купуватъ хранитѣ на дирекционнитѣ високи цени.

И. Василевъ (з): Да прощавашъ!

С. Митковъ (з): Обясни, защо роптаятъ дружбитѣ противъ дирекцията? Тѣ роптаятъ, защото и досега смѣтатъ, че ценитѣ, които дава дирекцията, сѣ малки. Тѣ искатъ по-голѣми цени. Тамъ е разликата, а не че сѣ противъ дирекцията.

Б. Ецовъ (д): Единъ килограмъ жито, произведенъ тукъ, въ България, при тия условия, при които е поставенъ нашиятъ производител, струва надъ 4 л., а се продава по 1.50 л., 2—2.50 л. Къде е смѣтката?

П. Стоевъ (раб): Вѣрно е.

Б. Ецовъ (д): Има ли условия тогава да работи нашето стопанство? Ние ще спремъ обработката на земята и ще

настъпна гладь, тъй както стана въ Русия, когато изземваха хранитѣ.

А. Неновъ (раб): Дайте на селото, но вземете отъ капиталиста, а не вземайте отъ залька на работниците.

Б. Ецовъ (д): Ако не подкрепимъ селото, и то спре да произвежда храни, отъ гладь ще измрете. Не ще можете да се храните, за да работите.

(Пререкания между работници и нѣкои отъ мнозинството)

П. Стоевъ (раб): Г. Ецовъ казва, че зърненитѣ храни се продаватъ на цени до 2 л. и че дирекцията имала за целъ да повиши тѣзи цени, за да може да облагодетелствува зърнопроизводителитѣ.

Б. Ецовъ (д): Това е целта на закона.

П. Стоевъ (раб): И ние това твърдимъ. Но пита се: кой продава храни въ село?

Б. Ецовъ (д): Всички.

П. Стоевъ (раб): Храни въ село продаватъ само единъ малкъ брой селяни, а болшинството отъ селянитѣ купуватъ храни. И точно затуй грамадната частъ отъ селското население днесъ е противъ вашата дирекция.

С. Митковъ (з): Ако те чуятъ въ село, ще ги счупятъ главата.

П. Стоевъ (раб): Ще видимъ, чия глава ще счупятъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ето сега конфликтътъ!

И. Василевъ (з): Сега той не може да излѣзе отъ това положение.

П. Стоевъ (раб): Вие облагодетелствувахте едритѣ селяни за смѣтка на работническата класа, за смѣтка на огромната частъ отъ селското население, което има до 50 декара земя и което не произвежда за пазара.

С. Митковъ (з): Кой не произвежда за пазара?

П. Стоевъ (раб): Тѣзи, които иматъ до 50 декара и сѣ 75% отъ производителитѣ-селяни.

С. Митковъ (з): Ти си тогава загубенъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Часътъ е 8.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Народното събрание да се съгласи да продължимъ заседанието до 12 ч.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля ония г. г. народни представители, които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, да продължимъ заседанието до 12 ч., да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

П. Стоевъ (раб): Азъ ви признахъ, че Дирекцията за храноизноса повишава ценитѣ, но ви казахъ, че отъ тѣзи повишени цени се ползватъ тѣзи, които могатъ да продаватъ, а болшинството отъ селянитѣ не могатъ да продаватъ, а купуватъ.

С. Митковъ (з): Грѣшишъ.

П. Стоевъ (раб): По-нататкъ. Има единъ слой дребни производители, които продаватъ зърнени храни по принуждение, защото трѣбва да си платятъ борчоветѣ, да спасятъ вола си, да спасятъ чергата си, да спасятъ парчето си земя. И благодарение на туй, че тѣ бързатъ да продаватъ, дирекцията не отива при тѣхъ, при тѣхъ отиватъ търговцитѣ-житари, мелничаритѣ, купуватъ хранитѣ имъ по пазарнитѣ ниски цени, а не по ценитѣ на дирекцията, обиратъ ги и после продаватъ тѣзи храни на цена повече отъ 2 л. Ето защо селянитѣ сѣ противъ вашата дирекция и не я искатъ.

Отъ земеделцитѣ: Това не е вѣрно.

П. Стоевъ (раб): Точно така е. Недейте маскира положението по такъвъ начинъ, защото селянитѣ много ясно го виждатъ и ви го казватъ.

С. Митковъ (з): А селянитѣ за свободната ли търговия сѣ?

П. Стоевъ (раб): Не сѣ за свободната търговия. Тѣ сѣ за единъ работническо-селски монополъ, който да бѣде въ тѣхнитѣ рѣце, а не въ рѣцетѣ на буржоазната класа, която ще държи гладни самитѣ тѣхъ и работниците. (Възражения отъ земеделцитѣ)

При така функциониращата ваша дирекция, вие реализирахте грамадни загуби отъ външната продажба — надъ 200 милиона лева — и днесъ, когато искате да вдигнете този режимъ на Дирекцията на храноизноса, вие търсите начини и мѣрки да покриете тѣзи загуби.

С. Митковъ (з): Има ли го това въ вашата програма — работническо-селски монополъ?

П. Стоевъ (раб): Преди да Ви отговоря, ще Ви задамъ единъ въпросъ: вие, които казвате, че вашата дирекция е въ полза на селянитѣ, защо днесъ я премахвате? (Възражения отъ земеделцитѣ) Отговорете на този въпросъ. Значи, и тукъ вие отивате противъ интереситѣ на селянитѣ, ако е вѣрно това, което казвате, но то не е вѣрно, защото, ако искате да направите нѣщо въ тѣхна полза, вие трѣбваше да защитавате тѣхнитѣ интереси, а не да вдигате и даветъ си рѣце за премахването на дирекцията. Значи, и тукъ нѣма логика у васъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Говорете за вашата логика. Кажете, какво искате вие.

П. Стоевъ (раб): Ще Ви кажа. — Именно, за да се реализиратъ ония печалби, които да покриватъ загубитѣ отъ външния пазаръ, и следъ вдигането на режима на дирекцията — на монопола — вие искате да развържете рѣцетѣ на правителството, за да може съ декретъ да облага залька на работника, залька на дребния градски консоматоръ, залька на балканското население, залька на полското бедно население. Защото тукъ се казва, че се турятъ такси не само на хлѣба, но и на всички произведения отъ зърнени храни. Значи вие вдигате дирекцията, но за консоматора пакъ запазвате монопола, като давате право на правителството да продължи монопола и произволно да повишава цената на хлѣба. Азъ ви питамъ, тогава, когато знаете, че положението на работническата класа е непоносимо, когато срѣдната надница е 30 л., когато работникътъ получава по 15—20—30—40 и нарѣдко повече отъ 50 л. надница, когато за хлѣбъ едно петочленно семейство ще трѣбва да даде повече отъ 25 л. на день, или 750 л. на месецъ, при тази масова безработица, при това положение, когато нѣкои работятъ по единъ-два или три дена на седмица, съ това произволно даване право на Министерския съветъ да определя цената на хлѣба, вие не отнемате ли залька на тия работници? Когато вие гласувахте бюджета на държавата, вие не гласувахте нито една стотинка за безработнитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ не гласувахме? Ние дадохме 5 милиона лева!

П. Стоевъ (раб): Тѣ сѣ на фонда и вие ги връщате. Миналата година презъ сговористския режимъ се повърнаха поне 16 милиона лева, а вие повръщате само 5 милиона лева.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вънъ отъ бюджета дадохме.

П. Стоевъ (раб): Държавата дължи на фонда 300 милиона лева, а вие му връщате само 5 милиона лева. Въ този моментъ, когато работническата класа бедствува, вие искате да развържете рѣцетѣ на правителството, за да повишава цената на хлѣба! Съ това вие вече не покривате селянитѣ, както казвате, а за да спасите загубитѣ, които държавата понася отъ вашата дирекция, ...

Н. Йотовъ (з): Тѣ за кого отидоха, нали отидоха пакъ за селянитѣ?

П. Стоевъ (раб): ... които вие дадохте на едритѣ земеделци производители, на едритѣ мелничари и търговци.

искате за две години да ги смъкнете от трудящите се маси и селяните.

Министър-председател Н. Мушанов: По-евтин ще стане хлябът!

П. Стоев (раб): Нашата парламентарна група, както и трудящите се маси, много ясно виждат тази ваша маневра и няма да позволят това. Вие ще се опитате да повишите цената на хляба, но вие ще срещнете енергичния отпор на всички трудящи се.

Министър-председател Н. Мушанов: Напротив, цената на хляба няма да се повиши, а ще се намали. Какви глупости приказвате!

П. Стоев (раб): Защо?

Министър-председател Н. Мушанов: Защото цената на хляба няма да се повиши, а напротив, ще се понижи.

П. Стоев (раб): Чакайте, аз ще Ви кажа. Тук се казва: „Но поради това, че нормалните цени на зърнените храни по новия режим на свободната търговия с тях ще бъдат по-ниски...“ — вие искате тази работа да не я позволите — „дава се право на Министерския съвет да определя по-високи цени на хляба, за да се покрият загубите на дирекцията.“

И. Василев (з): Я кажи, въ Торосъ Лазаръ Станевъ не приказва ли, че дирекцията закупува храните на безценни и на ниски цени, а сега ти говориш тъкмо обратното!

И. Станев (раб): (Казва нещо)

Н. Йотов (з): Пред селяните едно говориш, пред работниците друго говориш, а сега тук обратното говориш.

П. Стоев (раб): Ще Ви кажа, г. Василев. Върно е, че на огромното число селяни се купуват храните на по-ниски цени. Купуват ги агентите на дирекцията, купуват ги търговците и после използват печалбите. Ето защо ние ще се противопоставим най-енергично, като заедно с нас ще се противопоставят всички работници из градовете и всички гладни от селата и няма да позволят да покачите цената на хляба.

Министър-председател Н. Мушанов: Добре че няма кой да я покачва, за да ви направи това удоволствие. Това няма да направим.

П. Стоев (раб): Знайте едно нещо, че гладът винаги е бил първият и най-решителен фактор на революцията. Гладът, празният стомах днес дава урок на масите, той е, който ще помете и господството ви и мърките ви. (Възгласи от мнозинството)

Н. Йотов (з): Толкова по-добре за вас! Нали за това се борите?

П. Стоев (раб): Въ името на тази борба, противопоставяйки се на вашия законопроект да дадете право на правителството съ декрет да повишава цената на хляба, ние отправяме апел към трудящите се маси от градовете и села, да не позволяват по никакъв начин да си играете с насциния злък на работническата класа и трудящите се селски маси.

С. Митков (з): Тъй, както говориш, ще трябва да се обръщаш към града, защото ако отидеш в село, ще те бият. (Веселост всред мнозинството)

Н. Йотов (з): Някой от работниците: Защо не ни пускате да отидем в селата? Толкова ли ви е страх?

П. Стоев (раб): Тъй не могат да понесат това.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Недейте насъсква от трибуната на Народното събрание. Дръжте смътка за думите си!

П. Стоев (раб): Ние отправяме апел към трудящите се да свикат публични събрания, за да заставят правителството да не повишава цената на хляба. Съ своите комитети на гладните, съ своите митинги, съ

своите демонстрации, съ своите публични събрания да не позволяват да се посъга на техния злък.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Вамъ се казва, че няма да се увеличава сегашната цена на хляба, а вие пакъ провокирате от трибуната на Народното събрание и насъсквате. Вие пакъ си играете мизерната роля.

П. Стоев (раб): Провокациите идат не от насъ, а от обективното развитие на вашата капиталистическа система,...

Министър д-ръ А. Гиргинов: Обективно развитие!

П. Стоев (раб): ... която е въ противоречие с понятието развитие на човечеството и която ешекъ гиби го кара да търси нови пътища.

С. Мошанов (д. ст): „Ешекъ гиби“ — съветски израз ли е?

П. Стоев (раб): Като не правите нищо за облекчение положението на трудящите се, подготвяте всичко това, което казвате, че ние го подготвяме — подготвяте пролетарската революция.

С. Митков (з): Кажете за какво сте?

Министър-председател Н. Мушанов: За скъпо жито, за евтин хляб!

П. Стоев (раб): Ние, които сме изразители на трудящите се селяни и работници, не можем да се отделяме от техните болки, и ако те се борят, Работническата партия ще бъде начело на техните борби. Това да се разбере.

С. Митков (з): За какво сте вие? Другото, което казахте, го разбираме и приемаме.

С. Мошанов (д. ст): Разликата ще се плати от капиталистите!

П. Стоев (раб): Нашата партия ясно и открито казва на трудящите се въ страната,...

С. Митков (з): Въ програмата ли го имате това или сега вземахте това решение?

П. Стоев (раб): ... че въ рамките на вашия капитализъм, въ рамките на вашия режим, те не могат да очакват нищо и че единственото тяхно спасение е работническо-селски монопол при работническо-селското правителство. (Ръкопляскания от работниците)

С. Митков (з): Не мислехъ, че ще бъдеш толкова слаб!

П. Стоев (раб): Ти си изразител на ломските жители и ядри земледъци, но не и на ломските селяни.

А. Ненов (раб): И си оржие на градските капиталисти.

С. Митков (з): Петко знае добре кого защитавамъ.

Р. Рангелов (раб): (Към С. Митковъ) И не разбрашъ какво правишъ!

Председателстващъ Н. Шопов: (Към работниците) Моля ви се, г-да! Не се намирате въ кръчма, а въ Народното събрание. Обръщамъ ви вниманието!

Р. Рангелов (раб): И натамъ (Сочи болшинството) се обрънете, г. председателю, а не само къмъ насъ.

Председателстващъ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаилов (д. ст): (От трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще бъда много кратъкъ по въпроса, който е сложенъ за разглеждане, защото държа смътка за онова, което е казано преди мене. Азъ искамъ да обърна вниманието на г. министър-председателя и на правителството върху ония нередовности, които настоящият законопроектъ може да създаде при регламентирането на нашата търговия с зърнени храни. Тъй, както

с представен законпроектът, не е ясно на народното представителство каква е оная база, на която правителството смята да постави по-нататъшните отношения между производителя и консоматора, между консоматора и търговеца на зърнени храни в България. Явно е, че законът, който се гласува през есенята на 1931 г., се отменява сам по себе си, защото неговата сила изтича на 1 юлий т. г.

Но, г. г. народни представители, тук аз искам — понеже не е ясно — да обърна вниманието на г. министър-председателя върху това: измъненето, което може да се предвижда в системата на житната търговия у нас, какво представлява от себе си и какво отношение има към системата, която заличаваме? Откровено ще кажа, моето разбиране е — в пререкания с г. министър-председателя по повод на този законпроект аз се изказах — че колкото е необходимо да стане една регламентация на търговията с зърнени храни с оглед на държавата и нейната каса, толкова е неудобно — неща да употребя думата опасно — за една земеделска страна като нашата, да се въвежда монопол на търговията с зърнени храни и на производството на брашно, а, следователно, да се влияе върху цената на хляба. Правителството прие тази система, Народното събрание я гласува. Каквато и да бъде тя — можем да я критикуваме, може да е дала добри резултати, аз не влизам в същността й — не може да се заличи от един път. Ето моето разбиране. Тази система ще трябва да претърпи измънения, и думите на г. Радолова — аз не знам същността на неговото разбиране — в туй отношение с право: ако ние намираме недостатъци в тая система, трябва да се постареем да я подобрим. Съ какви срѣдства, по кой път — ще се каже тук. Но на всеки случай аз държа на това, че системата, която е била досега, не може с един калем, с едно гласуване тук, в Народното събрание, да се прекъсва и да се ликвидира съ Дирекцията, както се казва в законпроекта, а Министерският съвет да нарежда по кой начин ще се регулира по-нататък житната търговия, изобщо производството на брашно в нашата страна. Ето първата точка, върху която искам да обърна внимание. Една система, добра или лоша, с която търговията, търговецът, кооперацията, производителът вече свикнаха през известно число месеци, не може така отведнџ да се заличи, а трябва да се даде възможност постепенно да се премине към известна форма, която се смята от правителството, че ще бъде най-подходяща за интересите на народното стопанство, на производителя на зърнени храни. Тази е първата точка, върху която искам да обърна вниманието на г. министър-председателя. Казвам това, защото не е ясно каква система ще въведе правителството по-нататък. Ако щете, аз от мотивите на законпроекта се догаждам, че ще настѣпи една по-голяма свобода в търговията с зърнени храни...

С. Мошанов (д. ср): Кое е желателно.

Г. Т. Данаилов (д. ср): ... което, колкото да е желателно, г. Стойчо Мошанов, все пак преходът трябва да бъде постепен.

С. Мошанов (д. ср): Мисълта Ви е права.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Защото недейте забравя, че ние в тази Камара трѣгнахме много пъти строго в пътя на намѣсата на държавата в стопанските отношения и на регламентирането им от страна на държавата. Нѣщо повече: не само едно регламентиране, но и намѣса на държавните срѣдства по един или друг начин в търговията, в производството. Държавата се намѣси в търговията с розово масло; Земледѣлската банка с разрешение на правителството се намѣси в производството на пашкули и в търговията с тѣх; Земледѣлската банка се намѣси в търговията с тютюни; ние регламентирахме търговията с житото — системата на бившия кабинет, поправена и допълнена от днешния кабинет — ние се намѣсихме вече в живота на българския селски земеделски производител и затова казвам, че не можем отведнџ да преминем към друга система, каквато и да е тя. Аз мога да бъда на противното мнение, но не мога да се съглася на прекъсване отведнџ и преминаване към друга система. Ще има толкова бъркотия, ще има толкова неуредици, че действително положението на онѣзи, които ще уреждат, ще бъде трудно и при най-добрата

воля и най-голяма добросъвестност, която могат да проявят в случая. Ето защо трѣбва да бъдем наясно в какво се изразяват преходните форми на търговията с зърнени храни изобщо и на производството на брашното, респективно на хляба.

По-нататък. Тѣй както правителството иска от нас мандат — това се разгледа от народните представители преди мене — е неудобно, не само от гледището на конституцията, но аз намирам, че и за правителството е неудобно, защото то ще се намѣри в много големи затруднения, когато рече да регламентира тая търговия и много незадоволства срещу него ще се насочат. И действително правителството ще бъде спънато — употребявам тая дума — ще бъде хванато за рѣцет, когато рече по свое разсъждение и на своя отговорност да разреши тоя въпрос. Интересит сѣ много — интереси на милиони дребни производители и на милиони консоматори — и не може така изведнџ с една регламентация, с един декрет да се действува в това отношение. По-право е — не ми е длъжност да давам съвети на правителството, но като народен представител мога да изкажа моето мнение — правителството тук да излѣзе с една ясна и определена мѣрка, въз основа на която то по-нататък да действува с наредби, с ясни и определени принципи, изработени от Народното събрание, под негово отговорност.

По-нататък. Говори се да се действува с декрети. Аз казах, че тѣ сѣ били всѣкога в тежест на правителствата, които сѣ ги употребявали, ако не на момента, то в по-сетнешните моменти, които страната живѣе и народното стопанство прекарва.

По-нататък, обаче, правителството прескача и иска да налага такси върху хляба. Като народен представител, моя глас е много малък, но аз бих съветвал правителството да избѣгне такава мѣрка — чрез този закон — така непосредствено, да каже, че ще налага такса върху хляба. Но това не е такса — не е какво име има — а един данък, който се налага. Но ние, народното представителство, трѣбва да бъдем наясно какво се налага. Убеден съм, че болшинството в голѣмата си част ще гласува това искане на правителството.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Данаилов! Позволете ми за освѣтление да Ви кажа нѣколко думи.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Моля.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Има известни работи, които трѣбва да се разберат. По съществуващ закон народното представителство даде право на Министерския съвет да въведе монопол и монопола Министерският съвет го уреди само с наредби. А сега вие казвате: „Не може да се налагат такси“.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Позволете да се доизкажа.

Министър-председател Н. Мушанов: Нека Ви опѣта.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Не е така, защото Вие ще заsegnете една мисъл, с която аз не съм съгласен.

Министър-председател Н. Мушанов: Да се освѣтим. Днес, когато дирекцията продава по 4 л. житото на мелницитѣ, това значи с 1:50 л. посѣжване на хляба. И това го направихте с наредба. И досега никой не протестира от тук срещу това, защото бѣше дадено право на Министерския съвет така да постѣпи. Обаче сега, когато ще има свобода на търговията, когато житото и брашното ще станат много по-евтини, не се позволява на хляба да се повиши стойността. Това исках да кажа само. Моля, продължете мисълта си по-нататък.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Любезни г. министър-председателю! Да се разберем по въпроса. Аз не Ви казвам, че не можете да турите такса на хляба съответно с ценитѣ на житото, но казвам, че таксата ще трѣбва да се фиксира.

Министър-председател Н. Мушанов: Да, то е друг въпрос.

Г. Т. Данаилов (д. ср): Моля Ви се. Ето сега да дайда да обору Вашата мисъл. Одеве аз Ви казах: недейте ме прекъсва, защото Вие сте с неточно, неясно и неправилно разбиране по този въпрос. Когато вие продавате

житни храни на основание на монопола, който ви дава законът, вие може да ги продавате с загуба, вие може да ги продавате и с една по-висока цена на хлѣбаритѣ, и тѣ, естествено, ще трѣбва да взематъ отъ населението повече за хлѣба. Разбирате ли къде е въпросътъ? Това не е данѣкъ въ тая форма, въ която се разбира — данѣкъ, създаденъ отъ Народното събрание. Вие манипулирате съ ценитѣ и при тая манипулация вие добивате единъ остатѣкъ отъ половинъ милиардъ лева, който фактически е акцизъ, но който се крие въ сѣщността на търговията и търговскитѣ отношения.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Моля, вие не ме разбрахте. Азъ Ви казвамъ, че монополътъ се определя съ наредби отъ Министерския съветъ. Да се продава житото на мелничаритѣ по 4 л., тая цена е определена отъ Министерския съветъ, . . .

Министъръ С. Стефановъ: А не въ закона.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: . . . а не въ закона.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Моля Ви се, вие не искате да ме разберете. Съвсемъ другъ е онай въпросъ. Онова сѣ монополни цени, за които се дава право отъ Народното събрание на Министерския съветъ да ги оповести.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Монополъ се казва.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣма монополъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Четете закона. Той дава право на Министерския съветъ да въведе монополъ и наредбитѣ ги издава Министерскиятъ съветъ.

П. Стайновъ (д. сг): Въ сегашния законопроектъ нѣма думата „монополъ“.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ Ви казвамъ за сегашния законъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ се извинявамъ за моята гробостъ, но вие се сърдѣхте едно време на нашия министъръ-председател Ляпчевъ, когато той прекъсваше ораторитѣ. Изглежда, че вие сте отъ сѣщата школа, затуй не ми позволявате да се изкажа. (Смѣхъ)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ протестирамъ най-енергично.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Протестирайте, но не ме оставяте свободно да се изкажа.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ Ви помолихъ да ми позволите да Ви прекъсна само за освѣтление, за да поясня въпроса, да Ви улесня. Не Ви прекъсвамъ отъ амбиция да Ви прекъсвамъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не отъ амбиция, но — темпераментъ!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Темпераментътъ ми е такъвъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Такъвъ Ви е темпераментътъ, но имайте търпение.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ Ви прекъснахъ, за да разясня въпроса.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣма да го разясните, защото моето становище е друго, и то е ясно. Азъ твърдя: първо, че когато се даде право на правителството, на Министерския съветъ, да въведе монопола съ житната търговия, даде му се правото да манипулира съ ценитѣ, за да даде на производителя по-висока цена за житото. Понеже това е свързано съ загуби, правителството имаше право да покрене тия загуби, като събере по-голяма цена за хлѣба отъ консоматоритѣ. Когато сега искате да се каже така анонимно въ закона, че може съ такси върху хлѣба да съберете известенъ данѣкъ, азъ казвамъ, че това не е удобно преди всичко за васъ, за правителството, то не е и редовно по конституцията, по законитѣ. Нѣмамъ нищо про-

тивъ, Народното събрание да се произнесе въ какво отношение ще бждатъ ценитѣ на житото и хлѣба, напимѣръ, че ако цената на житото е 2 л., хлѣбътъ ще има такава цена; ако цената на житото е 2.30 л. кгр., хлѣбътъ ще е толкова лева-килограмътъ. Това трѣбва да бжде пояснено тукъ. Тогава вие ще се намѣрите въ по-леко положение — ще можете да манипулирате въ интересъ на търговията на страната и въ интересъ на консоматоритѣ и на народното стопанство. Не искамъ да бжда криво разбранъ. Азъ не критикувамъ на всѣка цена, но искамъ да се разяснятъ тия въпроси така, както трѣбва да бждатъ разяснени.

Нека се разберемъ. Правителството казва въ този законопроектъ, че отъ тия такси ще се образува фондъ, отъ който ще се погасяватъ загубитѣ. Това не е редно, така не може да се манипулира. Онова, което ще се събере съгласно тоя законъ отъ хлѣба като данѣкъ, като акцизъ или като такса, то трѣбва да постѣпи въ държавното съкровище. Вие не можете да манипулирате съ него така, както предвиждате. Друго е монополъ, друго сѣ данѣцитѣ, акцизитѣ и такситѣ, и тамъ вие се бъркате.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Напротивъ. Ние декларираме, че съ тия приходи ще изплатимъ боновѣтъ на земледѣлското население, които сега не могатъ да се изплатятъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣмамъ нищо противъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Нѣма по-добро за земледѣлското производително население отъ това.

И. Драгойски (д): Въ закона се предвижда, че такситѣ върху хлѣба ще послужатъ за изплащане онѣзи задѣлжения, които дирекцията вече е направила.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Неправилно е това.

И. Драгойски (д): Може да не е правилно!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Онова, което дирекцията дължи, финансовиятъ министъръ ще види какъ ще го плаща.

Н. Йотовъ (з): Намѣренъ е начинътъ — по тоя начинъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Такава манипулация въ търговията има, не можете да постѣпвате въ областта на държавния бюджетъ и на държавнитѣ финанси така. Онова, което ще постѣпи, ще го прибере финансовиятъ министъръ, а онова, което държавата дължи, финансовиятъ министъръ по надлежния редъ ще го плати — ще погасява боновѣтъ. Не можете да сравнявате монопола като система съ тая система на данѣкъ, на такси, които сега искате да въведете. Тѣ сѣ несравними нѣща. При системата на монопола можете да продавате на мелничаритѣ житото 4 л., и онова, което постѣпи въ повече отъ платеното на производителя, да го вземете и употребите въ равностѣтка на дирекцията, за да намалите загубитѣ ѝ. Тѣй, както сте предвидили да уредите тая работа въ законопроекта, азъ ви съветвамъ да не я вършите, защото разстройвате идеята за една финансова система въ държавата.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ама дирекцията е отдѣлна система. Има сѣ отдѣлно счетоводство.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ето къде не можемъ да се разберемъ. Дирекцията сѣ съществуваше и вие ѝ дадохте формата на едно търговско предприятие съ право на монополъ. Но спорътъ е за друго. Азъ накрая ще се спра по тоя въпросъ по-подробно. Сега ще кажа само нѣколко думи, безъ да ви отнемамъ много време. Ето моитѣ разбирания, и смѣтамъ, че правителството трѣбва да се справи съ тия разбирания. То не може да създаде едно такова законоположение, което ще постави финансовата система на държавата въ опасностъ. Азъ нѣма защо да се грижа, правителството трѣбва да се грижи достатъчно за себе си, но то ще се постави въ затруднение при голѣмитѣ мъжнотии, които ще се явятъ, които мъжнотии нито азъ, нито то може да предвиди.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Мъжнотитѣ сѣ голѣми — то е вѣрно. Въпроситѣ сѣ такива, че мъжнотитѣ сѣ голѣми

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Моля, нали казахме да не се прекъсваме?

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Искамъ да Ви потвърдя.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Г. Каназирски изнесе едно разбиране, народният представител от Плевен изнесе друго разбиране. Който се опита да ни каже какви ще бъдат цените на зърнените храни, ще сбърка; дали ще вървят към понижени или ще вървят *à la hausse*, към покачане, никой не може да каже. Има много и много явни и тайни въпроси, скрити и непознати конюнктури, които ще се намесят и ще ни поставят въ едно или друго положение. Азъ знам, че отъ правителството ще ми се отговори: „Ако цените вървят нагоре, селянинът ще има изгода и тогава — добре — ще оставимъ търговията свободна; ако вървят надолу, ще се намесимъ да регулираме и тогава пакъ ще дойде системата на дирекцията“. Недейте прави скокът — отведнъжъ да пресичате. Това е моето разбиране. Вървете по единъ път по-тактичен. Направете онова, което смътате, че може да внесе подобрение, както каза и г. Радолов — азъ не влизамъ въ подробности — махнете онова, което монополът, смътате, че вреди и на производителя, и на консоматора еднакво и създайте друга една система, срѣдна, но безъ да правите скокове, толкова повече, че азъ смътамъ — и съ туй свършвамъ, повече нѣма да говоря — че туй е една страна на медала. Тукъ именно искамъ да напомня думите на г. министър-председателя, който веднъжъ възхвали производителя, който съ толкова довѣрие даваше храните си на държавата. Азъ трѣбва да прибавя, че трѣбва да възхвали и консоматора, който, когато цената на хлѣба явно се покачва изкуствено съ мѣроприятията на правителството, търпи; отъ никъде не сме чули попитание, не сме чули протестъ; напротивъ, всѣки се подчинява, защото смѣта, че това е за доброто на държавата, на страната, на цялото народно стопанство.

Ето, така поставенъ въпросътъ, той ще може да получи, по моето мнение, и своето правилно разрешение.

Министър-председател Н. Мушановъ: Всѣки трѣбва да понесе жертви.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Тѣй, право е — и азъ това казвамъ.

Обръщамъ вниманието на народното представителство — понеже на това обрѣнаха внимание и други народни представители — върху наказанието. Ако искате безъ съдъ да налагате наказания, нека тѣ бъдатъ малки. Малките наказания по нѣкой път произвеждатъ по-голямъ ефектъ, отколкото големите, които се налагатъ отъ съдилищата, като дѣлата се протакатъ съ години. Ако турите големи наказания, тъмниченъ затворъ, тогава не ще може да ги налага административенъ чиновникъ, който и да бѣде, ако щете даже министърътъ. Ще трѣбва да далете гаранция на гражданитѣ да постигнатъ правдата чрезъ единъ неутраленъ органъ — съдилищата.

Заклучавамъ. Тѣй, както е съставенъ законопроектътъ, смѣтамъ, че не може да бѣде гласуванъ. Той трѣбва да претърпи едно измѣнение, което да представлява отъ себе си едно постепенно премахване на монопола и съ което да се внесатъ подобрения на условията, за да се даде възможностъ на производителя на селско-стопански продукти да премине това лѣто по-леко кризата, която, за нещастие, е легнала върху нашето земеделско стопанство.

(Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Министър-председател Н. Мушановъ: Конкретно — Вие искате да може етапно да се минава отъ единия режимъ къмъ другия?

Г. Т. Данаилов (д. сг): Тѣкмо така — етапно, безъ да прекъсватъ отведнъжъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Въ каква форма? Трѣбва да кажете.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Мога да кажа много спокойно въ каква форма.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Георги Димитровъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Още когато...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): (Отъ мѣстото си) Г. Димитровъ! позволете! Азъ имахъ да развия още една точка.

Тѣй както правителството върви, споредъ мене, по пътя на регламентиране по-дълбоко на стопанскитѣ отношения, трѣбва непременно да се помисли за създаване на единъ сериозенъ органъ, какъвто съществува въ Германия.

Азъ намирамъ, че е опасно да се виѣква Земледѣлската банка въ отговорности, които сѣ отговорности на държавната каса. Ще се съгласите всички, че по този пътъ ще поставите Земледѣлската банка въ голѣмо, нѣкой пътъ даже въ катастрофално затруднение.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: И затова ние искаме възстановяване на консорциума.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): То е другъ въпросъ. Да отговоря и на този въпросъ. Консорциумътъ даде резултатъ, когато цените вървѣха *à la hausse*; сега, обаче, когато вървѣтъ *à la baisse*, който се излѣже да въведе консорциума, той е загубенъ. Помнете ми думитѣ, г-да. Недейте се лѣга съ идентъ само.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Не напразно още въ началото, когато трѣбваше да се въведе монополниятъ режимъ, цялата земеделска парламентарна група настояваше да се проведе чрезъ кооперациитѣ. Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че ако това бѣше възприето отъ правителството, нѣмаше да се допуснатъ ония грѣшки нѣмаше да се допуснатъ ония злоупотребления, които днесъ като че ли изкарватъ цялия монополенъ режимъ като пакостенъ, за да сме изправени днесъ предъ положението да ликвидираме съ него. Азъ не знамъ добре интимнитѣ съображения, ще кажа азъ, на правителството, които сѣ го накарали да иска ликвидация на монополния режимъ. Но азъ съмъ дълбоко убеденъ, че тая ликвидация е абсолютно невъзможна по много съображения.

Азъ искамъ да обрѣна вниманието ви само върху едно основно положение: една система може да има грѣшки, може да има опущения, но опущенията и грѣшките не значатъ отричане на системата изцяло. Вие ще търсите срѣдства и начини да премахнете тия пакостни, тия груби нарушения въ приложението на системата, на принципа, ще кажа азъ, но вие не можете да отречете принципа само затова, защото сѣ допуснати злоупотребления. Да се предотвратятъ злоупотребленията — това е въпросъ на намиране мѣрки, което е, безспорно, въ пълната възможностъ на правителството. Но да се отрече единъ основенъ принципъ, то значи, ако щете споредъ менъ, да се създаде революция въ областта на нашия стопански животъ. И ако ние въ миналото много късно, споредъ мене, стигнахме до убеждението, че трѣбва да се въведе монополътъ, азъ се страхувамъ дали, когато го премахнемъ, нѣма да стигнемъ пакъ до същата точка на замръзване, за да почувствуваме утре наново необходимостта отъ монопола, но когато бѣде пакъ късно. Не може да се отрече, че монополниятъ режимъ се въведе много късно, че се пропуснаха най-лобитѣ моменти и че наистина отъ тоя монополъ до голѣма степенъ се възползуваха, отъ една страна, повече едритѣ, ще кажа азъ, земеделци, които имаха възможностъ да задържатъ голѣма частъ отъ своето производство, и отъ друга — търговцитѣ, които бѣха прибрали на много ниска цена производството на дребнитѣ земеделски стопани. И тѣкмо затова, г. г. народни представители, азъ се страхувамъ, че когато премахнемъ днешния режимъ...

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Димитровъ, когато се въведе монополниятъ режимъ всичкитѣ храни и брашна, които се намираха въ мелницитѣ, се описаха и всички платиха по 4 л., както държавата опредѣли. Тамъ се взе разлика отъ 22 милиона лева.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Може да се е вземала разлика, г. министър-председателю, но вие наложихте тая такса само на завареното. Ама на незавареното, на онова, слѣжитѣ за което бѣха вече привършени?

Министър-председател Н. Мушановъ: Ценитѣ бѣха опредѣлени.

Н. Йотовъ (з): И по-високо

Министър-председател Н. Мушановъ: Може да говорите за злоупотребления, но не и за режима.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Азъ говоря за злоупотребленията. За режима ще си кажа думата по-после.

Но тѣкмо затова отбелязвамъ дали утре, когато стигнемъ до положението да почувствуваме пакъ необходимостта отъ монополния режимъ, нѣма да се изправимъ предъ опасността, че наистина, както и по-рано, е пропуснатъ най-благоприятниятъ моментъ? И азъ питамъ: когато, отъ една страна, се иска ликвидация на монополния

режимът, а от друга се дава мандат на Министерския съвет да установява съгласно режимът за външна и вътрешна търговия със зърнени храни, защо да не се запази монополният режим — един режим, който е вече известен, ако щете, даже недостатъците и преимуществата на който са вече известни? Ще остане само едно — да се вземат мерки срещу произволите и да се направи възможно, което може да се направи, за улесняването на производителя.

Въпросът е от друг характер. Ние, наистина, ще бъдем принудени по-нататък да се занимаем с въпроса за продоволствието на непродоволствения центровете. Какво значи това? Вие пак сте длъжни да се намесите и ще се намесите. Но аз ви питам: коя е гаранцията, че вие ще можете да намесите по-изгодни условия, за да продължавате населението в непродоволствения центровете, да го продължавате на по-ниска цена, когато търговците фактически ще монополизират търговията в своите ръце, като изкупят производството? И недейте се чуди, че компании, като Драйфус и „Континентал“, които в миналото чакаха да пропадне монополният режим, за да се настаният тук — чакаха много месеци наред, плащаха на своите агенти, не ги вдигнаха веднага с въвеждане монополния режим, защото върваха, че той ще пропадне — чакаят и днес този благоприятен случай да им дадем монопола в ръцете.

Министър-председател Н. Мушанов: Всичките експортори искат дирекцията.

Н. Йотов (з): Сигурна печалба имат при дирекцията.

Д-р Г. М. Димитров (з): Г. г. народни представители! Аз много се съмнявам, дали наистина имат сигурна печалба при дирекцията. Ако имат, това показва тъкмо основния недостатък в организацията на Дирекцията за хранозноса.

В. Димов (з): Тръбва да правим разлика между дирекцията и монопола. Тъ са две отделни работи.

Д-р Г. М. Димитров (з): Аз решително ви заявявам, че свободната търговия или даването право на търговските фирми да закупват така, както те биха желали, и както чакат да им се даде това право, ще опростат земеделското население затова, защото цените на зърнените храни ще паднат неимоверно много. Цените ще паднат и не знаем дали няма да стигнем до цени, до каквито стигнахме в миналото: до 1 л. — 1-10 л. — 1-20 л., нека да бъде 1-50 л. Това е катастрофално, г-да.

Говори се от друга страна, че тагодишното производство щяло да бъде по-малко от миналата година. Според мене то няма да бъде много по-малко; но нека бъде 10%, нека бъде 20% — те са 100 милиона килограма. Миналата година през хранозноса минаха 500 милиона килограма; нека тази година това количество бъде 400 милиона килограма; а аз казвам, че ще бъде 450 милиона килограма, защото от миналата година имаме останало близо около 450 милиона килограма.

Н. Алексиев (з): Остатъкът на дирекцията.

Д-р Г. М. Димитров (з): Така че тази година ще имаме производство приблизително толкова, колкото миналогодишното. Е добре, при това положение можем ли да останем със скръстени ръце пред производителя, който очаква от нас? Днес държавата е длъжна повече от всички друг път да се намеси. И това именно ме кара да се чудя на ония интимни съображения на правителството, които го карат да ликвидира съществуващия режим. Намесата на държавата е необходима в днешния момент.

Министър-председател Н. Мушанов: Кой отказва това? Кой е казал, че се ликвидира? Г. д-р Димитров! Недейте говори за един принцип, по който всички сме съгласни. Има нещо, по които няма интимни мисли.

Д-р Г. М. Димитров (з): Аз предполагам, че има някои съображения от вътрешен характер.

Министър-председател Н. Мушанов: Едно е, което аз слушам всички да говорят и по което всички сме съгласни — то е, че в днешния момент никой не е в положение да определи цената на житото в България.

Съгледът на тази невъзможност, в която се намираме, ние мислехме — там ни критикувайте — че като оставим на Министерския съвет да определя режима съобразно обстоятелствата, нуждите и условията, както се казва в мотивите, ще бъде по-добре. Този е въпросът. Кой е казал тук нещо против вишестелството на държавата при регулирането цените? Аз чух и г. Дананлова, и други, които казаха, че никой днес не е в състояние да определя цените на житото.

Д-р Г. М. Димитров (з): Тъкмо тоя мотив подкрепя моята мисъл. Тъкмо поради неяснеността на положението, поради несигурните цени, държавата е длъжна да бди най-зорко, и в моменти, когато ще трябва да се намеси решително, да има правото да се намеси.

Министър-председател Н. Мушанов: Именно.

Д-р Г. М. Димитров (з): Вие не можете на една наредба да дадете тая сила, която има един закон. Вие имате гласуван закон и можете да издавате наредби въз основа на този закон. Сега въз основа на кой закон ще издадете друга наредба, още повече, когато казвате, че ще имате нужда от институт? Защо ще създавате друг институт, когато го имате вече създаден? И затова казвам: намесата на държавата е необходима. Аз подчертавам този принцип, защото искам да обърна вниманието на ония, които маслят, че може и без намесата на държавата. Когато днес всички големи държави, ако щете и стопански заздравените, издигат принципа на l'économie dirigée, нима бедна България ще се откаже от принципа за намесата на държавата? Добре, но ако наистина това е така, кое ви кара да се отказвате от института, който сега имате и да търсите друг институт? Ето защо аз казвам, че има възможност да се продължи монополният режим. Дайте го на кооперативите. Кооперативните центри, доколкото се простират сведенията ми, са се занимали с този въпрос. Има разговори, водени по този въпрос, които са довели до едно споразумение, според което, без държавата да даде оборотен капитал, кооперативите със свои оборотен капитал биха могли да продължат монополния режим. Търговците по-рано, макар да казват, че са дали свои средства, май че не дадоха, а избързаха да вземат средства от държавата, за да не могат да се дадат такива на кооперативите.

И. Куртев (нац. л): Това не е истина

Д-р Г. М. Димитров (з): Сравнете онова, което се даде на търговците и онова, което се даде на кооперативите, за да видите, кои блокираха повече средства. Кооперативите изчерпаха своите капитали, за да ги дадат именно за монополния режим и днес много средства на българските кооперации стоят блокирани. Аз съмтам, че ако режимът на монопол се продължи и се даде в ръцете на кооперативите, ако щете, на един общ кооператив, напр. на Земеделската банка с кредитирани от нея кооперации, или на Централната кооперативна банка с популярните банки, ще имаме, наистина, един режим, който не може да се изкористи, нито ще се допуснат никакви произволи, каквито се допуснаха досега. Защото, право да ви кажа, аз не видях никоя кооперация да злоупотреби с монопола, но станаха много злоупотребления най-вече от търговци и агентите на търговците. Ето къде е нещастията в нашата страна. И аз съмтам, че ако днес се налага продължаването на монополния режим, то трябва да стане чрез кооперативите.

Г. г. народни представители! Аз мисля, че е по-добре сега да се вземат мерки против евентуалностите, отколкото да бъдем изправени пред свършени факти. Аз съм решително против политиката на свършените факти. Утре, когато ще ни представите да одобряваме взети от Министерския съвет постановления, които могат да бъдат много зле атакувани, вие, правителството, не ще имате възможност да отхвърлите вината от себе си, ако наистина се дойде до една катастрофа. Аз питам: какво ще прави правителството утре, когато ще дойде да се събират данъците и когато производителите ще бъдат оставени на произвола на съдбата? Когато цените на храните паднат до 1-10—1-50 л., как ще събирате данъците, какви постижения ще има?

Ако сме там, че загубим от миналогодишния монополен режим са големи — които, наистина, според

менъ не сж малки, но които бѣха представени, че ще бждатъ двойно по-голям, както г. Борисъ х. Стойковъ казваше, че ще стигнатъ до милиардъ, плашеше правителството...

Г. Каназирски (д. сг): Щѣха да бждатъ, ако влѣзеше и царевича въ режима, но понеже царевича се изключи, загубитъ сж по-малко. Той казваше, че сж необходими 800 милиона лева.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нѣма да бждатъ никога милиардъ. Имахме 175 милиона килограма кукурузъ за износъ; по 50 ст. премия прави около 100 милиона лева. Пакъ не щѣше да стигне до милиардъ.

Г. Каназирски (д. сг): Предположенията миналата година бѣха, че ще изнесемъ 300 хиляди тона. По-предната година се изнесоха надъ 200 хиляди тона.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Искамъ да кажа, че заблужденията, които се хвърлиха тогава, нанесоха голѣма пакостъ на нашето национално производство. Монополниятъ режимъ трѣбваше да се въведе много по-рано. Но, споредъ мене — нека ви изповѣдамъ — правителството бѣше заблудено отъ бившия директоръ на храноизноса и, страхувайки се отъ голѣми загуби, правителството не посмѣ да се установи така бързо на единъ монополенъ режимъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Напротивъ, монополътъ донасяше полза само на държавата.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Монополътъ донасяше полза не само на държавата, а на производителя.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Дирекцията ползуваше производителя съ цената, а монополътъ специално даваше възможностъ на държавата да вземе пари — 140 милиона лева. Грѣшите.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Азъ зная, че е въпросъ да се покрие частъ отъ загубата, ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Съ монопола.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Да, съ монопола. — ... но, отъ друга страна не бива да се забравя, че онова, което се даде на производителя, иначе не би могло да се даде; и вие ще видите, че нѣма да се даде и утре, съ този режимъ, който се установява сега.

Г. г. народни представители! Не зная дали нѣкой смѣта, че 500-тъ милиона лева, които наистина сж реализирани като загуба, сж нѣкаква голѣма загуба.

Г. Каназирски (д. сг): Въ пари не сж толкова.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Фактически тѣ сж бонове, а щѣха да бждатъ и безъ това неплатени данѣци и, следователно, държавата фактически не е загубила абсолютно нищо.

Г. Каназирски (д. сг): Простила е данѣци.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Държавата само е намѣрила начинъ, по който да ликвидира по-безболезнено.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И тукъ не сте правъ. За 277 милиона лева бонове сж представени въ бирницитѣ, 120 милиона има осребрени въ населението и 120 милиона имаме смѣтка да ги плати Земледѣлската банка. И ако предвиждаме да взимаме такса, то е защото искаме да осребримъ боновете отъ реколтата 1931 г. — за по-старитѣ не говоря — които сж въ производителното население.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Вижда ми се, че задачата, която се възлага на комисарството, е много голѣма. Комисарството не успѣ да зарегистрира нѣкакви голѣми успѣхи, за да може да се смѣта, че е извоювало отъ насъ голѣмото довѣрие да му се възложи още една задача, много по-тежка отъ оная, която му е била възложена първоначално. Напоследѣкъ, напр., азъ виждамъ, че ценитѣ на нѣкои индустриални произведения се увеличили, вмѣсто да се намалятъ. Поради това, че не разполагаме съ достатъчно валута, че доставки не могатъ да ставатъ, веднага ценитѣ на известни индустриални произведения тукъ се повишиха. Азъ не виждамъ комисарството да направи онова, което е длъжно да

направи. Констатирали сжмъ тъкмо обратното — че комисарството не е направило абсолютно нищо и ценитѣ и днесъ стоятъ повишени.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: На кои артикули? Преди десетина дни нормирахме желѣзото, нормирахме и синия камѣкъ. Кждето видимъ, че се повдигатъ ценитѣ, веднага се намѣсваме.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Не зная доколко комисарството ще може да изпълни тая нова задача, която му възлагае, но обстоятелството, че предоставяте на съответнитѣ му органи да опредѣлятъ глоби отъ 1.000 до 50.000 л. безапелационно, струва ми се, че създаде почва за страшна корупция, защото ще се създадатъ възможности за злоупотребления; органитѣ на комисарството, които и до днесъ днешенъ не сж направили кой знае какво, ще иматъ възможностъ да направятъ още нѣщо: ще иматъ възможностъ съ оная голѣма власт, която имъ се дава, да корумпиратъ и още въ самото начало да изложатъ на рискъ мѣрнитѣ, които правителството трѣбва да вземе по отношение бждещия режимъ за търговията съ зърнени храни.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ Съветска Русия наказанието е смъртъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Н. Захариевъ)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Позвовете ми да ви кажа, че азъ лично такова голѣмо довѣрие и такава голѣма задача, каквато днесъ се възлага, не бихъ възложилъ на Комисарството по продоволствието, особено при наличността на една вече, споредъ мене, много голѣма за комисарството задача, защото абсолютно невъзможно е да я изпълни, нѣма да я изпълни и не може да я изпълни, нито пъкъ органитѣ му ще бждатъ добросъвестни, нито ще бждатъ въ състояние да вършатъ и двѣтъ задачи. Ще се компрометиратъ и двѣтъ задачи, и двѣтъ ще пропаднатъ, и вѣсто печалби, ние ще имаме загуби.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нѣма специални органи. Общинскитѣ, акцизнитѣ и полицейскитѣ власти сж тия органи — никакви други органи нѣма. Тѣзи органи си съществуватъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Органитѣ на комисарството не сж въ състояние да изпълняватъ тая задача, която имъ възлагае.

Г. Говедаровъ (д. сг): Какво толкова има да изпълняватъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Оставете, той погрѣшно мисли.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Г. г. народни представители! Най-вече като се има предъ видъ рискътъ, на който е подложенъ българскиятъ производител; рискътъ, отъ друга страна, на който е подложенъ потребителътъ — оня, който трѣбва да купува на едни по-снсни цени; отъ трета страна, като се има предъ видъ и голѣмиятъ рискъ на държавата, която утре ще бжде изправена предъ положението да не може да получи нищо отъ българския данѣкоплатецъ, при проваляне цената на неговото производство — възъ основа на тия съображения, които, споредъ мене, сж твърде основателни, важни, съществени, азъ смѣтамъ, че монополниятъ режимъ трѣбва да продължи и че той трѣбва да продължи само на една база — на базата на монопола чрезъ кооперациитѣ, кждето ще се избѣгнатъ злоупотребленията, кждето ще има добросъвестностъ и кждето наистина производителътъ ще може да получи поне ония цени, които утрешната търговия, ако щете при най-малѣкъ рискъ, ще може да му гарантира.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Както отъ мотивитѣ на законопроекта, тъй и отъ самия законпроектъ едно е ясно: че най-напредъ съ монополния режимъ на зърненитѣ храни трѣбва да се свърши и да се мине къмъ свободенъ режимъ — една идея, много популярна въ България, но която трѣбва да я напустнемъ. Азъ не искамъ да кажа съ това, че най-щастливото решение на въпроситѣ е въ монополния режимъ, тъй като възприемането на една или друга система най-накрая е въпросъ на целесъобразностъ, въ основата на която

целесъобразност лежат както нуждите на населението, ва да бъдат тѣ най-добре удовлетворявани, сѣщо тѣ и възможностите на държавата въ отстояване на известни интереси. Ето защо, според мене, не е свършено права тази мисъл, че при всички условия и за всички произведения трѣбва най-накрай да се мине към монополния режим, като единствено възможно средство за най-добра защита интересите на дадено производство. Ако ние бихме си представили всички производства монополизирани, за да биха могли държавната организация и народното стопанство да се развият правилно, нормално, и да просперират, ще се наложи, според мене, промѣната и на основите на стопанската организация, на която почива днес държавата. Когато дойде тази промѣна, тогава вече се преминава към нови стопански системи или към нови преходни режими. Без съмнение, въ днешната наредба може да има и може да няма монополъ на известни артикули. Азъ нѣма да влизамъ въ подробности на тази мисъл. Не може да се отрече, че монополътъ на зърнените храни, практикуванъ у насъ въ течение вече на една година, има своите плюсове, т. е., че той отговори на известни нужди и ги задоволи; но не може да се откаже съществуването и на редица отрицателни страни, които въ значителна степен го компрометираха и отдалечиха от постижението на тия задачи, които въ самото начало той си постави.

Не може да се отрече, че при съществуването на монополния режимъ пакъ останала, въпрѣки всички старания, непроизводителни центрове изгладнѣли, балкански населения недостатъчно задоволени въ своите нужди; даже и въ чисто земеделските слоеве при монополния режимъ пакъ се практикуваше едно закупуване на земеделски произведения на евтини цени и повторно връщане при по-високи цени на сѣщото население може би неговите собствени произведения.

Ето защо, ропотътъ на тѣзи непроизводителни населения, които не можаха да схванатъ нуждите на държавата, наложили монополния режимъ, си остава основателенъ, както и негодуването на градското население въ неговите слабозаможни и работнически слоеве, които почувстваха, че при монополния режимъ въ земеделската България дойде едно поскупване на цената на хлѣба — поскупване, както ви е известно, обяснимо съ това, че трѣбваше да се наложи единъ данѣкъ на градовете, за да се посрещнатъ отчасти очакваните загуби отъ това, което въ повече се плаща на земеделското население. Не може да се скрие сѣщо така, че най-големата полза отъ практикуването на монополния режимъ все пакъ остава за заможните земеделски слоеве — значи, най-накрай, за една малка частъ отъ българския народъ, въ ущрѣбъ на едно мнозинство.

Но азъ не мисля, че тѣзи сѣ съображенията, които каратъ правителството днесъ да внесе законопроектъ и да упражни това право, което му е дадено въ закона — а именно, че той има действие само до 1 юлий.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Министерскиятъ съветъ може да продължи срока съ 4 месеца. Има право по закона.

К. Пастуховъ (с. д): Така е. Но не ми е тамъ мисълта, а министъръ-председателю, а да видя мотивите, които каратъ Васъ и другите, които ще гласуватъ този законопроектъ, да го поддържатъ: дали сѣ тѣзи, които посочихъ азъ, или сѣ свършено други. Но преди това позволете ми да отговоря на единъ другъ въпросъ, който нѣкои смѣтамъ, че е формаленъ, но за менъ той е и по съществото на самата работа.

Азъ съмъ на мнение, че сѣ настоящия законопроектъ едно се решава ясно и положително, а именно — че монополниятъ режимъ се премахва. Каква, обаче, организация се създава, вмѣсто него? Тоя въпросъ е интересенъ за народното представителство и азъ искамъ да видя — по-неже се внася законопроектъ — какъ то го разрешава. Смѣтамъ, че когато сме сезирани съ единъ законопроектъ, ние трѣбва да знаемъ неговото съдържание. Направо казано: оспорвамъ разбирането на правителството, че то може да получи мандатъ отъ Народното събрание, по силата на който да ни създаде една нова организация за търговия съ зърнени храни. По моето разбиране, законопроектътъ трѣбва не само да ни каже, че отстранява, премахва монопола, но и да ни посочи каква организация правителството предлага на Народното събрание занаяпредъ. За да се премине направо къмъ свободния режимъ — т. е. да се възстанови положението, както въ нормално време, преди кризата — трѣбва да има за това законъ. По моето разбиране, ако сѣ законопроектъ се

премахва монополниятъ режимъ, логичното заключение е, че се възстановява нормалното положение, свободната търговия на всички, както е било по-рано, преди създаването на дирекцията или на монопола, който се явява едно отклонение отъ обикновената норма. Въ стария законъ, доколкото си спомнямъ, е казано, че правителството има право да премине отъ дирекцията къмъ монопола.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Т. е. и съ дирекция, и съ монополъ.

К. Пастуховъ (с. д): Въ това се състои неговиятъ мандатъ. Това е делегацията на Народното събрание, въ едни определени рамки. Съ други думи, законодателятъ знае, каква организация създава. Той не е предоставилъ миналата година на правителството да измѣни дирекционната система по свое разбиране, като прегърне било монопола, било — както нѣкои искаха — консорциума, било пъкъ друга нѣкаква смѣсена организация, но му казва: можешъ да прибѣгнешъ до монополъ, до една система, позната на Народното събрание, дебатирана, уяснена предъ него. Само че по известни съображения упражнението на тая система е възложено на правителството. Това е вече една делегация въ широкъ смисълъ на думата, единъ мандатъ, даденъ отъ Народното събрание на правителството, при всичко че по-право би било, ако това Народно събрание, което се е установило върху монополната система, окончателно я възприемѣше и упражнѣше докрай своето право на законодателна властъ. Но все пакъ правителството се е движило въ рамките на закона, то не е злоупотребило съ мандата, който Народното събрание му е дало.

Днешниятъ случай, г. г. народни представители, е свършено другъ. Вие нѣмате въ общи линии начертана онази организация, която ще замѣсти монополната организация — дирекцията.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Пастуховъ! Позволете ми, ако е възможно, за освѣтление да Ви кажа нѣколко думи.

Мене ми сѣ чини, че се поставя много неясно въпросътъ. Едно е дирекционенъ режимъ, друго е монополенъ режимъ. Дирекционниятъ режимъ съществуваше у насъ безъ монополъ. Въ какво се състои той? Въ определѣне цените, които държавата трѣбва да гарантира на производителя — плащане една частъ въ пари, друга частъ въ бонове. Монополниятъ режимъ се създаде въ плусъ. Ние имаме не система монополна или дирекционна, а система дирекционна и монополна наедно, защото загубите, които се смѣтаха, че се теглятъ отъ държавата вследствие дирекционния режимъ, когато ние плащаме въ бонове и по-висока цена на производителя, отколкото е паритетната навѣн, искахме да ги навакса до известна степенъ съ монополния режимъ; сир. по 3-10 или 3-20 купуваме отъ производителя, а продаваме на мелничаря по 4 л.; 1 л. остава въ полза на дирекцията.

Сега, трѣбва да разберете, че действително се е мислило върху това. Положението е такова. Най-сетне, може да е грѣшка на Министерския съветъ, ще го обждате вие, особено сега, когато никой не е въ състояние, най-малко законодателството, да нареди режимъ съ огледъ на постоянно измѣливитъ условия на житната търговия. Ние казваме: искаме мандатъ. Народното събрание създаде монополъ, даде право на Министерския съветъ да дава 4 л. за кгр. подъ контрола на Народното събрание. Но сега казваме: премахваме това, вследствие на неудобствата и отсега нататѣкъ да има другъ режимъ. Въ всѣки случай, производителите не даватъ цена на бона, преситиха му се и не го заплащатъ. Ако се мине въ другъ режимъ, тогава какво ще стане, при низки цени, безъ бонове? Вие, г. Каназирски, сте предъ менъ и мога да Ви кажа, че оня денъ дойдохъ мелничарите и ми казаха, че сѣ контракували по 3-03 л. за 1 юлий. Ще видимъ, какво ще стане.

Г. Каназирски (д. сг): Дай, Боже.

И. Василевъ (з): Това е временно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще видимъ, какво ще стане, но съмъ убеденъ, че никога цената на житото при свободната търговия нѣма да падне до харманъ. до септемврий, по-долу отъ 2.80 л. килограмътъ.

А. Буковъ (з): Ще падне като нищо.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не знамъ, но мелничарите ми казаха, че сѣ контракували на 1 юлий

такава цена на житото. Азъ не мога да кажа положително, каква ще бъде занаярде. Но, искамъ да се върна на моята мисъл.

Съ огледъ на това именно, ако цената на житото падне по-ниско, по новия режимъ, тогава какво ще бъде положението? Производителътъ ще може да получи цена 2.80 л. на кгр. жито. Цената на хлѣба ще стане колко? Трѣбва да бъде 3.10 л. Но може ли при това положение българската държава да остави консоматоритѣ да ядатъ хлѣба 3-10 или 3-50 л. кгр.? И ако въведохме тоя режимъ, то е защото при тоя новъ режимъ ценитѣ на житото нѣма да бъдатъ такива, каквито сѣ сега, когато ги плащаме съ бонове. Не може консоматорътъ да яде хлѣбъ 3 л. кгр., а държавата да има загуби. Затуй намѣрихме, че е по-добре, вмѣсто да има монополъ, държавата да защити интереситѣ на производителитѣ, като зесегне малко повече консоматоритѣ, пъкъ и държавата да уреди своето положение. Затуй се предвижда и тая такса върху хлѣба, върху която сега спорятъ, че не може да бъде определена. Може да се определи. Нашето желание е, не да увеличаваме цената на хлѣба. Напротивъ, цената на хлѣба ще падне по силата на това, че цената на житото спада.

Развивайки тия съображения, Министерскиятъ съветъ намѣри, че е най-добре — вие ще прецените дали е правъ — да се предостави на самия Министерски съветъ, съ огледъ измѣнитѣ се условия следъ нѣколко месеци, да работи и да определя цената на житото каква да бъде.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И при монополътъ имате тая възможность.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Защото, каквато и цена да определите, днесъ не сте въ положение да твърдите, че тая цена ще се запази. Това не можемъ да го направимъ ние; това не могатъ да го направятъ търгозитѣ, а най-малко могатъ да го направятъ законодателитѣ. И азъ смѣтамъ, че тукъ може да има нарушение на нѣкой принципъ. Има нарушение, но така се измѣниха стопанскитѣ условия въ живота, че, както знаете, парламентитѣ навредъ даватъ малко повече права на изпълнителната власть, на Министерския съветъ. И не само въ тая областъ, но въ всички области. Ако смѣтате, че Народното събрание би могло да разреши по-добре въпроса — на добъръ часъ! Но трѣбва въпроситъ да бъдатъ уяснени и разграничени и да се поеме отговорность при тѣхното разрешение. Правъ бѣше г. Данаиловъ като каза, че най-голяма беля по този въпросъ ще има Министерскиятъ съветъ, който ще има да се занимава съ този въпросъ. Но ако обичате, приемерте и вие, че можете да наредите тоя въпросъ и определете ценитѣ. Азъ сега искамъ да се изкажатъ всички партии, да чуя мненията на всички по законопроекта, та на второ четене да разрешимъ въпроса както се намѣри за най-добре.

Р. Василевъ (д. ср): Парламентътъ не е комисариатъ, да нарежда ценитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ казвамъ, че Министерскиятъ съветъ може да поеме отговорность да урегулира ценитѣ, но не е въ състояние да каже какви ще бъдатъ ценитѣ следъ 2-3 месеца.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Продължете, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ разбирамъ искрениотъ съображения на г. министъръ-председателя, както и неговитѣ колебания по въпроса, но тѣ не опровергаватъ въ нищо моята теза. А тя не е само до формата, а и до съдържанието. Говоря за колебание, тъй като недавна, въ едни обяснения тукъ, пулично, той заяви, че въпросътъ е толкова сложенъ и толкова се промѣнятъ обстоятелствата, че самъ той не е наясно какво трѣбва да се направи. Азъ не искамъ да го укоря въ това. Такива колебания може да има въ всички ни. Но който е поставенъ да вземе решение, той трѣбва да разреши колебанията си съ огледъ на едни или други съображения и да излъже установенъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Трѣбва да поеме отговорность и да реши.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ разбирамъ мисълта на г. министъръ-председателя, че днесъ е могло и въ Европа, съ огледъ на тая постоянна мѣняща се стопанска конюнктура, да се прибѣгва до декрети. Такъвъ примѣръ ни представява Германия. Но трѣбва да бъдемъ наясно: да не дохожда редъ, България да прегърне германската система съ чл. 48 отъ тѣхната конституция.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ я не ща.

К. Пастуховъ (с. д): Но разбирате добре, че тамъ изпълнителната власть чрезъ наредби законодательствува, въ прѣки Парламента, който е неспособенъ. Но тя си остава единствената страна. Въ всички други страни пакъ е редътъ чрезъ парламента и въ най-труднитѣ времена да се създаде онази организация, която, по схващането на мнозинството, би гарантирала най-добре интереситѣ на населението и би отговорила на нуждитѣ на момента.

Но за мене въпросътъ не е само формаленъ. Азъ искамъ да бъда по-откровенъ. Не се ли крие въ това колебание на правителството и на други срѣди едно желание да се скъса въобще съ ефикасното подпомагане на земеделското производително население?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Напротивъ.

К. Пастуховъ (с. д): Не се ли срѣщатъ нѣкакви спѣнки и отънѣ? Нѣма ли дадени нѣкакви обещания за свършване съ една система, която увеличава дълговетѣ на държавата и, следователно, компрометира нейнитѣ финанси?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Напротивъ, изненадани сѣ, че такива резултати има и сѣ много доволни, ако съществува монополътъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министъръ-председателю! Всички говорятъ за намѣса на държавата въ полза на едни или други слоеве отъ населението. Това е и у насъ, това е и другаде. Но другаде Вие можете да забележите, че има една реакция противъ новитѣ социални функции, наложени въ едни или други моменти на държавата, като доста скѣпи за нея и доста компрометиращи нейнитѣ финанси. Тѣзи, които ръководятъ политическитѣ съдѣния на Европа, тѣ именно, по единъ или по другъ начинъ, гледатъ да спнатъ тази нова социална тежестъ на модерната държава въ полза на производителнитѣ слоеве тамъ, въ полза преди всичко на работническата класа, чрезъ ограничение и намаляване размѣра на онази помощъ, която държавата дава за удовлетворяване най-насъщнитѣ нужди на тѣзи населения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тѣ искатъ самъ бюджетитѣ Ви да сѣ уравнивесени, а по-нататъкъ — правете, каквото щете.

К. Пастуховъ (с. д): И азъ се питамъ: дали тукъ не се прави едно отклонение заради това, защото има едно съзнание, че бюджетътъ фактически не е балансиранъ и увеличеността за дефицитъ съществува? И затова ние сме критикували и вашата политика. Да се разберемъ: не че отричаме финансовото стабилизиране на държавата, не че не желаемъ единъ балансиранъ държавенъ бюджетъ — и ние се боримъ за такъвъ — но ние държимъ на друго: въ рамкитѣ на този бюджетъ трѣбва да влѣзатъ и новитѣ социални тежести, които кризата и новитѣ условия налагатъ на държавата въ полза на народа. Защото иначе ще излъже: стабилизиране финансово държавата, като разораваме стопанството на нацията и като оставяме на произвола трудящитѣ се маси, които именно въ голѣмитѣ кризи, на които е подложена и нашата страна, се нуждаятъ отъ ефикасната помощъ на държавата, за да защити тѣхнитѣ интереси. Живѣйки съ надеждата, както всички живѣятъ — дано това време чакъ по-скоро премине къмъ нормално, за да могатъ и трудящитѣ се производителни слоеве да удовлетворяватъ малко по-инакъ своитѣ нужди. И азъ съмъ дълженъ да направя този укоръ върху политиката на българското правителство, виждайки при нееднократнитѣ случаи, станали тукъ, въ Народното събрание, какъ мащески, подъ криво око се гледа на защитата на интереси на трудящи се.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Че отъ кжде го видѣхте? Мащески!

К. Пастуховъ (с. д): Моля, азъ ще Ви посоча.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Посочете.

К. Пастуховъ (с. д): Подъ трудящи се азъ не разбирамъ само земеделци, азъ разбирамъ и говоря и за защита на работницитѣ. И го виждамъ въ това, че субсидията за подпомагане на безработнитѣ е по-малка, откогато миналата година; виждамъ го и въ това, че държавата не е изпълнила и не проявява никакво желание да внесе на фонда „Обществени осигуровки“ една сума вече надъ 250 милиона лева — дългъ който не е натрупанъ само отъ насъ, но и

вие продължавате тази политика, която се води от няколко години.

Не е въпрос до нѣмане на пари — да приказваме ясно и откровено. Когато държавата може, въ рамките на единъ седеммиллиарденъ бюджетъ, да даде 400 милиона лева за пенсии, за защита интереситѣ на една категория български граждани — азъ не казвамъ, че тѣ трѣбва да бъдатъ оставени на произвола на съдбата — искамъ, съ голямо основание, да бъдатъ падени интереситѣ и на другитѣ производителни слоеве, занаятчийски и др., които изнемогватъ и които пропадатъ. Както въ селата, така и въ градоветѣ, наредъ съ работници, чисти, по професия, създаватъ се нови категории пролетаризирани и полупролетаризирани елементи, на които държавата трѣбва да отговори съ единъ материаленъ жестъ, а не само съ единъ пожелание, че тя се намисля въ защита на тѣхнитѣ интереси.

Безъ съмнение, правителството би могло да ми отговори: где сѫ ресурситѣ за тази щедрa социална политика? Азъ какво бихъ могълъ да му възража? Това е право, че срещу всѣки разходъ трѣбва да се намѣри съответниятъ приходъ, или да се направятъ съответнитѣ съкращения, но основната мисълъ си остава вѣрна — да се защитятъ интереситѣ на тия слоеве.

И отъ наше гледище — безъ да влизамъ въ подробности, мога да подчертая мисълта си — колкото и да сѫ тежки условията, въ които се намира държавата, все пакъ искрено и отъ сърдце тя трѣбва да намѣри и е длъжна да намѣри тия срѣдства, които трѣбва да бъдатъ дадени за изпълнение на тази нова нейна социална политика. Правителството е длъжно да ги намѣри; вие, бошинството, сте длъжни и бѣхте длъжни да ги издирите, но да не се отклонимъ отъ единъ пътъ на подпомагане — колкото и скромна да бъде тази помощъ — защото разрушенията на кризата ставатъ по-дълбоки и, следователно, опасността отъ едно неспокойно развитие на нашия животъ става все по-силна и по-заплашителна, ако искате, и за устояти на самата държава.

Ето защо, въ името на тази политика, азъ бихъ искалъ и правителството да бъде ясно, за да бъде разрешенъ въпросътъ чрезъ вота на Народното събрание, а не да бъде даденъ единъ неограниченъ и неопредѣленъ мандатъ, който кой знае какъ, въ какви рамки, чрезъ каква организация ще бъде разрешенъ отъ правителството. Азъ не искамъ вашитѣ недоразумения и несъгласия — не лични, а може би принципни — за начина на подпомагането да бъдатъ разрешени само въ Министерския съветъ. Азъ мисля, че и вие най-малко го желаете да стане това мимо Народното събрание и да остане впечатлението, че единъ видъ въ края на сесията не е имало време да се разрешатъ единъ отъ най-големитѣ и най-болни въпроси, следъ като сѫ разрешени много други въпроси, и, следователно, Народното събрание чисто и просто е било излъгано, за да върви работата по-леко въ Министерския съветъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Недейте си създава такива подозрения. Че ако имаше такива работи, азъ щѣхъ да искамъ Парламентътъ да ги разреши. Защо ще идемъ въ Министерския съветъ да се караме?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Юртовъ.

Г. Юртовъ (нар. л.): (Отъ трибуната) Настоящиятъ законопроектъ е единъ отъ най-важнитѣ, споредъ мене. За голямо съжаление, винаги такива големи въпроси се внасятъ на разрешение въ дванадесетия частъ. Известно бѣ на всички, че така, както бѣ създадена Дирекцията за търговията съ зърнени храни, нѣма да върви, че тя ще бъде премахната, ще се създаде новъ режимъ, но не се намѣри време за този новъ режимъ отъ единъ месецъ насамъ да се внесе законопроектъ, за да може Парламентътъ обстойно да го разгледа. Внесе се сега, и азъ съмтамъ, че, каквото и да решимъ, ще излъже, споредъ моята преценка, хилава работа.

За мене сѫ важни два члена тукъ, въ този законопроектъ.

Съ първия членъ се дава право на Министерския съветъ да установява режима за вътрешната и външна търговия съ зърнени храни и тѣхнитѣ произведения отъ реколтата 1932 г. Така, както е редакцията на този членъ, правителството има право да създаде и монополъ. Парламентътъ му дава пълно и неограничено право да създаде такъвъ режимъ, какъвто то намѣри за добре. Азъ съмтамъ, че правителството трѣбваше конкретно да каже, ще поддържа ли то и занаятѣ монополната система, въобще какъвъ режимъ смѣта да създаде.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля. Ви се. Нека Ви обясня. Г-да! Известно е за ония, които следятъ работитѣ, че отъ десетина дни дирекцията не купува, нито мелничаритѣ купуватъ. Изрично съмъ казалъ въ мотивитѣ къмъ законопроекта, че минаваме къмъ свободенъ режимъ и че правителството може да възстановява всѣки денъ онзи режимъ, който, при условията на живота, ще бъде най-изгоденъ. Дадени сѫ наредби и днесъ дирекцията не купува храни и не продава на мелничаритѣ. Това е отъ 7 дни. И каза се, че този срокъ отъ 7 дни, додето се минава въ този преходъ, който се подготвя, е много голямъ. Но че минаваме къмъ свободния режимъ следъ 1 юлий, азъ го казвамъ въ мотивитѣ. А дето се дава право на Министерския съветъ да възстановява режима, то е да може да мине къмъ монопола, щомъ види, че опитътъ е неудаченъ и ценитѣ сѫ низки. Въ Канада смѣняватъ премията на 15 дни, защото естеството на работата е такова. Това ли е погрѣшното? Азъ искамъ да кажете предъ Парламента, че това е погрѣшното, и че е по-добре Парламентътъ да установи единъ режимъ, отколкото би направилъ това Министерскиятъ съветъ. Това е откровено казано; нѣма скрито и покрито. Ние смѣтаме, че не може другояче. Кажете, че може — ще го обсъдимъ въ комисията, за да го наредимъ.

Г. Юртовъ (нар. л.): Може ли единъ търговецъ, единъ мелничаръ, пъкъ ако щете и единъ производителъ, да стои въ пълна неизвестностъ и да не знае, каква нова мѣрка правителството ще прокара утре? Това търговия ли е? Може ли човѣкъ да се нагърби да закупи известно количество храна, да я обърне въ брашно, а утре вие да вземете нѣкаква мѣрка, която да унищожи вложения му капиталъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Напротивъ. При тия преходи само тѣ печелятъ, защото при новия режимъ държавата оценява храната и я взема. При всички режими търговцитѣ спечелиха на гърба на държавата, а не държавата е спечелила на тѣхния гърбъ. Възражението, че режимътъ щѣлъ да напакоисти на търговеца, не е вѣрно. Винаги стоката на търговеца се оценява и той, ако не печели, не губи.

Г. Юртовъ (нар. л.): Знаете ли отъ какво печели търговецътъ? Печели отъ голѣмата честностъ на служащитѣ, които се назначаватъ по разнитѣ дирекционни служби. И утре ще печели пакъ отъ тѣхъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ говоря за промѣнитѣ на режима, а не за упражнението на режимитѣ.

Г. Юртовъ (нар. л.): Защото, като си вземе далаверата, готовъ е да продаде и цѣла България, и ето защо туй, което искате да прокарате въ чл. 7, е опасно.

Въ чл. 7 отъ законопроекта вие предвиждате, че нарушенията се констатираватъ отъ съответнитѣ органи съ актове и че постановленията, издадени отъ Главното комисарство въз основа на тия актове не подлежатъ на обжалване, а глобитѣ се събиратъ по реда на събирането на прѣжитѣ данѣци. Следователно, докожда единъ агентъ на дирекцията да изнуди търговеца или мелничаря, или хлѣбаря, и ако не му дадатъ да вземе онова, което той трѣбва да вземе — а ние виждаме, че това става ежедневно, азъ виждамъ какво става въ нашия градъ: просто пладнешки обиръ — . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Отъ кого?

Г. Юртовъ (нар. л.): Отъ органитѣ на дирекцията, г. министъръ-председателю. . . съставя актъ, който не може да се обжалва никъде и съ който ще взематъ на човѣка глоба 50.000 л., ще му затворятъ заведението, ще му конфискуватъ стоката.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е за оня, който фалшифицира марки, които се употребяватъ за хлѣба.

Г. Говедаровъ (д. сг.): Не е за това, а за нарушение на наредбитѣ, които ще установите и по които ще се налагатъ глоби. Тия глоби не подлежатъ на обжалване.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Обжалването е друго. Но може ли да нѣма наказание за ония, които фалшифициратъ марки?

Г. Юртовъ (нар. л.): Бждете утѣрени, че никой нѣма да печата вънъ марки, а маркиятъ ще ги печататъ отъ дирек-

цията, отъ учреждениято, отъ контролата, която ще контролира; тѣ ще даватъ тия марки, тѣ ще даватъ етикетитѣ. Маркитѣ, етикетитѣ ще се раздаватъ отъ дирекционнитѣ чиновници. Никой нѣма да ги печати.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Юртовъ! Най-големъ злоупотребления ставатъ въ Ромъния, кждето днесъ съществува тая система. Напечатана марки въ Унгарија и ги внесоха въ Ромъния.

Г. Говедаровъ (д. сг): Турете по-големо наказание.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ние имаме опитъ, ние сме изучили какъвъ е режимътъ и на други мѣста.

Г. Юртовъ (нар. л): Нали виждаме какво става? Отиватъ да му провѣрватъ, гледатъ въ складовѣтѣ, провѣрватъ брашното и, понеже нѣма етикети, изкарва контролъора навънъ, следъ това се спазарватъ и му го дава обратно. Азъ гледахъ фурнаджия въ нашия градъ, който има съ дузини етикети, марки, които самъ ги лепи. Но тия, които не дадоха, съставиха имъ актове, конфискуваха брашната имъ и тѣ плащаха глоби. Следователно, тия марки, които сега искате да възстановите, все пакъ ще се печататъ отъ органитѣ на това учреждение. Азъ се надѣвамъ, че като отиде тоя законопроектъ въ комисията, може да претърпи известни измѣнения. Много съжалявамъ, че не помолихте народното представителство да го приеме по принципъ, безъ дебати, които да станѣха на второ четене.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ искамъ да чуя всички партии какъ мислятъ по тоя въпросъ.

Г. Юртовъ (нар. л): Ние сме за намѣсата на държавата въ тази търговия, защото при днешното положение, въ което живѣятъ всички народи и особено България, държавата трѣбва да се намѣсва.

Ж. Желябовъ (р): Какъ да се изрази тази намѣса? Да се каже така общо, е лесно.

Г. Юртовъ (нар. л): Начинътъ за намѣсата на държавата трѣбва да се опредѣли.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тамъ е въпросътъ.

Г. Юртовъ (нар. л): Когато законопроектътъ отиде въ комисията, ще се разгледа и начинътъ. Едни сж за монополъ чрезъ кооперацията, както се изказа и г. д-ръ Димитровъ, други сж за старата дирекция, трети сж за свободната търговия. Азъ съмъ за намѣсата на държавата.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Чрезъ какви срдства?

Г. Юртовъ (нар. л): Но тая намѣса трѣбва да се направи така, щото да може да се премахне поне това злоупотребление, което досега ставаше отъ органитѣ на властта.

Д. Ачковъ (нац. л. о): То не е намѣса.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ние ще изберемъ само светци, но искаме да видимъ каква ще бжде системата.

Г. Юртовъ (нар. л): Системата ще бжде намѣса на държавата.

С. Таковъ (з): Въ каква форма ще бжде?

Г. Юртовъ (нар. л): Ще има намѣса на държавата, но не така, както вие сега съ този законъ давате право на единъ агентъ просто да те унищожи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е друго.

Г. Юртовъ (нар. л): То е друго. Вие казвате, че е само за маркитѣ, а то не е за маркитѣ, а за нарушения по този законъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За нарушенията по облепване съ марки.

Г. Юртовъ (нар. л): Не е така.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Юртовъ! Позволете. Ако по дирекционната система ние имаме досега право да налагаме нѣкъде купони, което е данъкъ, такси, никога нѣмаше да пишешъ този членъ. Вѣрно е, че Министерскиятъ съветъ нѣма правото да налага данъкъ или такси и заради туй поставяме въ специаленъ членъ, че Министерскиятъ съветъ може да налага такива такси. И системата е такава, че никой не е решилъ да облага брашното. И защото знаемъ това, смѣтаме, че най-практично е да се обложи хлѣбътъ. Въпросътъ е за възможности, ако се представятъ такива, и заради туй пишешъ това постановление въ закона. Този въпросъ е толкова сложенъ и неясенъ днесъ, че ние предвиждаме всички възможности, до които може да прибѣгне Министерскиятъ съветъ, който въ сегашнитѣ дни не е мислилъ да произволнички и да излиза вънъ отъ рамкитѣ на правата си. Ако Министерскиятъ съветъ предвижда такива евентуалности, то е защото необходимостта го застава да направи това. Азъ зная съображенията, които въ това отношение може да се изнесатъ отъ тамъ (Сочи лѣвица), защото и азъ съмъ седѣлъ тамъ; знаете, че азъ съмъ ималъ възможностъ да говоря за правата на Министерския съветъ. И днесъ най-откровенно ви казвамъ, че ако имаше възможностъ да може Народното събрание да се спре днесъ по-обстойно на тоя въпросъ и да го разгледа съ огледъ на всесвѣтскитѣ обстоятелства, които се мѣнятъ, съ огледъ на една стопанска форма, която да ми изкальпите отъ днесъ за утрешния день, тогава народното представителство би могло да разбере и схване сжчината на въпроса и да вникне въ мотивитѣ на правителството. Но ако става дума за излизане вънъ отъ рамкитѣ на правата си, най-напредъ ние сме, които ще искаме отъ васъ да разрешите тоя въпросъ, като дадете това право на Министерския съветъ, защото никой никога, а най-малко азъ, нѣма да иска, щото министерскиятъ съветъ да има неприятности — както казвате Вие, г. Юртовъ — като поема отговорности вънъ отъ рамкитѣ на законитѣ.

Но, г-да, увѣрявамъ ви, че даже и да съществуватъ опредѣлени норми на закона, все пакъ Министерскиятъ съветъ може утре-други день, когато вие нѣма да бждете тукъ, да не ги приложи, може да не ги съблуди, ако действителността го наложи, ако нуждата го изисква. Такъвъ е животътъ: не всѣкога нормитѣ съпадатъ съ действителността. И ако ни се наложи да излѣземъ вънъ отъ рамкитѣ на даденитѣ ни права, то ще бжде не по мое желание, не по мой капризъ. Така е създаденъ свѣтътъ. Това Вие, г. Юртовъ, знаете най-добре, като търговецъ.

Колкото се отнася, г. Юртовъ, до глобитѣ, тоя въпросъ е изучаванъ въ Ромъния. Глобитѣ, като наказания, ние предвиждаме въ размѣръ отъ 1.000 до 50.000 л., каквито сж навредъ.

По въпроса за обтжжването ще кажа, че това е въпросъ, на който никой не държи. Отъ една страна виждаме, че искате да нѣма корупция, а отъ друга страна искате да нѣма наказания. При тоя режимъ, при тия мѣрки, които се взематъ, само строгитѣ санкции на закона може да ви отърватъ отъ корупция и отъ контрабанда. Въпросътъ за обтжжването е другъ въпросъ — по него не сме спорили никога.

Г. Юртовъ (нар. л): Азъ съмъ съгласенъ да се предвиди въ закона, че тия, които сж фабрикували марки, трѣбва безъ всѣкаква апелация да се накажатъ най-тежко; но не съмъ съгласенъ, щото за всѣко друго нарушение да се отнема правото на обжалване. Защото така, както е въ чл. 7 на законопроекта, за каквото и да е нарушение не се дава право на обтжжване. Всѣки познава българския служителъ — че той е готовъ за нѣкакви си 100-200 л. да ти състави актъ и затова именно въ тоя пунктъ законопроектътъ трѣбва да претърпи въ комисията известни измѣнения. Азъ смѣтамъ, че правителството ще направи добре, ако начертае и въ самия законопроектъ главнитѣ директиви, въз основа на които да бжде създадена организацията по тоя законъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ. Но по-кратко.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпросътъ, сложенъ за разглеждане отъ Народното събрание, е извънредно сложенъ. Тѣй като, обаче, времето, съ което разполагаме за неговото разглеждане

и окончателно разрешение е много късо, много малко, напомня ми се да побързамъ съ моите приказки. Но, все пакъ, колкото и да се стремимъ да бждемъ кратки, не можемъ да не се спремъ върху всичките ония положения, които ще тръбватъ да се иматъ предъ видъ при окончателното разрешение на въпроса за търговията съ зърнени храни.

Г. г. народни представители! Въпросътъ за търговията съ зърнени храни е, преди всичко, колкото стопански, толкова и социаленъ. Той е стопански затова, защото за-сѣга интереситъ на голѣмъ брой земеделци-производители, включително и най-дребнитъ. Защото заблуда е да се мисли, че изкарватъ за продажъ на пазара само онези, които иматъ излишъкъ отъ онова, което имъ е необходимо за изхранване семейството и добитъка. Тая мисълъ е по-грѣшна. Ние всички тръбва да разберемъ, че особено въ настѣпващия моментъ — сега, когато новата реколта иде и е на прага — на пазара ще се явятъ най-вече най-дребнитъ, най-слабитъ земеделски производители. Защо? Мисля, че ви е достатъчно ясно, за да виѣма нужда да ви обяснявамъ: затова, защото слабитъ производителъ ще тръбва да вземе цѣрули, за да отиде изъ сѣрняшето да жъне; той ще тръбва да купи отъ пазара ония артикули, които му сѣ необходими за въ къщи и, естествено, за туй му сѣ необходими сѣдства и той тръбва да бърза. Азъ бѣхъ тамъ, долу, всрѣдъ народа и видѣхъ какъ още отсега носятъ ечкика направо отъ нивата на вършачката; ако е суровъ, пакатъ го на слънце и веднага го каратъ на пазара; и за колко го продаватъ? За да могатъ да взематъ нѣкакви си 140 л.

Министър-председател Н. Мушановъ: Колко го продаватъ?

Е. Поповъ (з): 1-20 л. килограмътъ. — Щомъ като е така, ние сме абсолютно сигурни, че следъ една седмица, когато ще имаме голѣмъ брой земеделци-производители, които ще продаватъ производството си, неминуемо ще посѣдѣва онези икономически закони, че колкото повече предложения има, толкова повече, безспорно, и ценитъ ще спаднатъ. Тѣмо предъ прага на новата реколта ние идемъ да разрешимъ този въпросъ и ще тръбва да му дадемъ най-правилното разрешение, защото ако пропустнемъ м. юлий, а най-вече августъ и не се намѣсимъ въ полза на най-слабитъ производители, нѣма да принесемъ никаква полза на нашия селски производителъ, понеже отъ септемврий и октомврий нататъкъ вече продаватъ ония, които все пакъ могатъ да скѣрпятъ, колкото е възможно при двѣшното положение, двата края.

Ето защо смѣтамъ, че не бива съ настоящия законопроектъ да узаконяваме една положения на очаквания. Напротивъ, всички тръбва да випрегнемъ своитъ усилия да предвидимъ всичко, което може да дойде въ утрешния денъ или другиденния, за да предпазимъ отъ нещастие и катастрофа българското селско стопанство.

Като разглеждамъ така въпроса, азъ виждамъ, че настоящиятъ законопроектъ е твърде много далечъ отъ тая целъ — да защити интереситъ на българското селско стопанство и по-специално интереситъ на най-слабитъ, на най-дребнитъ селски производители. Като-че-ли центърътъ на тежестта въ настоящия законопроектъ е надналъ върху това: какъ, по какъвъ начинъ да се нареди така, че да се покриятъ загубитъ отъ търговията съ зърнени храни по досегашния режимъ за реколтата 1931 г. А що се касае занаяпредъ, имаме само едни смѣтни, твърде неопредѣлени и твърде много невѣдѣващи довѣрие постановления, съгласно които Министерскиятъ съветъ има правото, както се казва въ мотивитъ на законопроекта, „да взема съответнитъ мѣрки отъ значение за народния поминѣкъ и при нужда да установява режимъ за търговия съ зърнени храни и тѣхнитъ произведения, отговарящъ на интереситъ на държавата и на народното стопанство“.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че законопроектътъ така, както е мотивиравъ и както е съдържанието му, е много далечъ да отговори на непосредственитъ и предстоящи нужди на селското стопанство. Азъ оставамъ съ впечатлението, като-че-ли отъ 1 юлий нататъкъ селскиятъ производителъ ще бжде оставенъ нѣкакъ въ едно очаквателно положение, ние ще го наблюдаваме какво ще прави, какво ще става съ него и съ огледъ на това ще вземемъ съответнитъ мѣрки. Азъ смѣтамъ, че всѣки денъ, бихъ казалъ всѣка седмица, пропусната да не бжде защитенъ интереситъ на селския стопанинъ, само ще затрудни и безъ това неговото тежко положение. Мене ми се струва, че веднага следъ 1 юлий ония, които сѣ изпечени търговци на зърнени храни и които знаятъ, че впоследствие правителството и народното представителство

ще бждатъ заставени — ако сега навреме не взематъ мѣрки — да се намѣсятъ малко по-ефикасно въ търговията съ зърнени храни, ще иматъ възможностъ да отграбятъ селския производителъ и пакъ тѣ да получатъ облагитъ, както преди малко и г. министър-председателъ каза, че търговецътъ никога не е губилъ, че губи само производителътъ.

Но за да можемъ да пристѣпимъ къмъ единъ новъ режимъ, ние тръбва преди всичко да направимъ единъ по-обстоенъ разборъ на досегашния режимъ, да го разгледаме, да видимъ неговитъ недостатѣци, понеже имаме вече едногодишното приложение на този режимъ. Мене ми се струва, че тукъ тръбваше да бждатъ насочени усилията на правителството и на народното представителство — да бжде усѣвършенствуванъ този режимъ, като се премахнатъ недостатѣцитъ му, отъ една страна, и, отъ друга — да се нагодимъ къмъ условията на международния пазаръ съ огледъ все пакъ съ финансовитъ възможности на държавата.

Единъ отъ голѣмитъ недостатѣци на досегашния дирекционенъ режимъ съ монопола бѣше този, че имаме организация да закупува храни, бѣхме установили режимъ за закупуване, обаче съвсемъ нѣмахме организация да можемъ навреме да разпредѣляме хранитъ, съ които разполагаме, за да ги дадемъ на населението въ непродоволителнитъ области, откъдето и досега още получаваме тревожни известия, че населението не може съ време да си купи достатъчно храни и е изправено предъ положението едѣлва не да гладува. Струва ми се, че тукъ тръбваше да помислимъ и да наредимъ още отсега, когато се запасяваме съ достатъчно храни, тѣ да бждатъ разпредѣлени съобразно нуждитъ на населението, да можемъ да улеснимъ това население и по този начинъ да намалимъ неудобствата, които имаме досега. Безспорно, службата съ новитъ твърде много затрудни този режимъ на търговия съ зърнени храни. И азъ смѣтамъ, че занаяпредъ съ подобни книжни баласти не би тръбвало да се занимаваме, но ще тръбва да дадемъ онова, което можемъ да дадемъ, за да подпомогнемъ селския стопанинъ.

Другъ недостатѣкъ, който намирамъ на досегашния режимъ, това е контрабандата. Азъ бихъ казалъ, че ако помислимъ малко повече и ако се взематъ малко по-други мѣрки и тѣ бждатъ узаконени, ще може контрабандата, ако не да бжде окончателно прѣсѣчена, то поне да бжде намалена.

Отъ друга страна, г. г. народни представители, отъ сведенията на Дирекцията на храноизноса ние виждаме, че стъ изнесени около 300 милиона килограма при едно положение, когато миналогодишната реколта — мога да го заявя това, защото ида отъ полето — бѣше много по-добра количествено отъ тази година. Това нека се има предъ видъ, защото, ако ние се заангажираме съ загуби за въ бждеще, тѣ далечъ нѣма да бждатъ такива, каквито бѣха миналата година. И споредъ мене, добре ще бжде не, а наложително е да запазимъ Дирекцията за търговия съ зърнени храни, като тя се реорганизира и се окастрятъ всички кусури, всички недостатѣци, които сме видѣли при този режимъ. Не можемъ да останемъ безъ една ефикасна намѣса отъ страна на държавата въ търговията съ зърнени храни. Ние ще тръбва не само да се намѣсимъ, но и да опредѣлимъ нашата намѣса — да бжде тя по-ясна и по-категорична. И мене ми се струва, че ще тръбва, когато се разглежда законопроектътъ въ комисията, да установимъ, че непременно ще тръбва да се даде една премия надъ паритетнитъ цени на зърненитъ храни, която да бжде опредѣлена и сносна, и да отиде право въ рѣцетъ на производителя. Сега, дали ние ще се спремъ на това, да установимъ една постоянна цена на зърненитъ храни, или ще опредѣлимъ една константна величина като премия, а цената да бжде подвижна, това е въпросъ на обсъждания, на викиване по-дълбоко въ сѣщността на работата, за да можемъ все пакъ, по единъ или другъ начинъ, като дадемъ помощта отъ страна на държавата въ рѣцетъ на производителя, да можемъ да го запазимъ отъ разорение. По такъвъ начинъ, азъ мисля, ние ще можемъ да отговоримъ на оная нужда отъ гѣкавостъ, подвижностъ, за която държи г. министър-председателъ, защото наистина ние не можемъ да знаемъ следъ 3—4—5 месеца какви ще бждатъ ценитъ на зърненитъ храни на международния пазаръ. Но все пакъ ще тръбва да опредѣлимъ нѣщо приблизително известно и това известно да бжде непременно въ полза на производителя, а не да отива въ чужди рѣце.

Г. министър-председателъ каза, че преди да се премине следъ 1 юлий отъ сегашния режимъ къмъ новия, е билъ далъ нареждане да не се закупуватъ храни. Само това

известие от преди една седмица, че Дирекцията ще бъде премахната от 1 юлий, внесе достатъчно смутъ вътрѣдъ редоветъ на производителитъ и тѣ виждатъ явно опасността, на която сж изложени.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Знаете ли колко килограма жито напоследъкъ се доставяше? Напоследъкъ дневно въ цѣла България се доставяха по 200 хиляди килограма.

Е. Поповъ (з): Вчера имаме предложени около 2.500 тона.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Възможно е, но редовно бѣха доставяни напоследъкъ въ цѣла България до 200 хиляди килограма.

Е. Поповъ (з): Това какво показва? Това показва, че поради страха отъ понижение на ценитъ въ утрешния день, следъ 1 юлий хората изкарватъ и отѣзи малки запаси, които иматъ, за да могатъ да ги пласиратъ при съществувания режимъ. А това е едно достатъчно указание да разберемъ още отсега, че неминуемо ще последва понижение на ценитъ на зърненитъ храни, което може да отиде до размѣри такива, че ако не вземемъ съответнитъ мѣрки, ще се отрази пагубно върху народното стопанство, а същевременно и върху мира и спокойствието въ страната.

Азъ повече не ще се спирамъ върху този въпросъ. Азъ апелирамъ къмъ правителството утре наново да се занимае съ този въпросъ и да вземе предъ видъ всичкитъ тѣзи разисквания, които станаха тукъ, макаръ и набързо. Ние желаемъ да бъдемъ само добри помощници на правителството, защото отговорността не е само наша, но е най-вече на правителството и то не би трѣбвало да се ангажира съ прибързани мѣрки и режими относно търговията съ зърнени храни, защото нещастие, което може да сполети българския народъ, ще бъде нещастие, безспорно, и за народното управление. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Драгойски.

И. Драгойски (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ законопроекта, такъвъ какъвто ни е представенъ отъ Министерския съветъ, има нѣколко положителни нѣща. Първото е, че Дирекцията за храноизносъ прѣстижва къмъ ликвидация; второто е, че за покриване загубитъ, които досега тя е реализирала, Министерскиятъ съветъ ще учреди фондъ при Земледѣлската банка, срдствата на който ще се набиратъ чрезъ депене на купони или марки, както е казано, върху хлѣба и по други начини. Има и други нѣща: за глобитъ и т. н., но тѣ сж отъ друга област и върху тѣхъ нѣма какво да приказваме.

Има единъ въпросъ, който за народното представителство и за г. г. министритъ не е ясенъ, а той е: какъвъ ще бъде утрешниятъ режимъ на търговията съ зърнени храни? Министерскиятъ съветъ иска да му дадемъ право той съобразно съ утрешнитъ условия, да установява този режимъ. Понеже ние ще си отидемъ — Камарата полиръ два-три дни ще бъде разпустната — и Министерскиятъ съветъ ще върши тая работа безъ насъ, на своя отговорностъ, азъ смятамъ, че ние ще бъдемъ най-полезни на Министерския съветъ, като му дадемъ още сега нѣкой конкретни указания, които да има предъ видъ при изработването на режима, на който ще бъде подложена реколтата 1932 г. Но за да се мотивирамъ, азъ ще си позволя да направя едни предвиждания, които дано да не се сбъднатъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Не ги прави тогава.

И. Драгойски (д): Тѣ сж следнитъ. Цената на нашето жито ще зависи отъ цената на чуждото жито, защото какъто и да бъде тазгодишната реколта, ние ще имаме излишкъ; а когато има излишци, цената на житото на вътрешния пазаръ се определя отъ цената на житото на международнитъ пазари. Това е истина стара, отдавнашна, и върху нея нѣма какво да се спори. Споредъ сведенията на Международния земледѣлски институтъ въ Римъ, чуждата реколта тая година не е по-лоша отъ миналогодишната. И още едно е вѣрно, че запаситъ, натрупани въ продължение на нѣколко години, не сж по-малко сега, отколкото сж били по-рано. Следователно, имаме всички основания да очакваме, че при наличността на тия голѣми запаси, при тая добра свѣтлова реколта, цената на житото и тая година на чуждитъ пазари ще бъде ниска. Щомъ като тамъ бъде ниска, естествено, ще бъде ниска цената

и на нашето жито. Следователно, ще се наложи на Министерския съветъ да се занимае съ въпроса каква цена да даде за житото на нашитъ производители.

Азъ предвиждамъ, че ценитъ на нашето жито по много причини, особено презъ месецъ августъ, ще паднатъ твърде много. Причинитъ сж следнитъ. Първо, истина е, че отъ строя сж извадени много търговци-житари. Истина е също, че ония, които що годѣ иматъ свои капиталы, не се ползуватъ съ кредити въ банкитъ по простата причина, че банкеритъ сега не смятъ да даватъ пари на търговци, които ще се занимаватъ съ една рискована търговия, каквато е житната. Второ. Кооперациитъ сжщо нѣматъ свои разполагаеми срдства, а Земледѣлската банка, която ги финансира и която е дала пари и на Дирекцията за храноизносъ, които не могатъ да ѝ се върнатъ сега, която се е засела и съ закупуване на тютюни, на пашкули, на розово масло и пр., сжщо не разполага съ достатъчно срдства да финансира кооперациитъ.

По тия съображения на пазара у насъ, при единъ свободенъ режимъ на търговията съ храни, нѣма да има много купувачи на жито, а това ще повлияе за едно почувствително спадане цената на житото. Но още едно нѣщо има: понеже неизвестността, рискътъ отъ по-голѣмото падане на ценитъ е голѣмъ, търговцитъ и кооперациитъ, дори когато закупуватъ жито и правятъ своитъ kalkulации, за този рискъ не ще турятъ вече нѣколко стотинки, както по-рано, а ще слагатъ десетки стотинки. А това, естествено е, ще повлияе върху цената на житото, ще я смъкне на 1.60 л., на 1.50 л., а може би и на 1.30 л. Защото и при миналогодишната кампания дирекцията изнесе жито по Дунава по 1.40, по 1.30 л. килограмътъ.

И. Куртевъ (нац. л): То не бѣше по вътрешни причини а по външни.

И. Драгойски (д): По тия съображения азъ смятамъ, че цената на нашето жито ще бъде ниска и че на Министерския съветъ ще се наложи да се занимава съ този въпросъ.

Но на Министерския съветъ ще се наложи това и по друго едно съображение. Когато нашитъ български кооперации, нашитъ български търговци не ще могатъ да се намѣсятъ на пазара и да се заематъ съ закупуване на реколтата, има опасностъ нѣкои отъ голѣмитъ международни пазари, които сега дебнатъ отъ нѣкое време, да се нахвърлятъ върху нашата житна търговия и въ продължение на единъ-два месеца да измъкнатъ нашето жито на безценица и ние ще останемъ тогавъ и безъ жито, и безъ чужда валута и нашето национално стопанство ще бъде твърде много ошетенно. Но щомъ като на Министерския съветъ ще се наложи, по силата на тия обстоятелства, да се занимае съ въпроса за режима, ще трѣбва и отъ това мѣсто да дадемъ мнение какъвъ трѣбва да бъде този режимъ.

Технически, г. г. народни представители, най-леко е да се помогне на земледѣла-стопанинъ чрезъ даване на премии. Технически, казвамъ, това е най-леко, но онятъ въ Ромъния показва, че между производителъ и експортьора броевницата е твърде дълга и че тази премия, като почне да се разнася отъ зърно на зърно върху броевницата, до производителъ не достига нищо! По това съображение износната премия ще трѣбва да бъде изоставена.

И. Куртевъ (нац. л): Това не е така. На конференцията, която стана подъ председателството на бизнисъ министъръ на земледѣлието въ Ромъния съ участие на производители-земледѣлци, както и на търговци, се констатира, че нищо не е злоупотребено. Намаленъ е само процентътъ, шкотото, което тѣ правятъ за тѣй нареченитъ премийни листове. А друга е опасността отъ премията — че тогава става усилено предлагане и фактически вършитъ сами дѣмпингъ и намаляваме ценитъ.

Д-ръ И. Бенковъ (з): Г. Драгойски е правъ, че въ Ромъния, отивайки се до тая броевница, до производители много малко стигна отъ тази премия.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ Ромъния таксата върху купона на хлѣба е свързана съ износната премия, но фалшивфикациитъ сж били толкова много, че имѣсто единъ милиардъ леи, сж получали само 240.000.000 леи и затуй не платиха премии на експортьоритъ.

М. Бойчиновъ (д. сг): И затуй се премахна режимътъ на дирекцията.

Министър-председател Н. Мушанов: Премахна се режимът на дирекцията и въ Румъния, и въ Югославия, и въ Унгария.

И. Драгойски (д): Г. г. народни представители! Азъ ще си позволя да дамъ едно конкретно указание какъвъ трѣбва да бѣде утрешниятъ режимъ на търговията съ жито — говоря за търговия съ жито, защото царевичата, ечемикътъ и пр. сѫ изоставени. Дирекцията, споредъ моята преценка, въпреки всичкитѣ ѝ кусури, трѣбва да остане, но тя трѣбва да остане вече не като единственъ купувачъ на житото, а като регулаторъ на ценитѣ. Когато г. министър-председателъ отговаряше на питането на г. Казанзирски, той каза така: предстои ни да разрешимъ три главни въпроса: първо, да дадемъ една установена цена на зърненитѣ храни, второ, да дадемъ евтинъ хлѣбъ и, трето, отъ продажбата на хлѣба да добиемъ суми, за да покриемъ направенитѣ разходи. Следователно, и въ Министерския съветъ е заседнала мисълта, че ще трѣбва да се дадатъ едни установени цени за житото и тия установени цени трѣбва да ги регулира, да ги фиксира Дирекцията за храноизноса. Затуй именно тя трѣбва да сѣдѣе. И азъ казвамъ примѣрно така: Дирекцията закупува презъ всичкото време, презъ цѣлата кампания по цена 250 л. — дали да бѣде 250 л. или 3 л., върху това може да се спори, азъ го вземамъ като примѣръ; когато ценитѣ на международния пазаръ сѫ по-низки отъ тая цена, частнитѣ лица у насъ не могатъ да купуватъ и фактически дирекцията остава монополенъ купувачъ, защото бонове вече не играятъ, а играятъ пари, поради което частни лица не могатъ да купуватъ. По 250 л. купува дирекцията житото.

М. Бойчиновъ (д. сг): Ако ѝ продадатъ цѣлата реколта?

И. Драгойски (д): Цѣлата реколта въ единъ день не се продава. Вие това най-добре го знаете, защото сте житаръ.

М. Бойчиновъ (д. сг): Може да се продадатъ 15—20 хиляди тона на день.

И. Драгойски (д): Тя ще ги приеме по този начинъ, както сега ги приема. Щомъ може да ги вкара въ складоветѣ си и да ги плати, тя ще ги приеме.

Та, казвамъ, бидейки купувачъ на установени цени презъ всичкото време, дирекцията нѣма да купува фактически само въ такива дни, когато ценитѣ на вътрешния пазаръ, а, следователно, и на международния, се повишаватъ и надминаватъ фиксирания минимумъ, по който тя купува въ всѣко време. Следователно, дирекцията трѣбва да остане, за да плаща въ всѣко време една установена минимална цена на житото.

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля Ви се, г. Драгойски. Какъ може Вие да измѣнявате ценитѣ въ 4—5 дена съобразно съ флукуациитѣ на международния паритетъ?

И. Драгойски (д): Не, азъ казвамъ, презъ всичкото време на цѣлата кампания дирекцията ще купува по 250 л.; ако ценитѣ сѫ по-низки, ще купува само тя; ако ценитѣ сѫ по-високи, ще купуватъ и търговцитѣ. Следователно, тя само ще губи.

Министър-председател Н. Мушановъ: Добре, ама въ два дена ценитѣ могатъ да се повишаватъ и въ два дена да паднатъ и тогава ще се заповѣдва на търговцитѣ: днесъ купувайте, а утре не купувайте.

И. Драгойски (д): Не, да се разберемъ. Дирекцията ще купува чрезъ своитѣ агенти, а не отъ търговцитѣ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Участието на търговцитѣ кога ще бѣде? Когато, казвате Вие, цената надмине еди-какъвъ минимумъ. Но флукуацията е такава, че днесъ ценитѣ падатъ съ 15 стотинки, а утре се качватъ. Значи, днесъ ще кажете на търговцитѣ: свободни сте да купувате, а утре — нѣма да купувате.

И. Драгойски (д): Г. министър-председателю! Ето каква е мисълта ми. Дирекцията купува винаги по 250 л.

Министър-председател Н. Мушановъ: Разбирамъ.

И. Драгойски (д): Кога ще купува търговецътъ, ней най-после това не я интересува. Тя купува въ всѣко

време по 250 л. и поддържа тая минимална цена. Чрезъ кого ще закупува? Тя може да закупува чрезъ кооперациитѣ, може да закупува чрезъ популярнитѣ банки — има органи, които тя може да тури въ своя услуга и да закупува. Когато цената стане 270 л., когато стане 280 л., и ако тая цена трае месеци, тя нищо нѣма да купува, но тя ще бѣде стражъ, че подъ 250 л. цената нѣма да спадне.

По какъвъ начинъ да се покриватъ загубитѣ? Въ законопроекта вие сте предвидѣли загубитѣ да се покриватъ отъ такси върху хлѣба и хлѣбнитѣ произведения, чрезъ облепването имъ съ марки; отъ глоби и конфискации и т. н. Следователно, за Министерския съветъ е предрешенъ въпросътъ, че облагането ще става върху хлѣба, а не върху брашното. Тукъ азъ се съвършено различавамъ отъ мнението на Министерския съветъ. Азъ съмъ тамъ, че най-удобната система, г. г. народни представители, е бандеролната върху брашното. Както тютюневиятъ фабрикантъ е свободенъ да си купи отъ дѣто намѣри тютюнъ, тъй сѣщо и мелничарътъ да е свободенъ по каквато цена намѣри жито, да го купи и занесе свободно въ мелницата, да го смели, и тамъ върху човала да турите бандерола, да обложите брашното. Но веднага ще ми се възрази, понеже виждамъ, че Тодоръ Бончевъ си клати главата: ставатъ голѣми контрабанди.

С. Таковъ (з): То му е адетъ да си клати главата.

И. Драгойски (д): Азъ твърдя, г-да, че контрабанда става сега и съ тютюна, макаръ да се прибѣгва до най-усвършенствувани методи.

Р. Василевъ (д. сг): Тютюневи фабрики има 36, а мелници 4—5 хиляди.

М. Бойчиновъ (д. сг): Не само това. Когато се облепва хлѣбътъ съ купони, тогава контролата се извършва отъ всички ония консоматори, които купуватъ хлѣбъ; а когато се облепва брашното съ бандеролъ, тамъ контролата е отъ контролъора въ мелницата и отъ мелничаря.

И. Драгойски (д): Върху това възражение, което ми правите, азъ съмъ мислилъ, защото, за да дамъ това мнение, не го правя току тъй, за удоволствие, или пъкъ отъ желание само да се различавамъ отъ проекта на Министерския съветъ. Мелницитѣ наистина сѫ много, но отъ сведенията, които има въ дирекцията, само 10, 20 или 25 сѫ мелницитѣ, които фактически сѫ млѣли дирекционни жита, всички други сѫ били организирани, за да контрабандиратъ. Значи, голѣмитѣ мелници сѫ, които смлѣха голѣмитѣ количества дирекционни жита. И азъ съмъ тамъ, че дирекцията има вече опитностъ и ще знае на кои мелници ще даде да мелятъ.

Г. Юртовъ (нар. л): Даде имъ жито, за да изнесатъ брашно навънъ, а тѣ го пласираха вътре въ страната по контрабанденъ начинъ.

И. Драгойски (д): Г. Юртовъ! Вие знаете, че преди години една тютюнева фабрика раздѣли бандерола на две и съ него облепваше по две кутии. Тия работи ставатъ у насъ. Значи, ставатъ фалшификации и съ бандерола, обаче предназначението на властѣта е да открива фалшификациитѣ.

Но да се върна на въпроса. Неудобствата да се лепятъ марки върху хлѣба сѫ следнитѣ. Първо отъ хигиеническа гледна точка.

Министър-председател Н. Мушановъ: А, че го каза!

И. Драгойски (д): Г. министърътъ възражава, азъ пъкъ му казвамъ, че ще се намѣрятъ хлѣбарчета, които ще залепятъ марката първо на езика си и подиръ туй на хлѣба.

Министър-председател Н. Мушановъ: Мухи кацатъ по десетки на хлѣба.

И. Драгойски (д): Е добре, приемамъ, че това е най-малкото възражение. Но азъ ще кажа на г. министър-председателя друго съображение. Въ всѣка къща въ София се слага на трапезата хлѣбъ три пѣти на день; три пѣти на день въ всѣка къща ще гледатъ купона и той ще имъ напомня, че имъ е наложенъ данѣкъ.

С. Таковъ (з): Презъ войната имаше купончета.

Министър-председател Н. Мушанов: Отъ гледище на хигиената, щомъ като влизе хлябътъ въ къщи, ще се отръже купонътъ.

И. Драгойски (д): И трето съображение: вне ще облекчат хляба съ марки, но другитъ тестени произведения — кифли, гевреци, баници — фактически нѣма да имате възможностъ да ги таксувате.

Министър-председател Н. Мушанов: Това сѣ хлябни произведения и ще бждатъ обложени.

И. Драгойски (д): 22 хиляди килограма луксозно брашно се харчи ежедневно въ София за баници, гевреци, кифли, козуначета и т. н. Това брашно нѣма да се хаене, но ще излиза вънъ отъ обсега на облагането.

По тия съображения, г-да, азъ смятамъ, че е по-удобно да се обложи брашното, а не да се облага хлябътъ.

Б. Мелнишки (нац. л): Въ такъвъ случай трѣбва да имаме монополенъ режимъ.

И. Драгойски (д): Не, ще имаме контролъ въ всѣка мелница.

Б. Мелнишки (нац. л): Кѣде ще се търси брашното?

И. Драгойски (д): Брашното ще бжде облагано още въ мелницата. Контролътъ ще се извършва отъ сѣшитѣ органи, които сѣ предвидени тукъ въ законопроекта.

Министър-председател Н. Мушанов: Които сѣ за монопола.

И. Драгойски (д): Въ самия законопроектъ, г. министре, се възлага контролътъ на полицейскитъ и акцизни власти.

Министър-председател Н. Мушанов: Тѣ ли ще отидатъ да контролиратъ мелницитъ?

И. Драгойски (д): Не, азъ говоря, че ще отидатъ да контролиратъ фурнитъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Но най-напредъ трѣбва да контролиратъ мелницитъ, отдего излиза брашното.

И. Драгойски (д): Не за мелницитъ, а за фурнитъ говоря. Може да не Ви се харесва, но азъ смятамъ, че така е по-удобно.

А. Буковъ (з): Трудно ще приберете сумитъ отъ маркитъ, защото фурнаджитъ не разполагатъ съ пари.

И. Драгойски (д): Съ приложението на това законоположение трѣбва да се избрза, защото неизвестността влияе много зле и върху психиката, и върху кесията, както на производители, така и на посредници. Защото никой не ще знае какъвъ ще бжде утрешниятъ режимъ, та съобразно съ него да нагажда своята работа.

Искамъ да направя една последна бележка. Тя се отнася за режима, който трѣбва да съществува презъ месецъ юлий, презъ настѣпващия месецъ. Той е единъ междиненъ месецъ между двѣтѣ рекоати — старата реколта си отива, новата иде, но нозо жито нѣма; старото жито е на изчерпване. Дирекцията има около 50 милиона килограма резерви въ складоветъ си и това жито отъ 1 юлий нататъкъ ще трѣба да се продава свободно на борсата, като се вдигне режимътъ. Азъ смятамъ, че ще бжде удобно, ако Министерскиятъ съветъ задържи презъ месецъ юлий този режимъ, който сега съществува, дирекционниятъ, за да може да продаде поне 15—20 милиона килограма жито, като използва сегашнитъ цени, та по такъвъ начинъ да може съ 30—40 милиона лева да намали евентуалнитъ загуби, които ще последватъ отъ досегашната работа на дирекцията.

Заклучавамъ: дирекцията, съ всичкитъ ѝ кусури, трѣбва да остане, защото като я закриемъ днесъ, отъ 1 юлий тя не ще съществува и Министерскиятъ съветъ не е властенъ да я възстанови, а той другъ органъ за такава дейностъ нѣма. За тая работа комисарството по прехраната не е подготвено. Ето защо, мене ми се струва, че като закриемъ дирекцията, ще бжде принудено правителството презъ месецъ августъ или въ края на юлий да ни свика, за да създадемъ новъ режимъ. (Ражкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата с. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Азъ набързо искамъ да направя възражения на главнитъ мисли, които се изказаха отъ г. г. ораторитъ. Никой не отрича, нито отъ законопроекта се вижда това, че държавата днесъ е длъжна да се намѣси въ стопанския животъ и особено въ житната търговия. Тѣкмо мжнотинитъ на житната търговия, които съществуватъ при сегашнитъ условия, ни заставиха да създадемъ този законопроектъ. По действащия законъ, срокътъ на който изтича другиденъ, имаме право да продължимъ съществуващия режимъ съ 4 месеца. Министерскиятъ съветъ има правото, възъ основа на чл. 4 отъ тоя законъ, да организира вътрешната и външната търговия, даже дава ни се правото да организираме и монопола, който, както знаете, организирахме въ сжщностъ съ наредба отъ Дирекцията на храноизноса. Спомнете си, че когато дойдохме на властъ, заварихме стария законъ за храноизноса, който уреждаше въпроса за ценитъ на хранитъ; ние по силата на обстоятелствата и новосъздаденитъ условия се принудихме съ министерско постановление да понижимъ ценитъ на 3-40 л. Искамъ да кажа, какъ обстоятелствата и самото естество на тази търговия принуждаватъ хората, при изрична наредба на закона, да поставятъ другояче. Още когато прокарахме втория законъ за храноизноса, ние винаги поддържаме, че този въпросъ е социаленъ, а не само стопански, и че държавата не може да се дезинтересира, особено отъ ценитъ на зърненитъ храни, на земеделското производство, което съставлява голѣма частъ отъ националното производство на страната. По този въпросъ нѣма защо да се убеждаваме и да говоримъ. Но ние сме казвали, и мене ми се чини, че всички разумни хора ще разбератъ, че тоя голѣмъ въпросъ трѣбва да се разреши, като се има предъ видъ интересътъ на производителитъ, отъ една страна, на консоматоритъ, отъ друга страна, а отъ трета страна, на държавата, която посредничъ въ уреждане отношенията между производителъ и консоматори. Безъ огледъ на тия три интереса не може да се разреши днесъ правилно единъ социаленъ въпросъ. А тия три интереса, г. г. народни представители, сѣ постоянно въ конфликтъ. И главната работа на законодателството е тѣкмо да примири тия три противни интереса и съобразно обществената справедливостъ да нареди закона. Смята ли производителътъ да дърпа само за собственитъ си интереси, консоматорътъ да дърпа само за неговитъ интереси и асичко да пада само на гърба на държавата, не може да се разреши правилно въпросътъ. Ние длъжимъ да разрешимъ тоя въпросъ възъ основа на социалната справедливостъ, която въ момента се диктува.

Какво е положението на производителя сега? Ако ли остане дирекцията, както се предлага, то е определено. Азъ отдѣлямъ въпроса за монопола, както виждате. Дирекцията си остава, купуваме по 3-40 л. житото, отъ които ще трѣбва да платимъ една частъ въ пари, а друга — въ бонове. За насъ и за цѣлото общество системата на боноветъ е осждена по две съображения: първо, че производителътъ не може да вземе тѣзи бонове, защото сѣ се обезценили по силата на факта, че не може да се употребятъ за ценитъ, за които сѣ създадени боноветъ, а още повече следъ като се намали поземелниятъ налогъ; второ, че у населението има бонове за 120 милиона лева, които не сѣ осребрени, и други 120 милиона лева бонове се намиратъ въ Земеделската банка, които трѣбва да се осребрятъ. Тѣй че всички ще се съгласятъ, че боноветъ днесъ не представляватъ ценностъ. Ако остане да продължи съществуването на дирекцията, така както е сега, производителътъ ще получи една обезценена книга срещу стойността на неговитъ произведения.

При туй положение минахме къмъ монопола. Защо се създаде монополътъ? Създадохме го, за да може пъкъ държавата да посрѣща загубитъ отъ 600 милиона лева, които поемаше и които сѣ голѣми за българския бюджетъ или за българското финансово стопанство. Никога не сме си правили илюзия, че въ една страна, като нашата, кждето третѣ четвърти отъ населението произвежда и се храни съ собственото си производство, единъ такъвъ монополъ можеше да даде такива резултати, каквито нѣкои очакватъ. Още тогава ние смятахме, че и контрабандата ще се шири и че, ако можемъ да обхванемъ 500—600 хиляди килограма храни, които дирекцията да продава на мелничаритъ, ще бжде достатъчно. И въ това отношение не сме се излъгали, защото въ 8-тъ месеца се купиха 143 милиона килограма, които, взети по 3-10 л., а

продадени по 4 л. — значи, с една разлика от 90 ст. на килограм — дават на държавата около 130 милиона лева. Това е печалбата от монопола, въпреки всички приказки, въпреки всички неудобства и въпреки големията несправедливост, която той създаде. И ако се правеше контрабанда, то е защото големата част от населението, което не можеше да се снабди с храна от свободния пазар, тръбваше по неволя да плаща по-скъпо за контрабанда. А който контрабандираше и занесеше на това население храна, продаваше му я по-скъпо, отколкото можеше да я продаде самата дирекция. Затуй имаше мѣста, където непроизводителното селско население получаваше такова жито на стойност повече от 5 л. кило. И ако искате, вижте срещу монопола не е поради тѣзи контрабанди, които ставаха по силата на нѣщата, а поради това, че, като нѣмаше свободна търговия, непроизводителното селско население и бедното градско население не можеше да купи по-евтина храна, а плащаше нѣкакъ си премия на контрабандата, която му я носеше. От това има голъмо негодуване даже и въ производителните селски центрове срещу монопола, защото се създадоха такива голѣми цени.

Какъ трѣбва да се излѣзе от туй положение? Казахъ ви, какъ стои работата съ производителя. Да дойдемъ до консоматора. Консоматорътъ пѣкъ, по силата на монопола, трѣбваше да плати по-скъпо хлѣба; защото, ако нормирате житото да се купува по 2-50 л., вие ще имате хлѣба на пазара по 3-50 л.; при 4 л. жито, вие имате 5 л. хлѣбъ. Тукъ се явяватъ конфликтите между интереситѣ на съсловията — конфликти между работници и земледѣлци, между консоматори и производители. И азъ не зная, защо господата от крайната лѣвица не излѣзатъ да ни кажатъ категорично какво трѣбва да се направи за тѣзи конфликти. Защото действително работникътъ има интересъ да яде хлѣба по 3 л. или по 3-50 л., но, г-да, ние въ България ще трѣбва да подкрепяме и производител-земледѣлецъ; и затова не може да не засегнемъ консоматора. Така трѣбва да погледнемъ на работата, бидейки разумни хора, които управляватъ държавата — една сложна обществена организация съ различни интереси. Ние ще трѣбва да дириимъ и да намѣримъ връзката между хората; както това ни прилича като демократическа държава. Въ това се състои стопанската демокрация — да намѣримъ онази обществена справедливост, която трѣбва да съедини интереситѣ на всички съсловия, и като тѣхенъ представител да знае чрезъ своята намѣса, какъ и докога може да урегулира.

К. Русиновъ (раб): Не можете го направи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Защото, г. г. народни представители, положението е такова, че при понижението на ценитѣ ние ще дойдемъ фатално, съ махването на монопола, къмъ понижение цената на хлѣба на 3-50 л., и затуй ние предвидѣхме — тази е връзката, нека се разбере отъ всички — тая система за облагане на хлѣба. Като смѣтаме, че днешната цена на хлѣба не само не ще се повиши — което е демагогия отъ тамъ (Сочи работниците) — но тя ще се понижи, особено въ малките градове, па даже и въ София, азъ поддържамъ, че ще се намали цената на хлѣба, а въ малките градове ще се намали още повече, следъ като държавата взема единъ левъ върху всѣки единъ килограмъ хлѣбъ. Това трѣбва да се разбере. Направете си смѣтката и ще видите всички, че е така. И затова ние вмѣкнахме този облогъ на хлѣба.

Представете си, че останѣше днешната система: тогава не ми трѣбва на мене този облогъ, нѣмамъ нужда. Защото — забележете и това, г. г. народни представители — днесъ, при монополъ, се плаща 1-50 л. за хлѣба. 3-10 л. се купува килограмъ брашно отъ държавата, тя го продава по 4 л. и печели за себе си 1 л. Системата, която съществувала, монополътъ — ние го наредихме съ министерско постановление; дадено ни е право за това по законъ. Това право, което сега искаме, е по-малко отъ това, което имаме — да направимъ монополъ.

Г-да! Всички приемаме, че консоматорътъ трѣбва да яде евтинъ хлѣбъ. За да не бѣда голословенъ, азъ мога да дамъ на тѣзи представители, но не желая да отивамъ много далечъ; да имъ покажа каква е цената на хлѣба въ чуждитѣ държави, за да видите къде има втора, по-щастлива страна отъ нашата, където хлѣбътъ се яде даже по ценитѣ, които днесъ има въ България. Азъ даже имамъ съставени ценитѣ на хлѣба и съ надницитѣ на работниците.

Г. Говедаровъ (д. сг): Това е вѣрно. И тамъ фабричните продукти сѣ по-евтини.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Започнете отъ Франция — тамъ хлѣбътъ струва отъ 9 до 12 л.; въ Ромъния 6 леи и 1 лей бандеролъ — 7 леи черенъ хлѣбъ; въ Югославия — до 12 л. бѣлиятъ хлѣбъ; въ Италия още повече. Съжالياвамъ, че загубихъ бележката, но на второ четене ще ви я прочета, за да ви докажа, че при днешнитѣ цени у насъ ние имаме най-евтинъ хлѣбъ.

Ето защо, азъ казвамъ: ние слагаме този левъ, защото съ тая система ние ще трѣбва да засегнемъ, отъ една страна, може би, производителя, отъ друга страна, ще трѣбва да засегнемъ и консоматора. Разликата въ паритетнитѣ цени и ония, които държавата ще поддържа вътре въ страната — която разлика е въ полза на производителя и пада на гърба на държавата — ще трѣбва отъ малко-малко да я понесе и консоматорътъ. Затова ние туряме тая марка отъ 1 л. на хлѣба. Съ това ние не че ще покримъ всички загуби, но все ще облекчимъ държавата. И когато казваме, че тая сума, която ще съберемъ, ще отива за покриване загубитѣ, то е за да дадемъ доказателства, че държавата не иска да вземе тия суми за бюджета си, и смѣтаме, че съ това ще се задоволи всѣки. Напротивъ, тая сума ще отиде въ производителя, на когото ще трѣбва да осребримъ бонове за 120 милиона лева.

Помнете ми думата, че държавата е въ такова състояние днесъ, че не може да намѣри тѣзи 120 милиона лева, за да плати на тия хора, и два месеца не е платила заплатитѣ на чиновницитѣ си. Държавата регулира положението споредъ възможноститѣ си. Азъ съмъ казвалъ много пѣти, че, може би, нещастieto с тамъ, че когато държавата дойде до такова положение, когато има да разреши едни сериозни социални задачи, тя е болна. Когато единъ човѣкъ трѣбва да върши най-сериозна работа, той е боленъ! Разберете, г-да, че при такова едно положение, мѣчно се разрешаватъ всички социални въпроси, разходитѣ по които въ края на краищата падатъ на гърба на държавата.

Въ това отношение уважаемииятъ г. Пастуховъ ни казва, че може би отъ чужбина имаме нѣщо наложено. Отъ чужбина имаме нѣщо наложено, което е следното. Въ Финансовия комитетъ на Обществото на народитѣ, който отъ вчера работи, се е повдигналъ въпросъ, че ние сме нарушили закона за Народната банка, която по законъ има право да нарежда бюджета си. И днесъ отъ тамъ мене ми казватъ, че ние не можемъ да закачаме Народната банка, че ние сме нарушили закона за Народната банка, като сме приели она денъ, че можемъ да намаляме намаляние на заплатитѣ на служителитѣ въ автономнитѣ учреждения, въ които се включва Народната банка. До такава степенъ следятъ хората отвънъ, когато имаме ангажментъ съ тѣхъ, дали нарушаваме законитѣ или не.

П. Стайновъ (д. сг): Въ Женева за туй нѣма да се сърдятъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Тѣ сѣ безобидни нарушения

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ ви казвамъ, че сериозно днесъ се прави въпросъ въ Финансовия комитетъ при Обществото на народитѣ и ще протестиратъ, че ние не съблюдаваме закона за Народната банка.

Г. Каназирски (д. сг): Не е сериозенъ въпросъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ говориститѣ) Поели сте ангажментъ — какъ да не е сериозенъ?

С. Мошановъ (д. сг): Дословно сѣщиятъ текстъ е имало въ закона за бюджета и въ наше време и, слава Бсгу, тогава не сѣ протестирали.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Недейте да се отвлечаме въ тѣзи работи. (Пререкания между нѣкои сговористи и нѣкои отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Недейте, г-да!

Д. Ачковъ (нац. л. о): (Къмъ мнозинството) Не е въпросътъ, г-да, за неразбории между насъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ сговориститѣ) Позволете ми, г-да, да познавамъ въпроса. Не зная защо се усѣтихте като ожилени. Действително, законътъ за бюджета не се публикува веднага; но ще направятъ протестъ.

А. Пиронков (д. сг): Въ наше време се наложи и намахме заплатитъ въ Народната банка.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ ви казвамъ единъ фактъ и ще се увърите, че Финансовиятъ комитетъ прави въпросъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Ние ще ви подкрепимъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Не е тамъ въпросътъ, да ни подкрепите; въпросътъ не е за борба. Г. Пастуховъ повдигна въпроса: „Ама, казва, като че отъ нѣма имате натискъ“. Г-да! Отвѣтъ има единъ натискъ — че тая държава трѣбва здраво да си управлява финанситѣ, за да нѣмаме постоянно дефицити и да правимъ такива разходи, които могатъ всѣкидневно да вложатъ положението на финанситѣ ни. Това е общата теза на Финансовия комитетъ. Напротивъ, тѣ бѣха доволни отъ монопола — че чрезъ него можемъ да си покриемъ загубитѣ. А че действително отъ нѣма следятъ дали ние правимъ разумни работи, или сме негодни да управляваме бюджета и държавата си, азъ го знамъ, защото всѣки денъ се повдига въпросъ за бюджетенъ контролъ у насъ. И нѣма да се мине много време — да ми помните думитѣ — ако българската държава и нейното управление не е въ състояние да работи сериозно въ финансовата областъ, да се грижи сериозно за бюджетното уравнивяване, ние ще имаме бюджетенъ контролъ.

Не искамъ да се хваля, но досега ние можахме да го отклонимъ, и ще го отклоняваме всѣкога. Недейте да се чудите, че отъ чужбина се правятъ намеци, че ние трѣбва да употребяваме всички усилия, за да балансираме бюджета си. Това е то базата не само за насъ, но навредъ. И ние дължимъ да докажемъ сериозно, че се управляваме добре. Азъ съмъ се борилъ въ Финансовия комитетъ и ви казахъ какъвъ езикъ държахме съ г. министра на финанситѣ въ Обществото на народитѣ. Ние трѣбва да си нареждаме работитѣ така, щото да докажемъ, че по всички въпроси работимъ сериозно, и социалнитѣ въпроси, които ни сѣ наложили отъ тамъ, ще ги разрешимъ най-разумно. Това е нашъ дългъ, наша работа.

Но, г. г. народни представители, ние искаме да вземемъ тия мѣрки, за да закрепимъ финансово държавата. Какво значение може да има сегашниятъ режимъ за бъдещето? Сегашниятъ режимъ, ако дава загуби за държавата, че ги дава и въ бъдеще, както ги е давалъ и по-рано. Какво неудобство има въ това, като е писано, че тѣзи такси и приходи, които ще дойдатъ отъ тукъ, ще послужатъ за осребряването на съкровищнитѣ бонове? Да ги оставимъ за кога? Нали държавата ще трѣбва да осребри вчерашнитѣ? Не е ли по-хубаво на тѣзи, които иматъ да взематъ отъ вчера, да осребримъ тѣхнитѣ бонове, а държавата, като си избере единъ режимъ, ако ще понася загуби, да ги понася на гърба си? Какво чоглаво има въ това отношение, че да не може да се разбере?

Г. Говедаровъ (д. сг): Тамъ нѣмаше критика.

Министър-председател Н. Мушанов: Имаше. Нѣкои повдигнаха въпросъ. Ако нѣкои схващатъ, че самиятъ той фактъ подсказва какъвъ ще бѣде новиятъ режимъ, грѣшатъ.

Г. г. народни представители! Нѣма да се впускамъ много, макаръ че има въпроси, които още трѣбва да се изясняватъ. Азъ искамъ да ви изтъкна само целта, която продиктува това измѣнение. По-нататъшното съществуване на досегашното положение, такова каквото е, е неудобно, и го намѣрихме, че не може да устои. Викътъ противъ монополния режимъ бѣше всеобщъ. Азъ искахъ въ Народното събрание да чуя какъ представителитѣ на групитѣ се отнасятъ къмъ него. Викътъ срещу дирекцията бѣше много голѣмъ. Искахъ да видя, какви сѣ мненията. Моето впечатление е, че отвредъ искатъ дирекцията да се задържи.

А. Пиронковъ (д. сг): Не монополътъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Има гласове, които искатъ и монополътъ да се задържи. Но, г-да, който иска да говори за дирекцията, той не може да говори за дирекцията безъ всестранната ѝ организация, съ огледъ на тритѣ интереси, които сѣ въ конфликтъ. Да нѣма монополъ, а да остане дирекцията — то е едно положение. Но ако нѣма монополъ, 140-тъ милиона, които събираше държавата досега, нѣма да ги има. Ако не въведе марки, 100—120 милиона лева нѣма да ги има. Тогава принципътъ е: дирекцията и нейната организация да понесатъ всички тежести, всички помощи, които ще се

дадатъ на производителя, а консоматорътъ да яде поевтинъ хлѣбъ. Тѣ сѣ работи свързани. Тогава, значи, държавата ще трѣбва да удовлетвори производителя, а също да не обложи консоматора на хлѣбъ, но цѣлата тежестъ да падне на гърба ѝ. Врѣзката е много ясна.

Мога да ви увѣря въ едно — че Министерскиятъ съветъ постави тази обща формула, защото въпроситѣ сѣ свързани. И при невъзможността сега да направи нѣщо, той иска довѣрието на народното представителство, защото той е въ положение, съобразно съ условията на всесвѣтския животъ, не на българския, при тия ненормални времена на търговия, на отношения, да вземе мѣрки презъ тия 3—4 месеца, а вие, когато Народното събрание се събере наново, да ревизирате работитѣ, и ако е направено нѣщо лошо, да го поправите. Законодателството много мѣчно може да опредѣли режима, защото днесъ ще реши едно, а утре не знаемъ какво ще стане.

Г. Пастуховъ смѣта, че мотивътъ да внесемъ този законопроектъ сѣ борбитѣ въ групитѣ; като-че-ли сме въ конфликтъ, та ние сме искали да внесемъ въпроса въ Министерския съветъ и тамъ да се боримъ, а не тукъ. Нѣмаме тия намѣрения, г-да, можемъ да ви го кажемъ. Министерскиятъ съветъ реши общо тази работа, смѣтайки, че естеството на работата изисква това. Но мога да ви увѣря — ако тия сѣ подозренията — че по-добре щѣше да бѣде да се реши въпросътъ отъ Парламента, отколкото да си създаваме беля и условия за утрешни борби въ Министерския съветъ. Не сме имали тия побуждения. Побужденията ни сѣ най-искрени. Смѣтахме, че Парламентътъ, създавайки особенитѣ условия на тая търговия, постояннитѣ измѣнения на ценитѣ и на условията, ще намѣри, какво Министерскиятъ съветъ, бидейки постоянно учреждение, знаейки какъ стоятъ работитѣ, ще бѣде въ положение по-добре да нареди въпроса. Ето какво е нашето убеждение. Ако можехме да направимъ опити, бихме ги направили, за да видимъ кой ще се излъже повече. За мене е положително, че презъ м. юлий ние ще имаме високи цени на хранитѣ. 3.03 л. сѣ платени за 1 юлий. Тѣзи, които плащатъ, знаятъ какво правятъ.

Г. Каназирски (д. сг): Грѣшка трѣбва да е това. Днесъ на Дунава и на морето житото се продава франко вагонъ 2 л. Не е възможно това, което съобщавате.

Министър-председател Н. Мушанов: Първоначално имашъ съмнението да не е спекула, която се прави отъ търговцитѣ. Но хората отъ дирекцията, които знаятъ продажбитѣ, установяватъ, че не е така, че въ Бургазъ се продава действително повече. Моето разбиране е, че до новия харманъ, до септемврий, въ България храни у населението нѣма въ такива количества, каквито консомацията изисква, а 60-тъ милиона килограма, които държи дирекцията, ще ги задържи, нѣма да ги пласира на пазара, и по силата на този фактъ ценитѣ на житата ще се повишатъ. Може да паднатъ по харманъ, когато се събира житото. Но тия бедни, за които д-ръ Димитровъ ни приказваше, тъкмо въ този месецъ ще получатъ най-добритѣ цени за своитѣ зърнени произведения.

По тия въпроси така азъ разсуждавамъ, съ огледъ на онѣзи съображения, които имамъ, а вие — споредъ съображенията, които вие имате. Ние смѣтаме, че всички режими ни сѣ подъ ржка. Дирекцията е въ ликвидация. Нейниятъ ликвидационенъ периодъ ще се опредѣли. Той може да трае месецъ, месецъ и половина или два.

П. Стайновъ (д. сг): Дано!

Министър-председател Н. Мушанов: Имаше шокове, имаше смѣтки и затуй не казвамъ положително колко ще трае. Дирекцията, както и монополътъ, ни бѣха подъ ржка. Всички системи ни сѣ подъ ржка. Съ огледъ на мнѣняцитѣ се условия, ние ще можемъ да създадемъ режима. Ние смѣтахме, че е по-добре да разполагаме съ тази подвижностъ и Министерскиятъ съветъ да може да вземе мѣрки съ огледъ на мислитѣ, които ще се изкажатъ тукъ при приемането на законопроекта. Защото за менъ не е важно Министерскиятъ съветъ само да реши. Той действително има право да нарежда, но ние искахме да се ръководимъ и отъ съображенията, които тукъ ще се изкажатъ. Това е положението.

Сега, г. г. народни представители, имаше и друго едно съображение, че трѣбвало много по-рано да се предприеме това нѣщо. Споредъ мене, тукъ се бъркатъ две работи. Преходнитѣ режими отъ една система къмъ друга винаги сѣ били опасни. Ние имаме опита на двата прехода. Единиятъ при намаление ценитѣ отъ 4 л. на 3.40 л. Видѣхте, какви спекули се вършеха. Имаше и другиятъ преходъ, когато премиитѣ се спрѣха. И тогава видѣхте какви спе-

купи се вършека. Сега положението е следното: от 1 юлий дирекцията преставя да функционира, но 3—4 дни след туй режимът нѣма да престане по силата на факта, че никой днес не може да купува и да продава по ценитѣ на досегашната дирекция. И когато не може да купува, какво ще стане? До 1 юлий никой не е купилъ, обаче на 1 юлий може да иска да купи по новитѣ, по свободнитѣ цени. А свободна търговия още нѣма на 1 юлий и ако си купи жито, ще трѣбва да чака 3 дни, докато се смели това жито. Следователно, чакъ следъ 3—4 дни, отъ 1 юлий нататкъ, ще се почувствува новиятъ режимъ. Кой ще купи? Ако купятъ днесъ, ще купятъ или по ценитѣ, които сѫ до днесъ, или контрабанда, защото законътъ имъ запрещава. Изатуй, г. г. народни представители, преди 6—7 дни ние по административенъ редъ казахме: дирекцията да спре навредъ покупкитѣ. Зашото, ако карахме до днесъ, търговцитѣ щѣха да ни ангазиратъ своитѣ смѣтки съ една разлика отъ 20 милиона лева между приети и предадени храни. А това е едно неудобство. Тѣ ще твърдятъ, че по старитѣ смѣтки сѫ продали, когато въ сжщностъ тѣ сѫ продали, когато още цена нѣма. Отъ друга страна, търговцитѣ, които чакатъ тая работа, ще си нахвърлятъ въ хамбаритѣ храни и като дойде да се правятъ описитѣ, ще дойдатъ да кажатъ: „Опишете ги и ни ги платете по старитѣ цени“. А ние избѣгнахме това. Сега и мелничаритѣ изчерпаха своитѣ шокове. Жито нѣма никжде.

Отъ мнозинството: Ами брашната имъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Брашната имъ сѫ само отъ бѣлото брашно, за което ние не отговаряме, затуй защото имаме 60 милиона килограма жито и утре можемъ навредъ въ България да кажемъ, че сме готови да имъ дадемъ жито, защото имаме такова.

А. Буховъ (з): Маркитѣ ви готови ли сѫ, за да бждатъ лепени отъ 1 юлий?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Печататъ се.

А. Буховъ (з): Нали ще има свобода? Трѣбва да имате марки.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще имаме. — И тѣй, ние ще можемъ да отхвърлимъ претенцитѣ на всички търговци, които бика претендирали да имъ опишемъ старитѣ храни и да имъ ги плащаме по старитѣ смѣтки. Тѣкмо туй ние избѣгваме съ този преходенъ режимъ. И тая работа сега се нареджа най-добре. Тамъ сме спасени.

Г. г. народни представители! Азъ тукъ нѣма да ви разпирямъ за предимството на маркитѣ. Маркитѣ върху хлѣба собствено сѫ били практикувани у насъ презъ войнитѣ и подиръ тѣхъ. Нѣма по-лесно нѣщо отъ облагането съ марки. Нашиятъ народъ сравнително е по-честенъ — и въ контрабандата българинътъ е по-честенъ. (Веселостъ)

Д. Ачковъ (нац. л. о): По-малко!

С. Мошановъ (д. сг): Честна контрабанда! (Веселостъ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не ща да ви говоря, защото езикътъ не ми позволява да ви кажа какво става въ тия работи другаде. Но искамъ да ви кажа, г. г. народни представители, че нѣма по-лесенъ контролъ, отколкото е контролтътъ при облагането съ марки. Правилно е, може би, съображението, по което нѣкои народни представители искатъ да се ограничи таксата до 1 л. или до 1.50 л. Това е право и върху него нѣма да споримъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): То ще стане.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ние не сме смѣтали съ марката да увеличаваме стойността на хлѣба въ България. Нашата целъ, нашето стремление е да намаляваме цената на хлѣба. Въ това отношение можете да бждете спокойни. И после, г-да, азъ ви питамъ: колко души мислите вие, че ядатъ хлѣбъ отъ фурнитѣ въ България? 3/4 отъ българското население си яде собственъ хлѣбъ, който самъ си мѣли. Когъ засѣгаме тогава?

Г. Говедаровъ (д. сг): По-малко е.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ние не засѣгаме голѣмата частъ отъ населението. Засѣгаме голѣмитѣ градове и отчасти малкитѣ градове. Въ малкитѣ градове почти всички ядатъ собственъ хлѣбъ. На фурната вадятъ

само 20 хлѣба за гостилницитѣ, за чиновницитѣ. Засѣгнати сѫ повече голѣмитѣ градове, за които и по-рано се закупуваше жито и го мелѣха мелницитѣ. Азъ имамъ изчисления, че дневно се ядатъ 360.000 хлѣба у насъ въ 12 голѣми градове, като не слагамъ въ това число Габрово, който е по-консомативенъ отъ Враца, яде повече хлѣбъ отъ фурна.

С. Мошановъ (д. сг): Тамъ ядатъ повече картофи!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ съмъ убеденъ, че у насъ се ядатъ дневно 400 хиляди хлѣба отъ фурна. Само София яде дневно 180 хиляди хлѣба. И ако тия марки се наредятъ само за София, при по-ниска стойностъ на хлѣба ще можемъ да вземеме 60 милиона лева годишно отъ тая такса, смѣтано по 150 хиляди хлѣба дневно. Контролтътъ ще бжде най-лесенъ: никакви контролни органи нѣма да се създаватъ. Контролниятъ органъ ще бжде комисарството по продоволствието, акцизнитѣ и полицейскитѣ власти. Контролтътъ, особено въ София, ще бжде лесенъ поради абонамента на фурмаджитѣ, които ще купуватъ карнетъ съ марки, ще ги плащатъ веднага, ще облекчатъ хлѣба и ще може лесно да се следи. Този контролъ е най-лесенъ и най-евтинъ.

Р. Василевъ (д. сг): А като дадете единъ малък процентъ на общинитѣ, още по-добре ще се контролира.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Зададе се въпросъ: защо поставяме такива такси и върху брашното? Ето, г. Драгойски дава едно съображение. Нашиятъ съображения сѫ други: първо, че най-голѣмата контрабанда съ брашната може да стане отъ мелницитѣ, ако бждатъ обложени мелничаритѣ, и второ, че пакъ ще трѣбва да се нареди една контролна система на органи, на които ще трѣбва да се плаща скѣпо.

С. Мошановъ (д. сг): За да не ставатъ ортаци съ мелничаритѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ ви казвамъ съображенията, поради които сме създали тая система. Тия съображения не сѫ продакувани отъ желание да увеличимъ стойността на хлѣба. Напротивъ, следъ като взимаме 1 л. въ полза на държавата, искаме стойността на хлѣба да не се увеличава, а дори на много мѣста да се намали. Виждате какъ се свързватъ тия системи. И затуй ние предвиждаме въ законопроекта Министерскиятъ съветъ да има правото съобразно съ условията на живота да определя стойността на житото и на хлѣба за даденъ месецъ.

Г. г. народни представители! Виждате, че азъ сега ви изказвамъ най-ясно съображенията, по които искаме да прокараме тоя законопроектъ. Недейте смѣта, че Министерскиятъ съветъ се чувствува властенъ да реши свършено въпроса и да направи много нѣщо повече отъ това, което е правила нашата държава досега. И азъ сиѣтамъ, че въ това отношение нѣма защо да се плашатъ нѣщо, особено ония парламентаристи, между които и азъ попаднахъ. И ако г. Стайновъ бѣше на мое мѣсто, най-малко щѣше да мисли, че е нахърненъ парламентаризмътъ.

П. Стайновъ (д. сг): Вие сте ни майсторътъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Е, когато азъ бѣхъ майсторъ на този парламентаризмъ, никой тогава не идваше да се занимава съ монополи. Министерскиятъ съветъ тогава не се занимаваше съ газъ, съ хлѣбъ,...

С. Таковъ (з): Съ лимонтузу.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: ... съ лимонтузу, както сега, когато ние, Министерскиятъ съветъ, сме станали всички бакалн! (Веселостъ) Друго бѣше тогава. Държавата се управляваше спокойно, всичко си течеше нормално, разхождахме се свободно.

С. Мошановъ (д. сг): Тогава дѣдо Господъ ходѣше по земята.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Дѣдо Господъ ходѣше по земята, всички бѣха весели, горди, вие имате много, всѣки вирналъ главата нагоре, чиновницитѣ подучаваха хубави заплати, весело и охолно се живѣеше, имаше гуляи. (Веселостъ)

Д. Ачковъ (нац. л. о): И сега има гуляи.

С. Мошановъ (д. сг): А сега поставяме марки на хлѣба!

Министър-председател Н. Мушановъ: Днесъ положението е много измѣнено. И затуй въ закона, който сега е въ сила, въ чл. 4 се дава право на Министерския съветъ, съ огледъ на вътрешнитѣ и външни условия на пазара на хранитѣ, да прибегне къмъ монополния режимъ. А думата монополъ не показва, че организацията е на монополни начала. Законодателътъ даде право на Министерския съветъ да организира тоя монополъ по система, каквато ние възприехме. А тая система може да се възприеме на много мѣста.

Г. г. народни представители! Всички съзнаваме сериозността на този законопроектъ — никой не я е отказвалъ. Недейте мисли, че ние най-много не сме съзирали тази сериозностъ. Подлагайки го тукъ на преценка, азъ искахъ само да ви изтъкна нашитѣ съображения, за да разберете, че сме мислили, какво е най-добре да се нареди при сегашнитѣ условия на работа, при сегашнитѣ времена. Ако ли Парламентътъ иска да поеме отговорността и да каже, че той може да нареди работата днесъ, отъ това нѣма нищо по-лесно. Но, г-да, предупреждавамъ ви, че Парламентътъ днесъ не е въ състояние самъ, по силата на обстоятелствата, да може да регулира това, което ще стане утре или поидър единъ месецъ.

Наистина, подхвърли се отъ г. Еню Поповъ, който говори отъ трибуната, да се предвиди тукъ единъ минимумъ и единъ максимумъ съ една премия. Това е единъ въпросъ, който може да се обсъжда, но той има и много опасни страни; въобще всички има опасни страни. Ако ние задържимъ режима *tel quel*, за мене е ясно, че отъ другиденъ нататъкъ ние, Министерскиятъ съветъ, имаме право да го махнемъ или да го продължимъ още 4 месеца и да оставимъ монополния режимъ да си върви съ боноветъ. Но тъй като повикътъ бѣше, че режимътъ не задоволява и че трѣбва да се намѣри начинъ, за да осигуримъ положението за въ бѣдеще, то или ще намѣрите начинъ, за да създадете едно ново положение за въ бѣдеще, или ще оставите Министерския съветъ по-свободенъ; ако искате ограничите го въ известни рамки и го оставате да се движи по-нататъкъ. Не само за удоволствие искаме ние да се разширятъ тия рамки. Азъ не съмъ приятелъ на декретитѣ, никога нѣма да поискамъ правото да управлявамъ съ декрети и се боря срещу ония, които искатъ да управляватъ съ декрети. Азъ мисля, че тоя въпросъ не е въпросъ на декрети, особено въ сегашно време, щомъ сериозно искаме да работимъ.

Следователно, преценявайки интереса на производителитѣ, днешниятъ кабинетъ никога нѣма да погледне съ леко сърдце и да смѣтне, че държавата не трѣбва да повиши ценитѣ, когато навнѣ биха спаднали. Въ това съмъ убеденъ, че нито дѣсницата, нито лѣвицата не върватъ, че днешниятъ кабинетъ, въ днешно време, ще иска да запази въ страната низкитѣ цени на зърненитѣ произведения на нашия производител и не ще ги съобрази съ паритета имъ въ чужбина. Целта на законопроекта не е да отива къмъ туй — напротивъ. Втората целъ на законопроекта е да може да обложи и консоматора, и, на трето мѣсто, целта му е да даде възможностъ да се облекчи и държавата отъ товара. Защото, г. г. народни представители, ако ли вие се опитате да създадете новъ непоносимъ товаръ за държавата, производителътъ нѣма да се спаси, защото българската държава нѣма да бѣде въ положение да му плати. Това е ясно.

Ето защо, завършвайки, азъ смѣтамъ, че Министерскиятъ съветъ все ще е въ положение, съ огледъ на тѣзи три интереса, да може да нормира положението. И затуй представихме законопроекта тъй, както е. Ще ви моля да дойдете утре въ комисията всички, които искате да правите предложения не по принципъ, защото вмѣшательството на държавата — то е принципътъ. Принципи, принципи, принципи, но — да ви кажа — принципитѣ започнаха да не хранятъ свѣта! Да видимъ, какво даватъ практически въ живота тия принципи — топятъ ли, или изстудяватъ. За ради туй ще дирижъ начини. Казахъ ви най-искрено какви сж били побужденията ни. Разбирате и вие заедно съ насъ сериозността на момента.

Ето защо, накрай, моля ви да гласувате законопроекта, да отиде въ комисията, утре заповѣдайте тамъ и каквото можемъ най-добро да направимъ, съ огледъ интереситѣ на производителитѣ и съ огледъ на обществената справедливостъ, която трѣбва да царува днесъ, особено въ единъ де-

мократически парламентъ, ще се направи. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за търговия съ зърнени храни и за покриване загубитѣ отъ храноизноса, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Сега ще пристѣпимъ къмъ разглеждането на трето четене законопроекта за пенситѣ. Само да се прочете законопроектътъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Нека се съгласи г. министърътъ утре да бѣде, да не стане нѣкоя грѣшка.

Г. Говедаровъ (д. сг): Понежѣ има много добавки, да стане при по-спокойно време.

А. Буковъ (з): Не сж много добавкитѣ и може да се мине до 12 часътъ като нищо.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Днесъ въ комисията сж присѣдствували представители отъ всички групи и съ пълно, единодушно съгласие на представителитѣ на всички групи, и отъ тукъ (Сочи дѣсницата), и отъ тукъ (Сочи лѣвицата) сж направени поправки. Г. докладчикътъ ще ги докладва като мои предложения, безъ да има да се правятъ други нови.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Така.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Да прочета ли законопроекта, г. министре?

Министъръ С. Стефановъ: Само поправкитѣ прочетете.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Г. г. народни представители! Г. министърътъ на финанситѣ предлага следнитѣ измѣнения къмъ онзи текстъ на законопроекта, който биде приетъ на второ четене.

Въ чл. 5. буква „б“, следъ думитѣ „Владайско-Мошинско-Пернишката котловина“ се прибавятъ думитѣ „и присѣдиненитѣ къмъ тѣхъ държавни мини“. Въ буква „в“ на първо мѣсто, въ началото на буквата, се поставя: „на служителитѣ при Двореца; на учителитѣ и служителитѣ при подковаческото училище въ гр. Стара Загора и“. Въ сжщата буква думитѣ „при Двореца“ се заличаватъ. Въ края на сжщата буква „в“ думитѣ „ако сж правени удържки за пенсия“ се замѣстватъ съ думитѣ „ако сж били направени удържки отъ тѣхъ за пенсия“.

С. Мошановъ (д. сг): Г. Кораконъ! Вие бѣхте противъ принципа на увеличаването, а пъкъ тѣ Ви даряватъ въ Стара-Загора съ нѣщо ново.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Въ буква „е“ сжщо така думитѣ „при Двореца“ се поставятъ на първо мѣсто въ началото на буквата, и следъ думитѣ „Владайско-Мошинско-Пернишката котловина“ се прибавятъ думитѣ „и присѣдиненитѣ къмъ тѣхъ държавни мини“. Въ забележката къмъ сжщата буква „е“, следъ думитѣ „Службата на постояннѣ работникъ“ се прибавятъ думитѣ „за времето“, а думитѣ „1 априлъ 1933 г.“ се направятъ постѣпки отъ заинтересованитѣ за събиране и внасяне на пенсионнитѣ удържки“ се замѣняватъ съ думитѣ „31 декемврий 1932 г.“ се внасятъ следуемитѣ пенсионни удържки“.

Въ чл. 7, вмѣсто думитѣ „телеграфитѣ, телефонитѣ и полицията“, се поставятъ думитѣ „телеграфитѣ и телефонитѣ“, а думитѣ „и полицията“ се заличаватъ.

Въ чл. 11, следъ забележка III, се прибавя „Забележка IV. Полицейскитѣ служители на държавна служба иматъ право на пенсия, ако сж изслужили 20 години и навършили 50-годишна възраст“.

Въ чл. 12, буква „б“, следъ думитѣ „шофьоритѣ на държавна служба“, се прибавятъ думитѣ „операторитѣ специалности при държавнитѣ рентгенови институти; слю-вослагателитѣ-линотипери на държавна служба“, а следъ думата „аероспециалисти“ се прибавятъ думитѣ „признатъ за такъвъ отъ закона за въздухоплаването“. Въ края на буква „г“ се прибавятъ думитѣ „при влизане на закона въ сила“. Къмъ сжщата буква „г“ се прибавя и нова „Забележка. Ползуването отъ правото за получаване на пенсия при намаленъ 20-годишенъ, респективно 15-годишенъ срокъ, на служба (по чл. чл. 11 и 12 на настоящия законъ), изисква, щото респективниятъ чиновъ

никъ да е прекратенъ засамо или поотдѣлно, непрекъснато или прекъснато, пълния 20-годишенъ, респективно 15-годишенъ, намаленъ срокъ и то на такава служба, за каквато се предвижда право на получаване пенсия при намаленъ срокъ.

Въ чл. 14, алинея трета, на предпоследния редъ, „2%“ се замѣнява съ „1%“, а на последния редъ „10%“ става „5%“.

Въ чл. 29, забележка 1, сумата „3000 л.“ се замѣнява съ „2000 л.“. Заплати родителъ, които иматъ страниченъ доходъ надъ 2000 л., не получаватъ пенсия за горницата.

Въ чл. 32, п. 2, текстътъ „всички или едно отъ правата, предвидени въ чл. 30 отъ наказателния законъ“ става „всички или отъ правата по п. п. 1—4 на чл. 30 отъ наказателния законъ“.

Въ п. 7 на стѣния членъ се прибавятъ на края думитъ „съ изключение на липенитъ отъ духовенъ санъ поради встъпване въ бракъ“.

Г. Говедаровъ (д. ст.): Въ втори бракъ.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Ако сж липенитъ отъ духовенъ санъ поради бракъ.

Въ чл. 33, буква „б“, на края, се прибавя „общинското възнаграждение на учителитъ“ — а то се облага съ 6% удъръжки.

Къмъ чл. 57 се прибави нова алинея: „Пенсиятъ до размѣръ 500 л. месечно не подлежатъ на запоръ“. Тази нова алинея става втора, а досегашната втора става трета.

Г. Говедаровъ (д. ст.): Една грѣшка има тукъ.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Въ чл. 60, алинея втора, на втория редъ, думата „заплата“ се заличава.

Следъ първата алинея на тоя членъ се прибавя: (Чете)

„Забележка. Ограниченията на горната алинея не се прилагатъ за:

а) наследниците на загиналитъ въ гражданскитъ междоусобици, за времето отъ 9 юний 1923 г. до 21 юний 1931 г., получаващи до 1500 л. месечна пенсия, и

б) пенсионеритъ, получаващи до 1000 л. месечна пенсия“.

Въ алинея втора на стѣния членъ, на края, се прибавя: „или отъ дела на вземане службата“.

Въ четвъртата алинея на стѣния членъ, на последния редъ, се заличаватъ думитъ „историческата комисиия при“ и текстътъ става тъй: „... на бивши служители по Военното министерство, за нуждитъ на стѣното министерство“.

Въ чл. 61, алинея трета, „петгодишна давностъ“ става „десетгодишна давностъ“.

Въ чл. 63, на втория редъ, следъ думата „общината“ се прибавятъ думитъ „или други служажни“ — защото може секретаръ-бирничъ да заболѣе и да бѣде заместителъ отъ другъ служащъ.

Въ чл. 68, на третия редъ, „45-годишна възраст“ се замѣнява съ „50-годишна възраст“, а на края на члена се добавятъ думитъ „до смѣнитъ, докато достигнатъ 50-годишна възраст, получаващъ 1/2 отъ следващата се пенсия“.

Въ чл. 73, следъ алинея трета, се прибавя нова алинея, четвърта: (Чете)

„За пенсионеритъ на които пенсиятъ сж опредѣлени съгласно решението № 178, отъ 3 февруарий 1932 г., на общо събрание на Върховния административенъ съдъ, намалението 10% се пресмѣта отъ размѣра, изчисленъ по чл. 16 на закона отъ 1926 г., като се вземе подъ внимание за времето до 1 априлъ 1929 г. и получаваното процентно възнаграждение“.

Въ чл. 75 думитъ „алинея пета на чл. 73“ се замѣняватъ съ думитъ „алинея седма на чл. 73“. Думитъ „20% намаление“ се заличаватъ и, вмѣсто тѣхъ, се поставятъ думитъ „следното намаление: 10% за пенсии до 1000 л. включително и 20% за пенсии надъ 1000 л.“.

И, най-после, въ края на чл. 85 се прибавятъ думитъ „както и решението на Народното събрание, утвърдено съ указъ № 92 отъ 4 априлъ 1931 г., обнародвано въ „Държавенъ вестникъ“ брой 17, отъ 24 априлъ същата година“.

Тѣзи сж промѣнитъ, които г. министрътъ на финанситъ предлага.

С. Патевъ (з): Азъ имамъ сведение, че не сте вписали нашето предложение.

Г. Говедаровъ (д. ст): Само единъ въпросъ. Г. докладчикътъ да обясни защо е ставала промѣната въ текста на добавката къмъ п. 7 на чл. 32: вмѣсто да се каже „освѣтъ ако лишаването отъ духовенъ санъ е наложено поради встъпване въ втори бракъ“, е казано: „поради встъпване въ бракъ“? Защо правите такъ разлика сега?

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Лишаване отъ духовенъ санъ поради встъпване въ първи бракъ не става; то става, ако се сключи непозволенъ бракъ, а той може да е втори или трети бракъ. Ако е пръвъ бракъ, това нѣма да лиши духовното лице отъ духовния му санъ. Затова е казано: „поради встъпване въ бракъ“.

Д. Атковъ (нап. з. о): Може да се каже „забраненъ бракъ“.

Докладчикъ Н. Йотовъ (з): Ясно е.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които г. г. народни представители приематъ на трето четене . . .

А. Пиронковъ (д. ст): Азъ имамъ предложение, г. председателю.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Имате думата

А. Пиронковъ (д. ст): Г. г. народни представители! Едното предложение е по чл. 14, което се състои въ следното. Въ проекта на л. министра на финанситъ бѣше предложено, щото сръдната аритметическа сума, по която да се изчисляватъ пенсиятъ, да се намалява на 80%. Комисията е намалила този процентъ на 75%. Въ връзка съ това комисията е предвидила изчислението да става върху заплатитъ презъ последнитъ 15 години. Това ще се отрази върху пенсиятъ извънредно зле и нѣма да съответствува на декларацията, която г. министрътъ на финанситъ направилъ — че намаляването на пенсиятъ нѣма да надмине 20% отъ сегашния имъ размѣръ.

Министръ С. Стефановъ: Въ общия сборъ намаляването нѣма да бѣде повече отъ 20%.

А. Пиронковъ (д. ст): Да. — Азъ намирамъ, че ако се направя изчисление върху заплатитъ презъ последнитъ 15 години, това ще даде едно намаляване — и това бихъ го разбралъ — но въ такъвъ случай сръдната аритметическа трѣбваше да отиде отъ 80 на 85%, за да има балансирание. Обаче, вмѣсто сръдната аритметическа да бѣде 80%, отива се къмъ 75%. Това ще се отрази зле върху пенсиятъ.

Азъ правя предложение и моля народното представителство да се съгласи, щото изчисленията по чл. 14 да ставатъ, като се вземе сръдната аритметическа, намалявана на 80%, и изчислението да става върху заплатитъ презъ последнитъ 10 години. Инакъ рискуваме да дадемъ пенсия, които ще бѣдатъ крайно незадоволителни. И затуй предлагамъ въ чл. 14, алинея първа, процентътъ 75% да стане 80% и вмѣсто „15 действително изслужени години“ да се каже „10 действително изслужени години“. Това е първото предложение.

Да обясня и второто предложение пакъ въ връзка съ въпроса за намаляването на пенсиятъ. Алинея втора на чл. 73 постановява, че една пенсия, следъ като се реализира по новия законъ, ако се окаже равна или малко по-голяма отъ пенсията, дадена по закона отъ 1926 г., се намалява съ 10% — една явна несправедливостъ. Защо? Новиятъ законъ цели, между другото, да стане едно изравняване на пенсиятъ, защото при изчислението имъ, поради злоупотреби, които сж ставали, било както се каза отъ г. министра, че секретаръ-бирничъ сж си туряли голѣми заплати . . . (Възражения отъ мнозинството)

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Сега е трето четене, не може така надълго да се говори.

С. Мошановъ (д. ст): 15 минути има право да говори.

Министръ С. Стефановъ: (Къмъ мнозинството) Моля ви се, г-да. Нека да го чуемъ.

А. Пиронковъ (д. ст): Само нѣколко думи ще кажа и ще свърша. — Казвамъ, настоящиятъ законопроектъ цели, между другото, да премахне . . . (Възражения отъ мнозинството)

Досега, г-да, щѣхъ да свърши.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Така повече време се отнема. Останете го да говори.

А. Пиронковъ (д. ср): Настоящиятъ законопроектъ, между другото, цели да премахне всички несправедливости по закона отъ 1926 г., които сѫ допустими било поради това, че за определяне на пенсията се вземаше заплатата въ момента на уволнението, което впоследствие се коригира, обаче имаше вече пенсия, определени по този начинъ, било поради това, че нѣкои чиновници, общински или държавни, ...

Обажатъ се отъ мнозинството: Кажя го направо!

А. Пиронковъ (д. ср): Моля ви се, г-да.

Министъръ С. Стефановъ: Чакайте, г-да, да го чуемъ. Има право да говори 15 минути.

А. Пиронковъ (д. ср): Ако при изравняването на пенсията по новия законъ сега, по който пенсията ще се изчислява при нови норми, съгледъ да бъдатъ намалени, излизе, че пенсията на единъ чиновникъ е равна на пенсията му по стария законъ или съ 1—2—3—5 д. по-голяма отъ нея, питамъ: защо ще намалявате пенсията на такъвъ чиновникъ съ 10%? Това е несправедливо. Нѣма смисълъ да стоимъ тая алинея, защото тогава пенсията на такъвъ чиновникъ ще се подравни съ всички други пенсия.

Министъръ С. Стефановъ: За коя алинея говорите?

А. Пиронковъ (д. ср): За алинея втора на чл. 73: (Чете) „Ревизираната пенсия не може да надминава размѣра, изчисленъ съгласно чл. 15 на закона отъ 1926 г.“ и пр. Защо на таква чиновникъ пенсията да бѣждатъ съ 10% по-малки отъ пенсията на други, които ще бѣждатъ изчислени по чл. 14?

Азъ ще моля, за справедливостъ, алинея втора на чл. 73 да се изхвърли, тогава повече, че таква случай ще има малко — може би 10—15—20 — и нѣма да оказатъ влияние върху общия резултатъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Не мога да приема измѣненіята, които се предлагатъ по чл. 14, защото намалението на процента 80% въ първоначалния проектъ на 75% е свързано съ намалението на прослуженитъ години отъ 35 на 33 за гражданскитъ чиновници, съ което ги доближихме повече къмъ военнитъ. Всичко е проверено нагледно съ десетки примѣри. Цели се да се постигнатъ по-справедливи пенсия, споредъ класификацията на чиновникитъ. Затова не мога да приема измѣненіята, които се предлагатъ по чл. 14.

Намалението 10% въ чл. 73 предвиждаме, за да може всѣки пенсионеръ да даде минимумъ 10% намаление, което да бѣде като една преградна формула, защото ние не можемъ да предвидимъ какъ точно всичко ще се изрази по разнитъ формули. Вѣрно е, че не се засѣгатъ много случаи, но всички сѫ доволни. Ако най-сетне се отнема 10% като минимумъ, ония, които ще дадатъ по-малко отъ 10%, се спиратъ на тази преградна формула. Проверка е направена.

А. Пиронковъ (д. ср): Защо, г. министре, на този чиновникъ ще дадете пенсия съ 10% намаление!

Министъръ С. Стефановъ: Не мога да се съглася на туй предложение.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Пиронковъ предлага въ чл. 14, алинея първа, цифрата 75% да стане 80%, а цифрата 15 да стане 10. Г. министърътъ не е съгласенъ.

Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Г. Пиронковъ предлага алинея втора въ чл. 73 да се заличи. Г. министърътъ не е съгласенъ.

Който приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ законопроекта за пенсията за изслужено време на трето четене, заедно съ докладванитъ измѣненія, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 83)

Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ моля да мишемъ къмъ точка 14 отъ дневния редъ — касае се въпросътъ за разглеждане на първо четене внесенния законопроектъ за одобряване проектодоговора на Столичната община съ Българското акционерно индустриално керамическо дружество „Изида“ за извършване канализационни работи въ Столицата.

Трѣбва да съобща на народното представителство, че азъ нѣма да поддържамъ проектодоговоръ въ този му видъ, въ който е внесенъ, затова защото при допълнителнитъ разисквания и разяснения по законопроекта се установи, че цѣлитъ този договоръ още не е напълно разученъ. Касае се въпросътъ да се довърши канализационната мрежа на гр. София, въ размѣръ около 200 км., главно въ крайнитъ квартали на гр. София, за която цель седмочленната общинска комисия е влязла въ договорни отношения съ дружество „Изида“ за извършването на тази работа, въ размѣръ на 160 милиона лева, при едни установени цени, определени отъ вещи лица и приети отъ двете страни. Понеже въпросътъ още не е напълно разясненъ, азъ не мога да поддържамъ законопроекта въ този му видъ, обаче моля той да се приеме на първо четене, като се има предъ видъ следната моя декларация, че главната цель на законопроекта е да се даде възможност на общинската власть да почне да разширява канализационната мрежа въ гр. София. Днешната общинска власть нѣма възможност да направи това, защото седмочленната комисия не може да вотира новия бюджетъ. За да се вотира новиятъ бюджетъ, трѣбва да има новъ общински съветъ. Но понеже нуждата отъ канализационното разширение е извънредно голяма, азъ моля г. г. народнитъ представители да се съгласятъ да се приеме законопроекта на първо четене и да се препрати въ комисията, като се има предъ видъ, че азъ ще поддържамъ въ комисията въ общи линии следния законопроектъ: (Чете)

Чл. 1. Разрешава се на Столичната седмочленна комисия, респ. на общинския съветъ на Столичната община, още презъ текущата 1932 г. да възложи по установения отъ законитъ състезателенъ редъ извършването на канализационнитъ работи за разширение на канализационната мрежа въ София, на стойностъ само до 15 милиона лева. Извършването на работитъ може да се възложи и на части.

Чл. 2. Разходите по това предприятие да се изплатятъ отъ текущитъ бюджетни приходи на Столичната община, като приходитъ отъ такситъ за правоуползуване отъ канализация се отдѣлятъ предимно за горвата цель.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Това е свършено новъ законъ.

А. Буковъ (з): Ще гласуваме по принципъ едно, а въ комисията ще приемаме друго!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Цельта е да се даде възможност на общинската власть да започне още тая година извършването на канализационнитъ работи, и понеже нѣма другъ кредитъ, понеже нѣма възможност да се гласува новъ бюджетъ, азъ предлагамъ на народното представителство, ако желае, да приеме законопроекта по принципъ съ тази декларация, че въ комисията ще се обсъди цѣлитъ този въпросъ и впоследствие, утре или когато може, да разгледаме законопроекта на второ четене.

А. Буковъ (з): Това не може по никой начинъ. Съвсемъ ново е това, което Вие предлагате. Може ли по принципъ да одобримъ нѣкакъвъ договоръ и следъ това да го измѣняваме? Внесете новъ законопроектъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля, г-да! Преди всичко това не е съвсемъ друго нѣщо, защото тукъ е въпросъ за извършване на една канализационна работа...

А. Буковъ (з): Г. министре! Това е договоръ съ „Изида“, който се иска да го одобримъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не мога да поддържамъ този договоръ.

А. Буковъ (з): Тогава трѣбва новъ законопроектъ. Най-добре оттеглете този.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не поддържамъ внесеня законопроектъ. Ако смѣтате, че това, което предлагамъ, е свършено ново, трѣбва да се внесе новъ законопроектъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Въпросътъ се състои въ следното: по законенъ редъ да стане търгъ за известна сума, за да може общината да почне канализацията презъ този сезонъ. Затуй е свършено новъ текстътъ, който се предлага. Главната целъ е да се препрати на комисията, за да може утре да се докладва на второ четене.

Г. Говедаровъ (д. сг): Какъ може това? Това е новъ законъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Онова е договоръ, а това е законъ. Законъ може ли да се внася устно?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Идеята е същата. Да се обяснимъ. Никой не иска да гласувате по принципъ договора. Не искате — формално асѣж това е право. Нѣма какво да си кривимъ душата.

Г. Говедаровъ (д. сг): Не е парламентарно.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Ако приемате, че може да мине на първо четене туй предложение и да отиде въ комисията, добре, ако не може — не може.

Р. Василевъ (д. сг): Договоръ се одобрява съ едно четене. Нѣма нужда отъ законъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ бѣхъ длъженъ да направя това предложение, за да снеса отъ себе си отговорността. Щомъ народното представителство не желае, азъ не правя никакво предложение. Оттеглямъ законопроекта.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Предлагамъ да се вдигне заседанието.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Предлагамъ следния дневенъ редъ за утрешното заседание.

Трето четене законопроектитѣ:

1. За разрешаване на Дръновската градска община да сключи заемъ.

2. За приемане дарението и изпълнение завещанието на Димитъръ А. Ценовъ, отъ гр. Свищовъ.

3. За разрешаване на Столичната община да сключи вътрешенъ лотариевъ заемъ.

4. За опрощаване на частъ отъ заемитѣ, отпущнати отъ Б. з. банка подъ гаранция на държавата на военно-инвалидитѣ, изгубили 100% работоспособность.

Първо четене законопроектитѣ:

5. За измѣнение ал. I на чл. 106 отъ закона за градскитѣ общини.

6. За измѣнение и допълнение на закона за признаване новозаселени мѣста за самостоятелни и за преименуване на нѣкои отъ сѣщитѣ.

7. За подпомагане на пострадалитѣ отъ градушки земледѣлски стопани. (Вж. прил. Т. I, № 111)

8. За допълнение чл. чл. 12, 14 и 36 отъ закона за Българската земледѣлска банка.

9. За измѣнение на чл. 48 отъ закона за военнитѣ лица.

10. За измѣнение закона за ревизиране договоритѣ за наемъ на обществени земи за стопанската 1930/1931 г.

11. Второ четене законопроекта за търговия съ зърнени храни и пр.

12. Второ четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ и пр.

Доклади:

13. На комисията по провѣрка на изборитѣ — всички непровѣрени избори.

14. На комисията по Министерството на правосъдието относно искането разрешение за затваряне и сѣдене на роднитѣ представители К. Русиновъ и А. Наумовъ.

15. На прошетарната комисия.

Който приематъ този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 11 ч. 40 м.)

Подпредседатели:

{ **Н. ЗАХАРИЕВЪ**
Н. ШОПОВЪ

Секретарь: **БОР. НЕДКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**